

KAITSEVÄE AKADEEMIA

ANDER ASBERG

Vanemstaabiallohvitseri kursus

MERINOORKOTKASTE TEGEVUS KUNI 1940. AASTANI

UURIMISTÖÖ

Juhendaja

PhD Igor Kopõtin

Tartu 2021

AUTORIDEKLARATSIOON

Olen koostanud uurimistöö iseseisvalt. Kõik uurimistöö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, seisukohad ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

Annan uurimistöö positiivsele hindele kaitsmise korral Kaitseväge Ühendatud Õppeasutustele tasuta loa (lihtlitsents) enda koostatud uurimistöö reprodutseerimiseks, säilitamiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks, sealhulgas digitaalarhiivi lisamiseks kuni autoriõiguse kehtivusaja lõppemiseni.

06.04.2021, Ander Asberg /allkirjastatud digitaalselt/

/kuupäev, uurimistöö autori nimi ja allkiri/

Juhendaja nõusolek kaitsmisele lubamise kohta

06.04.2021, Igor Kopõtin /allkirjastatud digitaalselt/

/kuupäev, uurimistöö juhendaja nimi ja allkiri/

UURIMISTÖÖ LÜHITUTVUSTUS

Uurimistöõ autor: Ander Asberg

Uurimistöõ pealkiri: Merinoorkotkaste tegevus kui 1940. aastani.

Juhendaja(d): PhD Igor Kopõtin.

Uurimistöõ tüüp: Lõputöö

Lehekülgede arv: 71

Kirjanduse ja allikate arv: 52

Tabelite arv: 9

Jooniste arv: 0

Lisade arv: 8

Uurimistöõ kirjutamise keel: Eesti keel

Märksõnad: Noored Kotkad, Kaitseliit, merinoorkotkad, merirühm, merendus, noorteorganisatsioon, merekaitseliit.

Teema valiku põhjendus: Kuigi Noorte Kotkaste organisatsioon on tänapäeval Eestis üsna tuntud, on väga vähe uuritud selle sisulist tegevusest enne okupatsiooniperioodi, rääkimata selle erialaallüksuste osast. Isamaalisusele ja kodanikukasvatusele rõhuvas riiklikus noorteorganisatsioonis on oluline meenutada ja austada eelkäijate tööd ja traditsioone. Kuigi ka täna on Noorte Kotkaste juures asutatud paar mererühma, pole seni olnud eriti võimalusi toonaste tegevuste ja kogemuste analüüsiks ega tulemuste võimalikuks arvestamiseks või rakendamiseks tänapäeval. Uurimistöõga üritatakse vastavat lünka täita.

Uurimistöõ eesmärk: Selgitada välja merinoorkotkaste tegevuse põhijooned ja ulatus kuni 1940. aastani.

Annotatsioon: 1930. aastal Kaitseliidu juurde asutatud Noorte Kotkaste organisatsioon saavutas Eestis 1930-ndate lõpuks suure ulatuse. Organisatsiooni üldiste rühmade kõrval olid silmatorkavamateks erirühmadeks mererühmad ehk toonases keelekasutuses merirühmad, mille liikmeid nimetati merinoorkotkasteks. Merinoorkotkaste aktiivne tegevus oli märkimisväärse tähendusega kogu toonase Noorte Kotkaste organisatsiooni tegevuses ja Eesti merendusliku noorsootöö ajaloos. Tagasihoidlikumat, kuigi kindlat kokkupuudet omas merinoorkotkaste tegevus ka Kaitseliidu merelise haru – merekaitseliiduga, kuna mereväeni veel eriti ei jõutud. Merinoorkotkaste toonase tegevuse uurimine annab väärtuslikku teavet, mida on võimalik suhestada ka tänapäeval merenoorkotkaste tegevuse arendamisel.

SISUKORD

LÜHENDID	6
SISSEJUHATUS	7
Suunitlus	7
Historiograafia	8
ÜLEVAADE NOORTE KOTKASTE ORGANISATSIOONIST 1930 – 1940	11
Asutamine	11
Liikmed, struktuur ja juhtimine	11
Tegevus ja areng	13
MERINOORKOTKASTE ALLÜKSUSED JA NENDE ÜLDINE AKTIIVSUS	15
Eelloost ja moodustamisest	15
Harju malev	15
Läänemaa malev	16
Pärnumaa malev	16
Saaremaa malev	16
Tallinna malev	16
Tartu malev	17
Tartumaa malev	17
Viru malev	17
Vahekokkuvõte merialüksustest	17
MERINOORKOTKASTE MERENDUSLIK TEGEVUS JA VÄLJAÕPE	19
Merenduslikud katsed	19
Merendusteamalised noortemagistri väitekirjad ja kirjutised	21
Praktilised merenduslikud õppeüritused	22
Osalemine merekaitseliidu väljaõppes ja koostöö mereväega	24
Merinoorkotkaste oma ujuvvahenditest	25
Merendusliku väljaõppe ja tegevuse vahekokkuvõte	26
MERINOORKOTKASTE TRADITSIOONIDEST	28
Merinoorkotkaste lipud ja vimplid	28
Merinoorkotkaste vormiriietus	28
Merirühmade nimedest	29
Varia	30
Traditsioonide vahekokkuvõte	30
KOKKUVÕTE	32
ALLIKAD	34
LISAD	37

Lisa 1. Noorte Kotkaste merenduslikud erikatsed	37
Lisa 2. Merinoorkotkaste järgukatsed 1937. aastal	38
Lisa 3. Noorte Kotkaste merirühmade töökava ja järgukatsed 1938. aastal.....	40
Lisa 4. Saaremaa mereüksuste väljaõppe plaan 1938. aastal.....	46
Lisa 5. Harju maleva meriüksuste juhtide õppekava 1939. aastal.....	48
Lisa 6. Noorkotkaste merirühma vimpel ja selle kasutamise kord 1935. aastast.....	50
Lisa 7. Merinoorkotkaste vorm 1935. aastast.....	51
Lisa 8. Merinoorkotkaste allüksused ja aktiivsus	53

LÜHENDID

NK – Noored Kotkad

KL – Kaitseliit

MeKL – Merekaitse

MeV – Merevägi

mvk – malevkond

mediv – meredivisjon

SISSEJUHATUS

Suunitlus

Suurema osa Eesti piirist moodustab teatavasti mere- või järvepiir, mistõttu on merendus kogu riigi-, ühiskonna- ja majanduse toimimise taustal olulise tähendusega. Merendusvaldkonna käsitlemisel ei saa muuhulgas jätta tähelepanuta merelist riigikaitset ja mereharidust ega neid toetavaid ühiskondlikke algatusi. Kui Vabadussõja järel soiku jäänud Kaitseliit (edaspidi ka KL) pärast 1924. aasta riigipöördekatset taas ellu äratati ja jalad alla sai, pöörati 1930-ndate algul pilk ka merele. Koos merekaitseliidu (edaspidi ka MeKL) esimeste üksuste tegevusse asumisega tekkisid ka 1930-ndal aastal KL juurde asutatud noorteorganisatsiooni Noored Kotkad (edaspidi ka NK) koosseisus esimesed merirühmad. Merirühmade tegevuses osalemine oli rannapoistele suurepärane võimalus, valmistumaks maast madalast organiseeritult mereliseks tööks, aga ka mereliseks riigikaitsejaks hilisema merekaitseliitlase või mereväelasena. Meresõit sisaldab endas sageli ootamatusi, raskusi ja pingutusi, kuid ka romantikat, harmooniat ja vabaduse tunnet. Seda kõike ja muudki eelseisvaks eluks kasulikku pakkus merenduslik vabatahtlik noorsootöö poistele, keda hakati nimetama merinoorkotkaste (tänapäevases keelekujus merenoorkotkad).

NK organisatsioon oli okupatsioonieelses Eestis napilt suurim noorteorganisatsioon,¹ mille eesmärk oli kasvatada noormehi mehisteks meesteks, isamaalasteks ja kasulikeks Eesti kodanikeks ning istutada noortesse rahvuslust ja koduarmastust.² Meriallüksuste ehk merinoorkotkaste näol oli hinnanguliselt tegemist organisatsiooni arvukaima ja olulisima eriala-spetsiifilise suunaga. Nii NK, kui selle merendusharu on tänapäeval jõudu mööda taastatud.

NK organisatsiooni ja ühtlasi selle merendusharu tegevuses on muuhulgas oluline väärtustada traditsioone, austamaks eelkäijate panust ja hoidmaks au sees katastroofilise saatusega põlvkonna mälestust. Samuti on tänaste merenoorkotkaste töö korraldamise taustal oluline omada ülevaadet eelkäijate tegevustest ja arengutest, arvestamaks võimalikke toonaseid kogemusi. Kuna hetkel puudub täielikult ülevaade okupatsiooniperioodi eelsest merinoorkotkaste aktiivsusest, tegevusest ja traditsioonidest, pole olnud võimalik sellest tänapäeval järeldusi teha, õppida ega selle põhjal näiteks traditsioone jätkata. Eeltoodust tulenevalt on uurimistöö eesmärk selgitada välja merinoorkotkaste tegevuse põhijooned ja

¹ EENet. Õppematerjalid. Eesti 1930. aastate II poole noorsoo-organisatsioone.

<http://opetaja.edu.ee/euroopa_ja_baltimaad/html/B5/B5_1.html> (04.02.2021)

² Taru, Marti; Pilve, Eli; Kaasik, Peeter. 2015. Noorsootöö Eestis 19. sajandi keskpaigast kuni 21. sajandi esimese kümnendi lõpuni. Eesti Noorsootöö Keskus, lk 97.

ulatus kuni 1940. aastani. Eesmärgi saavutamiseks püütakse leida vastuseid järgnevatele uurimisküsimustele:

- Kui palju tegutses merinoorkotkaste allüksusi ja kuivõrd aktiivsed nad olid?
- Mil määral oli merinoorkotkaste tegevus ühtlustatud ja eesmärgipärane?
- Kas merinoorkotkastel oli spetsiifilisi traditsioone?

Uurimus koosneb neljast peatükist. Esimeses peatükis tutvustatakse üldiselt NK ülesehitust ja tegevust, võimaldamaks mõista katusorganisatsiooni toimimise iseärasustest tulenevat merialüksuste tegevuse korralduslikku tausta. Teises peatükis antakse ülevaade kõigist tuvastatud merinoorkotkaste allüksustest ja uurimise käigus nende kohta selgunud üldisest aktiivsusest. Lühidalt on juttu ka merialüksuste eelloost. Kolmandas peatükis käsitletakse merinoorkotkaste väljaõpet ja selle arengut läbi merenduslike katsenõuete, õppetegevuste, kirjutiste ja koostöö. Neljas peatükk hõlmab traditsioone, mille alla on loetud vormiriietus, sümbolika ja muu seonduv, mida on õnnestunud tuvastada. Peale esimese tutvustava peatüki lõpeb iga peatükk vahekokkuvõttega, kus selgitatakse vastavast uurimisküsimusest lähtuvat. Lisaks võetakse kõik peatükid lõpus kokku uurimuse eesmärgi seisukohast. Lisades tuuakse välja olulisemad dokumendid ja nõuded, mis olid merinoorkotkaste erialase tegevuse aluseks.

Historiograafia

Uurimistöös kasutatakse võrdlev-ajaloolist allikakriitilist uurimismeetodit. Tänu allikate piiratusele ja info ebäühtlusele ei pretendeeri uurimus täiuslikkusele, kuid eesmärk on koguda, analüüsida ja hinnata võimalikult palju teemakohast teavet, saamaks uurimisküsimustele piisavaid vastuseid. Autoril on hinnangu andmisel võimalik lähtuda ka enda väljaõppe-, hobimerenduse- ja merelise noorsootöö alasest kogemustest.

Merinoorkotkaste tegevus on seni praktiliselt uurimata nagu pole avaldatud ka uurimusi arvuka NK organisatsiooni tegevusest okupatsioonieelsel perioodil laiemalt. Noorteorganisatsioonide üldist tegevust sel ajajärgul on puudutanud Marju Niinemaa 2013 aasta magistritöös „Noorsoo organiseerimine Eesti Vabariigis 1936–1940“, kuid Noori Kotkaid on seal vaadeldud pigem noorsootöö üldises kontekstis. Ajaloolisi ülevaateid okupatsioonieelsest NK organisatsioonist on ilmunud mõnes raamatus. Põhjalikum on Merike Jürjo poolt toimetatud, KL kirjastatud ja 2013. aastal ilmunud „Mehena meeste ridadesse!“. Raamatus antakse jutustavas positiivses vormis ja rohke fotomaterjaliga illustreerituna 15-leheküljeline ülevaade organisatsioonist 1930 – 1940. Mainitakse mere-eriala olemasolu. Mati Taru, Eli Pilve ja Peeter Kaasiku poolt 2015. aastal koostatud ja Eesti Noorsootöö Keskuse poolt välja antud ajaloolises ülevaates „Noorsootöö Eestis 19. sajandi keskpaigast kuni 21.

sajandi esimese kümnendi lõpuni“ on alapeatükk KL noorteorganisatsioonidest NK ja Kodutütred kaheksal leheküljel. Rohkem on ilmunud erinevaid materjale toonasest skautide tegevusest, mis pole aga NK-ga otseselt seotud ja puudutavad „konkureeriva“ organisatsiooni tegevust pigem minimaalselt. MeKL tegevust on seni samuti uuritud minimaalselt. Teemat puudutab osaliselt vaid Tanel Viksi 2014 aasta bakalaureusetöö „Eestirootslaste riigikaitse alane väljaõpe, kasvatus ning meelsuse kujunemine koolides, Kaitseliidus ja erioorganisatsioonides aastatel 1917 – 1940“. Töös on mainitud ka merinoorkotkaste rühma Vormsil. KL kirjastatuna on ilmunud veel Tanel Lääne 2015. aastal koostatud raamat „Merekaitseliit 1933 – 1940 / 1992 – 2015“. Tegemist on pigem teemakohase artiklikogumikuga, kus noorkotkaid märkimisväärselt ei mainita.

Käesoleva uurimuse allikatena on kasutatud peamiselt kuni 1940. aastani KL malevates regulaarselt ilmunud maleva teatajaid, kus avaldati kõik olulisemad NK malevavanemate käskkirjad ja mõnikord muidki juhiseid. Ette oli nähtud ka NK peastaabi käskkirjade väljavõtete üle käskimine NK maleva käskkirjades.³ Mõningast materjali on võimalik leida alates 1936. aastast ilmunud NK ajakirjast „Kotkas“ ja ka selle lühiajaliselt ilmunud lisast „Noor Kotkas“ ning 1930-ndate algul ilmunud „Noorte Kotkaste peastaabi teadetest“. Enamus NK arhiivist on hävinud, kuid Rahvusarhiivis on siiski säilinud näiteks NK Harju (fond 2161) ja Pärnu maleva (fond 2166) ning NK peastaabi (fond 2167) materjale. Uurimise seisukohast tuleb hinnaliseks pidada just NK Pärnu maleva säilikuid, kuna antud malevas maleva teatajat ei ilmunud. Teavet on võimalik koguda ka Filmiarhiivis NK malevate fotodelt (fondid 150, 155, 157, 159, 161 – 163). Alates 1933. aastast ilmus brošüür „Noored Kotkad. Tegevusaruanne“ eelnenud tegevusaasta statistilise ülevaatega. Lisaks on uurimistöös kasutatud infot kuni 1940. aastani ajalehtedes ilmunud artiklitest. Kuna NK haare oli ühiskonnas 1930-ndate lõpul juba märkimisväärne, ilmus ajalehtedes järjest sagedamini jooksvat infot noorkotkaste tegemistest, sealhulgas mõnikord ka merinoorkotkastest. Vähesel määral on kasutatud taasiseseisvumise järel ajakirjanduses ilmunud või muid internetist leitavaid üksikuid merinoorkotkaste temaatilisi ajalooartikleid ja materjale. Täiendava allikana on kasutatud ka autori poolset intervjuud noorkotkas-veteranidega: Heino Noorega 2014. aastal ja Henno Seppaga 2021. aastal.

NK mereallüksusi nimetatakse uurimistöös erinevalt tänapäeva keelekasutusest originaaljärgselt „meriallüksusteks“ ja liikmeid „merinoorkotkasteks“, kuna KL mereallüksuste mainimisel kasutatakse „mere“ -nimetust. See järgib toonast tava, kus KL

³ Käskkiri. 1931. – Noorte Kotkaste peastaabi teated 2, lk 19.

mereallüksusi nimetati tavaliselt, kuigi mitte alati, vastavalt ja ühtlasi eristab tekstis selgemini noorkotkastest.

Uurimisel oli võimalik lähtuda asjaolust, et meriallüksuste moodustamine oli reaalne mere- ja suuremate siseveekogude ääres asunud malevates. Mereäärsed malevad olid Viru-, Harju-, Tallinna-, Lääne-, Narva-, Saaremaa-, Pärnumaa- ja Pärnu malev ning Peipsi järve ja Emajõe äärsed Tartu-, Tartumaa-, Võru- ja Petseri malev. Uurimise tulemusel Narva-, Võru- ja Petseri malevates infot meriallüksustest ei leidunud.

Uurimistöös ei puudutata märkimisväärselt NK organisatsiooni noorema haru – noorhaugaste tegevusi ega 1932. aastal tüdrukutele loodud sõsarorganisatsiooni Kodutütred, tegevust. Tekstis pole lihtsustamise huvides lisatud noorkotkaste nimede juurde järgunimetusi, kuna noorkotkad sooritasid üsna sageli järgukatseid, misjärel neid vahepeal vastavalt ülendati, kuid töös mainitakse noori sageli pikema perioodi käsitlemise mõistes.

Merinoorkotkaste fotomaterjali uurimisel tuli arvestada, et Noorte Seppade organisatsiooni liikmed kandsid samuti madrusevormi sarnast riietust ja seda tõenäoliselt ka pärast Noorte Kotkaste organisatsiooniga liitumist Tallinnas. Merinoorkotkaid ja (endisi) Noori Seppi on fotodel võimalik eristada käisel kantavaid tunnuseid vaadeldes. Noorte Seppade fotodel võib olla ka sarnases vormis tütarlapsi-liikmeid, kuna noorkotkaks said olla vaid poisid.

Veel 1930-ndate lõpuni nimedes sageli kasutatud „w“-tähed on muudetud tänapäeva kirjakeele päraseks „v“-ks. Originaalsuse huvides on erandiks toonaste dokumentide ümberkirjutused, ajalehepealkirjad, saksapärased nimed ja mõned allüksusenimed.

Seoses uurimistööga soovib autor tänada arhiivi uurimissaalis abistanud Tallinna merenoorkotkaid Jaanus Kallast, Sten Marten Kallast ja Karl Klaisi ning olulise allikani jõudmisel toetanud Pärnu ajaloo huvilisi Sven Leit-Teetlausi ja Rait Vaenot.

ÜLEVAADE NOORTE KOTKASTE ORGANISATSIOONIST 1930 – 1940

Asutamine

Mõistmaks merinoorkotkaste tegevuse iseärasusi, tuleb esmalt käsitleda NK organisatsiooni üldist ülesehitust ja tegevust.

NK eelkäijaks võib osaliselt pidada skautlikku organisatsiooni Eesti Noorseppade Liit ehk Eesti Noorsepad, mis asutati 1920. aastal, rõhumaks ülemaailmse alatooniga skautlusest enam isamaalisusele.⁴ Suur mõju oli ka traditsioonilisel skautlusel, mille tegevus Eestis algas Pärnus 1912. aastal.⁵ 27. mail 1930. aastal kinnitas KL vanematekogu NK põhimäärused ja seda loetakse organisatsiooni asutamise kuupäevaks. NK eesmärk oli kasvatada noormehi vaimselt ja kehaliselt mehisteks meesteks, tublideks ja tulisteks isamaalasteks ja kasulikeks Eesti kodanikeks ning istutada noorte südamesse vankumatut rahvusluse ja koduarmastuse aadet.⁶ Aluseks said skautlikud põhimõtted, kohandatuna vastavalt rahvuslikele vajadustele ja KL iseärasustele. Liikmete vastuvõtt ja rühmade tegevus algas 1930. aasta novembris.⁷

Nime valikul saadi inspiratsiooni 1927. aastal linastunud samanimeliselt Theodor Lutsu populaarselt mängufilmilt „Noored kotkad“.⁸

Liikmed, struktuur ja juhtimine

NK liikmeks võisid olla Eesti kodanikud. Liikmeskond jagunes põhiosas täiskasvanud kotkajuhtideks ja noortemagistriteks, noorkotkasteks ja noorhaugasteks.⁹

Noorhaugad olid vanuses 8 – 13 aastat ja neile omistati vastavate järgukatsete sooritamise järel järgud pesapoeg, haukapoeg ja noorhaugas.¹⁰ 4 – 9 noorhaugast moodustasid pesa. 2 – 5 pesa moodustasid pere (rühm),¹¹ mida juhtisid täiskasvanust vanahaugas ja pere staap.¹²

Noorkotkad olid vanuses alates 12 eluaastat ja neile omistati vastavate järgukatsete sooritamise järel järgud pesakotkas, kotkapoeg ja noorkotkas.¹³ Noorkotka katse sooritamise järel oli võimalik saada noortemagistriks, milleks tuli muuhulgas kirjutada ja kaitsta

⁴ Taru, Marti; Pilve, Eli; Kaasik, Peeter. 2015. Noorsootöö Eestis 19. sajandi keskpaigast kuni 21. sajandi esimese kümnendi lõpuni. Eesti Noorsootöö Keskus, lk 92.

⁵ Niinemaa, Marju 2013. Noorsoo organiseerimine Eesti Vabariigis 1936 – 1940 lk 7.

⁶ Taru, Marti; Pilve, Eli; Kaasik, Peeter. 2015. Noorsootöö Eestis 19. sajandi keskpaigast kuni 21. sajandi esimese kümnendi lõpuni. Eesti Noorsootöö Keskus, lk 97.

⁷ Samas, lk 96.

⁸ Jürjo, Merike. 2013. Mehena meeste ridadesse! lk 9

⁹ Taru, Marti; Pilve, Eli; Kaasik, Peeter. 2015. Noorsootöö Eestis 19. sajandi keskpaigast kuni 21. sajandi esimese kümnendi lõpuni. Eesti Noorsootöö Keskus, lk 97.

¹⁰ Noorte Kotkaste põhimäärused. – Kinnitatud 27. mail 1930. II trükk, § 7 I.

¹¹ Samas, § 24-25.

¹² Samas, § 27.

¹³ Samas, § 7 II.

väitekiri.¹⁴ Liikmekandidaate nimetati algajateks. 6 – 12 noorkotkast moodustasid salga, mida juhtis salgapealik, koos salgapealiku abiga. 2 – 4 salka moodustasid rühma.¹⁵ Rühma juhtis täiskasvanust vanakotkas,¹⁶ kelle asetäitja oli (üldjuhul alaealine) kotkas ehk rühmakotkas. Rühma staabi moodustasid lisaks kotkale lippur ja signalist ning tavaliselt rühmakotka abi ehk abikotkas.¹⁷ Rühma nimi valiti rühma poolt tavaliselt kas patriootlik-temaatiline, piirkonnajärgne, koolijärgne või erialane. Igale peastaabis registreeritud rühmale (ja perele) omistati ka number.¹⁸

1930-ndate lõpul hakati noorkotkaste rühmades moodustama vanematele noorkotkastele kotkaringe, mille liikmetele anti sõjalisemat baasettevalmistust ja laskuringe, kus tegeleti laskespordiga. Samuti oli NK koosseisus lisaks tavarühmadele mõningaid eriülesannetega rühmi ehk erirühmi – põhiliselt meri-, ratsa- ja muusikarühmad (orkestrid).¹⁹ Nimetuste järgi on lisaks teada üksikuid muidki erialarühmi ning näiteks isegi gaasikaitserühm.²⁰ Erialarühmadesse kuulusid üldjuhul vanemad noorkotkad ja neid asutati tavaliselt vastavate KL eriala-allüksuste juurde. Kuigi mõningate spetsiifiliste erialarühmade seos nimejärgse tegevusega pole selge, ei saa seda kindlasti välistada. Erialarühmade ühe eesmärgina nähti ka vanematele poistele eakohasema ja asjalikuma tegevuse pakkumist.²¹

Noorhaugaste pered moodustati KL allüksuste või noorkotkaste rühmade juurde, kuid tegutsesid reeglina noorkotkastest eraldi. Noorkotkaste ja noorhaugaste ühe piirkonna rühmad kuulusid malevkonda (edaspidi ka mvk), millel oli täiskasvanud juhtidest vanem, pealik ja pealiku abi ning noorkotkastest lippur ja signalist²². Mvk kuulus sarnase nimega KL mvk juurde, mis oli ka NK mvk koostööpartneriks.

NK mvk-d kuulusid NK malevasse, mille tegevust juhtis ühiskonna- või seltskonnategelasest maleva vanem koos maleva staabiga.²³ Staabi koosseisu kuulusid sarnaselt mvk-gagi täiskasvanuist maleva pealik (sageli ohvitser) ja pealiku abi ning vanematest noorkotkastest lippur ja signalist.²⁴ Lisaks tegutses maleva juures palgaline instruktor. NK malevate

¹⁴ Noorte Kotkaste põhimäärused. – Kinnitatud 27. mail 1930. II trükk, § 211.

¹⁵ Samas, § 53 – 55.

¹⁶ Samas, § 57.

¹⁷ Samas, § 64.

¹⁸ Noorte Kotkaste rühmade nimestik. 1932. – Noorte Kotkaste Peastaabi teated nr 4, lk 39.

¹⁹ Noorte Kotkaste põhimäärused. – Kinnitatud 27. mail 1930. II trükk, § 46.

²⁰ NK Tallinna maleva vanema kk nr 91. 1939. – Tallinna Maleva Teataja 1, lk 10.

²¹ Randvere, Osvald. Töö organiseerimisest vanemate poistega. 1937 – Kotkas 3, lk 1 ja Kotkas 4, lk 50.

²² Noorte Kotkaste põhimäärused. – Kinnitatud 27. mail 1930. II trükk, § 87, 94, 101.

²³ Samas, § 129.

²⁴ Samas, § 136, 143.

piirkondlik jaotus oli sama KL malevatega ja sarnaselt mvk-dega toimus ka maleva tasemel tihe koostöö.

Organisatsiooni vormiline juht oli peavanem koos abiga. Peavanemaks valiti asutamisel Riigikogu esimees Karl Einbund (Kaarel Eenpalu), aasta pärast aga kindral Johan Laidoner. Peavanema abiks olid samuti ühiskondlikult tuntud isikud.²⁵ Sisulist tegevust juhtis NK peastaap eesotsas peastaabi ülemaga, kes oli ühtlasi KL peastaabi noortepealik.²⁶ Ametkohale määrati 1930. aasta sügisel endine skaudijuht Johannes Tederson (hiljem Tedersoo),²⁷ kes jäi ametisse iseseisvusaja lõpuni.

Lisaks staapidele tegutsesid rühmade, mvk-de, malevate ja peastaabi juures ka kollegiaalsed juhtimisorganid (peamiselt pealike- ja magistrite kogud).

Tegevus ja areng

NK olemuse alustalaks olid skautidega sarnanevad 4 „raudset seadust“ (karskus, õppimine, seaduste täitmine jms) ja 10 „seadust“ (head isiku- ja iseloomuomadused ning isamaalisus). Juhtsõna oli „Isamaa auks – ole valmis!“, vastus „Alati valmis!“²⁸

Põhioskuste demonstreerimiseks pidid nii noored sooritama järgukatseid. Lisaks oli võimalik sooritada erikatseid. Katseid sooritasid sageli ka noortejuhid. Tegevus ja väljaõpe oligi peamiselt seotud järgu- ja erikatsete nõuete täitmisega, kasvatavate üritustega ning mitmesuguste muul moel arendavate tegevustega. Muuhulgas korraldati laagreid, matku, võistlusi, ühiskondlikke üritusi jne. Laagrid toimusid tavaliselt mvk või rühma, harvem maleva korraldamisel. 1935. aastal toimus ainsaks jäänud üleriigiline suur üldlaager Pirital. Sagedamini korraldati üleriigilisi väiksemaarvulisi õppelaagreid noortejuhidele. Korraldati ka võistlusi nagu „Alati Valmis!“ võistlus (noorkotkalikud olulisemad oskused), prima rühma võistlus-konkursid (aktiivsus, õppeedukus), spordivõistlused ja hiljem ka laskevõistlused. Noorkotkaid kaasati sageli KL ühiskondlikele üritustele ja vahel õppustele abiülesannetesse. Alaealiste juhtide õpetamiseks tegutsesid mvk-de juures periooditi salgapealike koolid, täiskasvanud noortejuhidele korraldati õppelaagreid ja kursusi. Tegutses Noortemagistrite Liit. 1939. aastal avati Võru külje all keskne laagriasutus – Kotkakodu.²⁹

²⁵ Jürjo, Merike. 2013. Mehena meeste ridadesse! Kaitseliit, lk 13

²⁶ Noorte Kotkaste põhimäärused. – Kinnitatud 27. mail 1930. II trükk, § 174.

²⁷ Jürjo, Merike. 2013. Mehena meeste ridadesse! Kaitseliit, lk 13.

²⁸ Samas, lk 12.

²⁹ Samas, lk 19.

Tervitamine toimus skautlikul viisil.³⁰ Lippu tervitati aga skautlikul viisil hoitavat kätt sirgelt ette lipule suunates.

NK vorm sarnanes põhimõttelt paljuski skaudivormiga, eristudes värvi ja peakatte poolest. Peas kanti piloodi-pilotka-tüüpi tumesinist sõjaväelise löikega mütsi ja välitegevustel sageli „morumütsi“ kujulist laagrimütsi. Kaelas kanti kaelarätti, mis oli tavaliselt vähemalt mvk-s igal rühmal oma värvi. Vormiriietuse pidi noorkotkas hankima omal kulul.³¹ Tasuda tuli liikmemaksu.

Organisatsiooni tutvustamiseks valmis 1931. aastal õppefilm.³² Peamiselt organisatsiooni sisese olulise info ja juhiste jagamiseks ilmus kuni 1933 aastani 1-2 korda aastas „Noorte kotkaste peastaabi teated“ ja alates 1936. aastast ajakiri „Kotkas“, millega anti 1938 – 1939 välja salgapealikele mõeldud lisa „Noor Kotkas“. Alates 1933. aastast ilmus NK tegevusaruanne eelnenud tegevusaasta kohta.

NK areng sai suurema hoo 1935 aastast, kui oluliselt täpsustati, reguleeriti ja tõhustati koostööd KL malevate ja mvk-dega.³³ Toetuseks asutati Noorte Kotkaste Sõprade seltsid. Kui 1934. aasta sügisel oli organisatsioonis 6012 poissi 362 rühmas³⁴, siis 1939. aasta sügiseks olid vastavad arvud juba 18175 ja 1111³⁵. Seda hoolimata vahepeal organisatsiooni häirinud vanemate poiste lahkumise tendentsist. Iseseisvusaja lõpuks oli NK-st saanud Eesti suurim noorteorganisatsioon³⁶. 1930-ndate lõpul üritati Haridusministeeriumi survele veel kokku liita noorkotkaid ja skaute, mis aga jäi tänu eriarvamustele venima.³⁷

NK likvideeriti pärast nõukogude okupatsiooni algust koos teiste noorteorganisatsioonidega ametlikult 19. septembril 1940.³⁸ Sisuline tegevus lõppes tõenäoliselt juba 27. juunil 1940 koos KL likvideerimisega.

³⁰ Kolm keskmist näppu sirgelt, põial („ühiskond“) hoiab selle alla painutatud väikest sõrme („isiklikud huvid“).

³¹ Malevates müüdi vormiriiet ja tunnuseid. Vormi pidid toona omal kulul hankima ka kaitseliitlased.

³² Luts, Theodor. 1931. „Noorte Kotkaste päästaap näitab katkendeid Noorte Kotkaste tegevusest“.

³³ Kaitseliidu ülema kk nr 2. 1935. – Harjulane nr 1, lk 3.

³⁴ Noorte Kotkaste arv rühmades malevate järele. 1935. – Noored Kotkad. 1. IV 1933 - 30. XI 1934 tegevusaruanne, lk 12-13.

³⁵ Noorte Kotkaste arv üksusis malevate järgi. 1940. – Noored Kotkad. 1. X 1938 – 30. IX 1939 tegevusaruanne, lk 18-19.

³⁶ EENet. Öppematerjalid. Eesti 1930. aastate II poole noorsoo-organisatsioonid.

<http://opetaja.edu.ee/euroopa_ja_baltimaad/html/B5/B5_1.html> (04.02.2021)

³⁷ Niinemaa, Marju. 2013. Noorsoo organiseerimine Eesti Vabariigis 1936 – 1940, lk 44-60.

³⁸ Samas, lk 60.

MERINOORKOTKASTE ALLÜKSUSED JA NENDE ÜLDINE AKTIIVSUS

Eelloost ja moodustamisest

NK merenduslikuks noorsootöö alaseks eeskujuks ja eelkäijaiks saab pidada meriskaute ja merinoorseppi. Meriskautide allüksused tegutsesid Eestis enne ja pärast NK asutamist mitmel pool, pakkudes kindlasti teatavat ühiskondlikku konkurentsi. Näiteks 1932. aastal tegutsesid meriskaudid juba kuues skautide malevas ja näiteks Narvas, kus samal aastal asutati merirühm,³⁹ noorkotkaste merirühma ei tekkinudki. Merinoorseppadel oli näiteks Tallinnas oma kahemastiline purjekas „Kurra Murra X“ ja 6 sõudepaati.⁴⁰ Mis sai alustest pärast organisatsiooni liikmete enamuse üleminekut NK Tallinna malevasse, pole teada.

NK algusaastail moodustati meriallüksusi minimaalselt. Mitmed merirühmad moodustati aga algselt tegelikult tavaliste rühmadena, kuid suunitleti 1930-ndate teisel poolel ümber merirühmadeks.

Reeglina moodustati merirühmi kohalike MeKL allüksuste juures ja toel. MeKL kutsuti laiemalt ellu 1933. aastal⁴¹ ja samast ajast on ka esimesi NK merirühmade aktiveerumise märke. Ühtlustatuma suuna ja tõsisema üleriikliku aktiivsuse omandas MeKL väljaõpe ja tegevus siiski pigem alles 1936. aastal pärast põhjaliku erialase käsiraamatu⁴² ilmumist ja KL ülema kaasnenud korraldusi.⁴³ Järgnes vastavalt ka NK meriallüksuste sagedasem algatamine.

Harju malev

Harju malevas õnnestus tuvastada 9 merirühma: Prangli, Paldiski „Murdlaine“, Leesi, Kaberneeme, Neeme, Jägala, Randvere, Muraste ja Loksa (lisa 8 – tabel 1). Suurt merirühmade arvu võiks selgitada ka eraldi merirühmade instruktori ametikoha (Eduard Tiik) olemasoluga NK malevas.⁴⁴ Pole päris selge, milline rühm oli varaseim, või aktiivseim. Kolm rühma asutati näiteks 1935. aastal. Paldiskis oli rühm asutatud juba 1930. aastal, kuid tegutses esmalt tavalise rühmana. Randvere ja Muraste merirühmad, mis tõenäoliselt tegutsesid merekindluste (rannapatareide) juures, viidi koos mitme teise KL allüksusega 1937. aasta algul Tallinna maleva koosseisu.

³⁹ Merirühm Narvas. 1932. – Eesti Skaut 3, lk 51.

⁴⁰ Taru, Marti; Pilve, Eli; Kaasik, Peeter. 2015. Noorsootöö Eestis 19. sajandi keskepaigast kuni 21. sajandi esimese kümnendi lõpuni. Eesti Noorsootöö Keskus, lk 93.

⁴¹ Teär, Jaen. 1933. Merele! – Kaitse Kodu! 9, lk 248.

⁴² Balder, August jt. Merekaitse liitlase käsiraamat. 1936. Kaitse liidu peastaabi väljaanne. Tallinn 1936.

⁴³ KL ülema kk nr 26. 1936. – Saaremaa Maleva Teataja 14/15, lk 4.

⁴⁴ Noorte Kotkaste Harju malev. Koosseisu nimekirju. ERA.2166.1.18 leht 29

Läänemaa malev

Läänemaa malevas õnnestus tuvastada 4 merirühma: „Urmas“, „Kajak“, „Vahur“ ja Vormsi (lisa 8 – tabel 2). „Urmas“ asutati esimesena 1937. aastal, kuna ülejäänud 1938. aasta jooksul („Kajak“ oli eelnevalt Virtsus tavaline rühm). Huvitaval kombel ei õnnestunud tuvastada ühtegi meriallüksust Hiiumaal. Aktiivseimaks ja isegi väljaspool malevat tuntuimaks tuleb kindlasti pidada „Urmast“. Selle rühma staabi liige, Haapsalu aukodanik Heino Noor on avaldanud rühma tegemiste kohta kaasaajal mälestusi ja lisaks andnud autorile ka intervjuu 2014. aastal.

Pärnu malev

Pärnu malevas, mis hõlmas toona Pärnu linna, oli üks, „Viikingi“ merirühm (lisa 8 – tabel 3). Seejuures oli tegemist teadaolevalt kõige esimesena asutatud merirühmaga. Rühma juures tegutses samas nii haukapere, kui ka vanemate poiste ring.

Pärnumaa malev

Pärnumaa malevas oli praktiliselt üks merirühm – Kihnu merirühm. Lisaks on korra aga mainitud Pärnu maleva tegevuse juures Pärnumaa maleva Sindi merirühma. Kuivõrd ka Kihnu merirühm tegutses, pole selge, sest pärast asutamist pole selle kohta õnnestunud andmeid leida.

Saaremaa malev

Saaremaa malevas õnnestus tuvastada 12 merirühma: „Viikingi“, Salme, Karala, Võhma, Simiste „Vikerlaste“, „Põhjatäht“, „Põhjapojad“, Põhjanael“, „Tormilind“, Mändjala, Tiirmetsa ja Taaliku (lisa 8 – tabel 4). Liiva üldises „Põhjakotka“ rühmas tegutses „Meripoegade“ merisalk ja lisaks tegutses eraldi Valjala Meripoiste Ring. Meriallüksuste suurt hulka saab arusaadavalt selgitada saarlaste mereseostega, aga ilmselt mingil määral ka sellega, et hilisem maleva instruktor Arno Elmik kasvas välja merirühmast. Esimene ja ühtlasi kõige silmapaistvam, sealhulgas väljaspool malevat, oli kindlasti „Viikingi“ merirühm, mis asutati 1936. aasta veebruaris. Saaremaal asutati ilmselt viimase okupatsioonieelse merirühmana 1940. aasta aprillis Taaliku merirühm. Märkimisväärne on, et Valjalas asutati vanemate poiste eraldi meriring, mis ei tegutsenud ühegi NK rühma juures. „Põhjatähe“ merirühma toonane rühmakotkas Henno Sepp on avaldanud merinoorkotkaste tegemistest mõningaid mälestuskilde ja andnud ja uurimuse autorile 2021. aastal intervjuu.

Tallinna malev

Tallinna maleva koosseisus oli võimalik tuvastada 5 merirühma: Kalevi malevkonna, Randvere, „Kalevi“, „Lennuki“ ja „Lembitu“ (lisa 8 – tabel 5). Seejuures kuulusid viimased

kolm Sadama malevkonna koosseisu, mis oli ainus NK merimalevkond. Esimesena asutati 1935. aastal merirühm Kalevi malevkonnas. Sadama malevkond asutati 1938. aasta kevadel. Iseäralik oli, et malevkonna noortejuhtideks said kogenud allohvitserid eesotsas Vabaduseristi kavaleriga. Tõenäoliselt likvideeriti Kalevi malevkonna merirühm 1940. aastal (ainus otseselt teada olev merirühma likvideerimine) seoses Sadama malevkonna töösse rakendumisega. Randvere merirühm oli üle toodud Harju malevast 1937. aastal ja tegutses Viimsis KL mehitatavate rannapatariide juures.

Tartu malev

Tartu malevas, mis hõlmas toona Taretu linna, tegutses üks merirühm – Tartu Sisevete Emajõe noorkotkaste (TSENK) rühm „Uiterangiora“ (lisa 8 – tabel 6). Tegemist oli 1935. aastal asutatud ja erakordselt aktiivse ning tähelepanuväärse rühmaga, mille aktiivsus avaldus muuhulgas edukas osalemises üleriiklikel NK võistlustel. Lisaks oli ilmselgelt tegemist kõige iseäralikuma nimega rühmaga.

Tartumaa malev

Tartumaa malevas õnnestus tuvastada vaid üks merisalk – Mustvee rühma merisalk (lisa 8 – tabel 7). Vähene aktiivsus võib olla seletatav asjaoluga, et kuna Peipsil toimus MeKL üksuste algatamine pisut hiljem, polnud esialgu veel ka merinoorkotkaste arendamisele toetust. Mustvee merisalga liige oli samas näiteks veteran-noortejuht Arved Salupere, kes on kaasajal avaldanud meedias oma toonaseid noorkotka mälestusi.

Viru malev

Viru malevas õnnestus tuvastada kuus merirühma: Eisma, Aa, „Kajak“, Voka („Meripojad“), Võsu ja „Tormilind“ (lisa 8 – tabel 8). Märkimist väärib, et Eisma merirühm oli teada olevalt teisena asutatud merirühm. Voka merirühma näol oli aga tegemist suurima merirühmaga, mis oli 1939. aasta kevadel oma 59 liikmega praktiliselt 2 rühma mõõdus. Võimalik, et see oli vähemalt mingil hetkel (võis jääda alla vaid Tallinna Sadama malevkonnale) suurim merinoorkotkaste allüksus üldse.

Vahekokkuvõtte merialüksustest

Tuvastatud ja kogutud andmete alusel tegutses Eestis enne okupatsiooniaega kokku 39 erinevat merirühma, 2 merisalka tavarühmade koosseisus ja 2 eraldi meriringi. 3 rühma moodustasid ühtlasi spetsiaalse meri-mvk – Sadama malevkonna Tallinnas. Kõige enam oli erinevaid merialüksusi Saaremaa malevas – 14 ja Harju malevas – 9. 2 Harju maleva merirühma, mis viidi Tallinna malevasse üle, pole loetud topelt. Koondi hulka on loetud aga

Tallinnas algselt tegutsenud merirühm, mis likvideeriti tõenäoliselt seoses uue eraldiseisva meri-mvk tegevusega. Hinnanguliselt võis merinoorkotkaste arv olla kokku umbes 500.

On vähe tõenäoline, et mõni üksik tegelikult tegutsenud merirühm jäi täiesti märkamata, kuid seda ei saa otseselt välistada, sest vastavaid üleriiklikke koond-andmeid pole säilinud. Rühmade tegevuse silmapaistvus ja aktiivsus oli siiski üsna erinev. Aktiivseimaks ja üleriiklikult silmatorkavamaks võib pidada Tartu „Uiterangiora“ rühma, kuid samuti tuleks üleriiklikus mõistes silmatorkavaks lugeda näiteks Saaremaa „Wiikingi“ merirühma. Maleva tasemel näis näiteks eriti silmatorkav Lääne maleva „Urmase“ merirühm. Kohtadel oli veel mitmeid kiirelt arenevaid, aktiivseid ja suure potentsiaaliga merirühmi, kuid ülesehitustöö katkestati 1940. aastal.

Tuvastatud rühmade hulgas oli kindlasti üksikuid, mille tegevus võis olla üsna loid. Näiteks ei õnnestunud midagi tuvastada isegi ajakirjas „Kotkas“ rõhutatud Kihnu merirühma asutamise järgsest tegevusest. Ühtegi ametlikku jälge (peale koostöö Pärnu „Wiikingi“ merirühmaga) pole selgunud Sindi merirühmast, mis võis tegelikult ühineda peagi skautidega. Tallinna ümbruse merekindluste patareide KL allüksuste juures tegutsenud merirühmad võisid näiteks olla otseselt merenduslikud rühmad samavõrra, kui olid sealsed KL rühmad-patareid. Mõni väiksem merirühm võidi aga arvata peagi nimekirjast välja, kuna liikmete arv ei kerkinud määratud ajaks tavaliselt nõutava 15-ni. Pole välistatud, et kuigi mõni vanemate poiste merirühm küll asutati, läksid liikmed peagi näiteks tihedatest koostööpartneritest KL mererühmadesse üle ja uusi peale ei kasvanud.

MERINOORKOTKASTE MERENDUSLIK TEGEVUS JA VÄLJAÕPE

Merenduslikud katsed

Noorkotkaste organisatsiooni töös moodustasid olulise alustala järgu- ja erikatsed ja nendeks õppimine. Kuna järgu- ja erikatsete osas toimus aja jooksul teatud arenguid, on selles vallas pisut segadust. Juba 1930. aastal kinnitatud põhimäärustes oli ära toodud ka erikatsete grupp „oskused merel“, mille alla kuulusid meremehe ja kalamehe erikatsed (lisa 1). Kalamehe erikatses oligi praktiliselt kalapüügiga seonduv ja vaid üks konkreetsem üldmerenduslik punkt. Esimene meremehe erikatse sooritamine kinnitati ilmselt NK Tallinna malevas Kalevi mvk-s (kus oli ka merirühm) Eduard Tümpsil 14. oktoobril 1935. aastal.⁴⁵ 24. septembril 1937 kinnitati NK Viru malevas meremehe erikatse Aa rühma vanakotkal Voldemar Pihlaul (kes sooritas samas veel 10 erikatset).⁴⁶ Rohkem meremehe katsete sooritamist olemas olevad andmed otseselt ei näita, kuigi 1937. – 1938. aastal jõustunud merinoorkotkaste järgukatseid (lisa 2) võidi nendega hiljem koondides statistiliselt kokku liita. Harju malevas sooritati 1938-1939 tegevusperioodil näiteks kokku 17 mereoskuste katset.⁴⁷ Pole teada, kas ja palju neist oli meremehe või kalamehe katseid, kuid malevas tegeleti samas meripesakotka järgu õppimise ja katsete sooritamisega. Malevates sooritati ka kalamehe erikatseid ja kindlasti ka üldistes rühmades. Näiteks NK Tartu malevas sooritati 1930 – 1936 kokku 2 kalamehe erikatset.⁴⁸

Tõenäoliselt polnud saarlased eeltoodud meremehe katsega rahul ja töötasid ning kinnitasid NK Peastaabi teadmisel⁴⁹ 1936. aasta augustis oma merenduslikud erikatsed: 2. järgu madrus ja 1. järgu madrus (lisa 1). 2. järgu madruse katse oli meremehe katsest lihtsam. 1. järk sisaldas ühtlasi ka meremehe katse täitmist ja olulise lisateemana näiteks sideala. Madruse nimelisi katseid hakati sooritama ka vähemalt NK Tartu malevas. Kuni 1936. aastani sooritati seal väidetavalt 31 madruse erikatset.⁵⁰ 31. mail 1937 sooritasid näiteks Tartu Uiterangiora rühma liikmed A. Rätsep, E. Peiker, Ü. Malkov samuti lihtsalt „madruse“ erikatse⁵¹ ja 28. aprillil 1939 sooritas madruse erikatse Egon Norden.⁵² Samas pole kindel, kas Saaremaal enda välja mõeldud katseid kohapeal üldse sooritati, sest info tulemuste kinnitamisest puudub. Küll

⁴⁵ NK Tallinna maleva vanema kk nr 14. 1935. – Tallinna Maleva Teataja 26, lk 182.

⁴⁶ NK Viru maleva vanema kk nr 6. 1937. – K. L. Viru Malevlane 20, lk 5.

⁴⁷ Koosseisu nimekirjad. Noorte Kotkaste Harju malev. ERA.2161.1.18 leht 90.

⁴⁸ Ülevaade NK Tartu Maleva tegevusest. 1937. – Tartu Maleva Teataja 11/12. Maleva 20. aastapäeva tähistamiseks, lk 242.

⁴⁹ Uusi erikatseid Saaremaa malevas. 1936. – Kotkas 10, lk 159.

⁵⁰ Ülevaade NK Tartu Maleva tegevusest. 1937. – Tartu Maleva Teataja 11/12. Maleva 20. aastapäeva tähistamiseks, lk 242.

⁵¹ NK Tartu maleva vanema kk nr 8. 1937. – Tartu Maleva Teataja 7, lk 136.

⁵² NK Tartu maleva vanema kk nr 7. 1939. – Tartu Maleva Teataja 15, lk 826-827.

soovitati vastavaid teemasid käsitleda Saaremaal 1938. aastal koostatud mereüksuste väljaõppe kavas (lisa 3).

Tegelikult ei piisanud ka Saaremaal koostatud madruse erikatsetest. 28. märtsil 1938. sooritas NK Tartu maleva TSENK rühma liige Rein Aul näiteks veel meresignalisti erikatse.⁵³ Aprillis 1939 sooritasid samast rühmast sama katse V. Esko ja Rein Lang.⁵⁴ Katse sisu ja legitiimsuse kohta info puudub.

1937. aastal ilmusid esimesed spetsiaalsed merinoorkotka katsed: meripesakotkas, merikotkapoeg ja merinoorkotkas (lisa 2). Vastav meri-liitega katse tuli sooritada pärast samanimelist üldist järgukatset. Praktiliselt saab neid seega nimetada meri-järgukatseteks. Inspiratsiooni oli ilmselt saadud merinoorseppadelt, kellele olid juba 1921. aastal koostatud lisaks üldistele järgueksamitele eraldi merirühma III, II, ja I järgu eksamid.⁵⁵ Kaks kõrgemat 1937. aasta meri-järgukatset olid täiendatud erikatsete sooritamise nõudega: merikotkapoja katse sooritamise eeldus oli signalisti ja kalamehe erikatsete sooritamine ning merinoorkotka kastel meremehe, ujuja, tõlgi ja täheteadlase erikatsete sooritamine. Tegelikult pole andmeid, et neid katseid oleks aasta jooksul jõutud sooritada. Tegemist võis olla peagi jõustatud uute mere-järgukatsete algse või vahepealse projektiga.

1938. aasta mais kinnitati uued meri-järgukatsed koos töökavaga (lisa 3). Lisa-katseid nende juures enam ei nõutud, kuid kasted ise olid oluliselt pikemad ja põhjalikumad. Kindlasti raskemad. Tähelepanuväärsena olid katse nõuded jagatud valdkondadesse nagu näiteks navigatsioon, merepraktika jms. Esimesed andmeid uute katsete sooritamisest pärinevad 15. augustist 1938, kui Mustvee merisalga pealik-instruktor A. Sild, pealiku abi P. Laumets ja veel 5 Mustvee merisalga liiget sooritasid meripesakotka katse.⁵⁶ 20. aprillil 1939 sooritasid 15 Urmase rühma noorkotkast meripesakotka katse.⁵⁷ 1938. aasta novembris kinnitati Tartus merinoorkotkaste järgu- ja erikatsete komisjon, kuhu kuulusid vanakotkas Rait Vatsel, NK maleva instruktor Arved Kansvei ning pealikud (töenäoliselt KL sisevete üksusest) A. Mihkelson ja Elmar Zääro.⁵⁸ 28. aprillil 1939 sooritas Tartus Kalle Riikoja korraga merikotkapoja ja merinoorkotka järgukatse, Rein Aul merikotkapoja katse ning V. Esko, Rein Lang, V. Tammekivi, L. Muda, E. Lest ja Egon Norden sooritasid meripesakotka katse.⁵⁹ 1940. aasta algul sooritasid Tartus meripesakotka (käskkirjas vast ekslikult nimetatud

⁵³ NK Tartu maleva vanema kk (numbrita). 1938. – Tartu Maleva Teataja 23, lk 427.

⁵⁴ NK Tartu maleva vanema kk nr 7. 1939. – Tartu Maleva Teataja 15, lk 826-827.

⁵⁵ Gildemann, Rudolf. „Noor Seppade“ merirühm. 1921. – Noor Sepp 2, lk 24.

⁵⁶ NK Tartumaa Maleva vanema kk nr 10 1938. – Tartumaa Maleva teataja 19/20, lk 241.

⁵⁷ NK Lääne Maleva vanema kk nr 5 (103) 1939. – Lääne maleva teataja 9/10, lk 100.

⁵⁸ NK Tartu maleva vanema kk nr 12. 1938. – Tartu Maleva Teataja 36, lk 604.

⁵⁹ NK Tartu maleva vanema kk nr 7. 1939. – Tartu Maleva Teataja 15, lk 826-827.

meripesapojaks) katse Karl Matto, E. Albo, A. Plaado, Lembit Näpp, Harry Lesta ja Roivo Rähn.⁶⁰ Harju malevas sooritati 1938-1939 tegevusperioodil samuti kokku 17 mereoskuste katset,⁶¹ millest vähemalt osa pidid olema meripesakotka katsed.⁶² Kokku sooritati seega 1938. – 1940. aastail vähemalt 37 – 54 mere-järgukatset, millest vaid 3 meripesakotka järgust kõrgemat.

Avaldatud aastaaruande põhjal sooritati aga kokku 1936. – 1937. aastal mereoskustest alla 10 meremehe katse, 1937. – 1938. aastal kokku erinevaid mereoskuste katseid 58 (neist 27 malevates, kus merirühmi polnud) ja 1938. – 1939. tegevusaasta jooksul erinevaid 50 (neist 7 malevates, kus merirühmi polnud).⁶³ Konkreetsemat ülevaadet kahjuks saada pole.

Merendusteemalised noortemagistri väitekirjad ja kirjutised

Merendusteemaliste väitekirjade kaitsmisi on teada kahel korral.

1939. aasta veebruaris või märtsis kaitses NK Viru maleva Lüganuse mvk pealik Aa kooli juhataja kotkajuht Voldemar Johannes Pihlau noortemagistri väitekirja teemal „Merinoorkotkas koduranna tundjana“.⁶⁴ Ajakirjas „Kotkas“ ilmunud väljavõttes on juttu randumise ja rannikuvete tundmise õpetamisest, milleks autor jagab üksikasjalikke praktilisi nõuandeid.⁶⁵

14. aprillil 1939 kaitses NK Harju maleva noorteinstruktor Eduard Tiik noortemagistri väitekirja teemal „Merinoorkotkaste sihid ja töö“. Üheks oponendiks oli seejuures äsja noortemagistriks saanud Voldemar Pihlau.⁶⁶ Ajakirjas „Kotkas“ ilmunud väljavõttes soovitas autor panna merinoorkotkaste töös rõhku räämas ranna-alade korrastamisele, randumiskohtade väljaehitamisele ja muudele abitöödele. Eduard Tiik oli tegutsenud skautlikul alal juba 1924. aastast Saaremaal ja Tartus. Alates 1936. aastast oli ta NK Harju maleva merirühmade instruktor (teadaolevalt ainus NK malev, kus oli vastav spetsiaalne ametikoht) ja alates 1938. aastast maleva instruktor.⁶⁷ Lisaks väitekirja väljavõttele ilmus ajakirjas Kotkas järgmisel aastal näiteks ka tema artikkel juhtide väljaõppest merirühmades koos NK Harju malevas kasutusele võetud kavaga (lisa 5), mida ta soovitas arendada ning rakendada üleorganisatsiooniliselt.⁶⁸ Tõenäoliselt oli see kava lähtealuseks 1940. aasta suveks

⁶⁰ NK Tartu maleva vanema kk nr 15. 1940. – Tartu Maleva Teataja 3, lk 38.

⁶¹ Koosseisu nimekirjad. Noorte Kotkaste Harju malev. ERA.2161.1.18 leht 90.

⁶² Samas leht 96.

⁶³ Arve tegutsemise aladelt 1938./39. 1940. – Noored kotkad. Tegevusaruanne, lk 17.

⁶⁴ NK Viru maleva vanema kk nr 26. 1939. – K. L. Viru Malevlane 6, lk 6.

⁶⁵ Randumine. 1939. Kotkas 10, lk 170.

⁶⁶ Eduard Tiik kaitses noortemagistri väitekirja. Ühiskondlik teenimine. 1939. – Kotkas 5, lk 97.

⁶⁷ Noorte Kotkaste Harju malev. Koosseisu nimekirju. ERA.2166.1.18 leht 29 : Eduard Tiik kaitses noortemagistri väitekirja. 1939. – Kotkas 5, lk 97.

⁶⁸ Tiik, Eduard. Juhtide väljaõppest merirühmades. 1940. – Kotkas 4, lk 85.

plaanitud üleriigilise merirühmade juhtide laagri õppetööle. Samas artiklis mainitakse ka merinoorkotkaste väljaõppeks eraldi suvikodu (statsioonarne laagritaristu) vajadust.

NK Saaremaa malevas korraldatud kirjandite võistlusel 1938. aasta kevadel oli vanemas vanuseklassis üheks teemaks „Meri ja kauged rannad – saarepoiste unistus!“ Parimatele kirjanditele olid ette nähtud rahalised auhinnad.⁶⁹

Noorkotkaste salgapealikele ilmunud lisa-ajakirjas „Noor Kotkas“ ilmus 1939. aasta sügisel merendusteamast purjelaeva (barkantiini) taglase kirjeldus.⁷⁰

Praktilised merenduslikud õppeüritused

Merenduslik väljaõpe on piisavalt efektiivne, kui see sisaldab lisaks teooriale ka praktilisi merenduslikke õppeüritusi ja -tegevusi. Üritustest pole kahjuks säilinud palju infot, kuid olemasoleva põhjal on võimalik hoomata teatavat ülevaatlilku pilti.

Esimene teada olev merirühma mereüritus on mainitud 1933. aastal. 30. juunist kuni 3. juulini oli nimelt kavas Rakvere noorkotkaste laager Rutja rannas ja sinna oli oodata külla merinoorkotkaste rühma, mis pidi sõitma selleks välja Vainupealt.⁷¹ Tõenäoliselt oli tegemist samas lähedal tegutsenud Eisma merirühmaga, millel avanes seoses laagriga hea võimalus teha väike ülesõit.

12. augustil 1936. aastal sõitsid Pärnu Viikingi merirühma 4 noorkotkast MeKL rühmapealiku E. Püssi juhtimisel oma mootorpaadil nädalasele väljasõidule, mille käigus plaaniti külastada Hiiumaad, Vormsit ja Haapsalut.⁷² See oli ilmselt üks esimesi pikemaid merinoorkotkaste väljasõite ja võimalik, et see andis teatavat eeskuju ka merirühmade arendamisele Haapsalus ning Saaremaal.

Saaremaa Viikingi merirühm võttis juba oma esimesel, 1936. – 1937. õppeaastal osa päästepaadi harjutussõitudest, võidusõitudest ja väljasõitudest.⁷³

1938. aastal teostas Tartu Uiterangiora rühm hooaja jooksul mitmeid väljasõite paatide ja süstadega. Kõigile uutele rühma astunutele viidi aga läbi ühepäevane õppesõit Peipsile KL mootorpaadil „Kotkas“. Sõidu käigus anti ühtlasi algteadmisi navigatsioonist ja sidest. Rühma talvine õppetöö plaaniti neljal suunal: navigatsioon, side, mootor ja isegi suurtükiasjandus.

⁶⁹ Mikk, M. Elmik, Arno 1938. Noorte Kotkaste Saaremaa Maleva kirjandusliku võistluse määrused – Saaremaa Maleva Teataja 3/4, lk 8.

⁷⁰ Taglas. 1939. – Noor Kotkas 10, lk 72.

⁷¹ Noorkotklus. Rakvere 1. mlvk laager Rutjal. 1933. – Virumaa Teataja 66, lk 5.

⁷² Noorkotkad sõitsid õppereisile. 1936. Uus Eesti Pärnu Uudised 68, lk 1.

⁷³ Saare noored – kargeiks meesteks. Tagasiwaade merikotkaste aastasele tegewusele. 1937. – Meie Maa 18, lk 3.

Navigatsiooni õpetas vanakotkas Rait Vatsel ja sidet Elmar Zääro. Kursuse lõpul korraldati katsed, mille järel toimus oskuste praktiline rakendamine väljasõitudel.⁷⁴

1939. aasta hooajal oli Saaremaa „Viikingi“ merirühmal kavas sooritada kaks pikemat väljasõitu – ümber kodusaares ja külla Pärnu „Viikingitele“.⁷⁵

1939. aasta suvel sooritas Tallinna maleva Sadama mvk õppesõite purje- ja mootorpaatidel saartele.⁷⁶ 11. – 18. juulil 1939. aastal toimus mvk laager Prangli saarel.⁷⁷

1939. aasta 11. – 13. augustini oli kavas Läänemaa merinoorkotkaste I õppelaager, mis pidi toimuma mõnel saarel. Kas laager toimus, pole otseselt teada.⁷⁸

1939. aastal üüris Harju maleva Neeme merirühm ühel päeval mootorpaati, millega sõideti hommikul Neemelt Salmistu randa ja õhtul tagasi⁷⁹. Aerupaate üüris mõnikord lühemateks väljasõitudeks ka Saaremaa maleva „Põhjatähe“ merirühm.⁸⁰

NK Saaremaa malevas plaaniti 1939. aastal viimane õppesõit Abrukale 18. oktoobril. 29. oktoobril oli kavas aga Kuressaare merirühmade ühine navigatsiooni lõpetamine, jahi taglase maha võtmine ja jahi talvekorterisse asetamine.⁸¹ 27. – 28. aprillil 1940. aastal oli Saaremaa malevas plaanitud aga merirühmade paatide ja jahtide korrastamine ja 4. mail 1940 jahi pidulik vette laskmine.⁸² 1940. aasta aprilli algul oli Saaremaa malevas plaanitud navigatsiooni kursus.

9. – 15. juunini 1940 toimus Ahja jõe ääres Läänistes Tartu Uiterangiora rühma laager, kus osalesid poisid alates 15. eluaastast. Väiksema auru-reisilaeva „Laine“ omanik toetas laagrit tasuta sõiduga.⁸³ Tõenäoliselt oli tegemist ühe viimase merinoorkotkaste õppeüritusega enne okupatsiooniperioodi.

1940. aasta suveks jõuti samuti veel plaanida mitmeid mereüritusi. Juunis olid näiteks Saaremaa „Viikingi“ ja „Põhjatähe“ rühmadel plaanitud õppesõidud ja praktilised katsed navigatsiooni kursusel osalenuile. Juunis olid plaanitud ka ööpäevased matkad rannikul jahi

⁷⁴ Noorkotklus. Merinoorkotkad hoogsal tööl. 1938. – Postimees 329, lk 7: Noorte merirühma hoogne tegevus. 1938. – Postimees 307, lk 9.

⁷⁵ Kuressaare „viikingid“ avasid hooaja. 1939. – Uus Eesti 138, lk 10.

⁷⁶ Tallinna kotkapoisid alustavad tegevust. 1939. – Uudisleht 148, lk 7.

⁷⁷ Fotod perekonnaalbumist. EAA.2073.1.117, foto 101, 115, 128, 145, 160.

⁷⁸ Noorte Kotkaste Lääne maleva tegevuskava. 1- okt. 1938. a – 30. sept. 1939.a. III. Laagrid, võistlused ja suvikodu. 1938. – Lääne Maleva Teataja 19/20, lk 188.

⁷⁹ Neeme Kooli ajalugu. <<https://www.neemekool.ee/koolist/ajalugu/>> (25.12.2020)

⁸⁰ Sepp, Henno, noorkotkas-veteran, autori intervjuu, salvestis, 30.03.2021.

⁸¹ NK Saaremaa maleva vanema kk nr 65. Noorte Kotkaste Saaremaa Maleva tegevuskava. 1939. – Saaremaa Maleva Teataja 15/16, lk 16.

⁸² NK Saaremaa maleva vanema kk nr 65. Noorte Kotkaste Saaremaa Maleva tegevuskava. 1939. – Saaremaa Maleva Teataja 17, lk 5-6.

⁸³ Sisevete noorkotkaste rühm oli suvilaagris. 1940. – Postimees 161, lk 7.

ja sõudepaadiga ning süstadega, augustis aga maleva veesportidpäev, sõudevõistlus ja purjetamisvõistlus.⁸⁴ 21. – 24. juunini oli plaanis Lääne maleva „Kajaku“ ja „Urmase“ rühmade ühine laager Kessulaiul u 60 osavõtjaga.⁸⁵ 2. – 7. augustini oli Pärnumaal kavas esimene kõigi malevate meriüksuste nooremate juhtide õppelaager mereoskuste süvendamiseks. Osavõtjaid oli plaanitud u 150 ja läbi pidanuks viima Harju malev.⁸⁶

Osalemine merekaitseliidu väljaõppes ja koostöö mereväega.

Arvestades, et merirühmi asutati reeglina MeKL allüksuste juurde, olid merinoorkotkaste ja merekaitseliitlaste efektiivseks koostööks head võimalused. Paljud merirühmade vanakotkad olid ise ka samaaegselt merekaitseliitlased, mis pidi tihendama suhtlust ja koostööd veelgi. Silmatorkavaima ja professionaalseima koostöö väljundina on võimalik välja tuua aga merinoorkotkaste osalust MeKL väljaõppes.

Teadagi on juhte, kus tublimaid merinoorkotkaid kaasati ametlikult MeKL kursustele. Lääne maleva „Urmase“ rühma liige Heino Noor sooritas 19. veebruarist 29. aprillini Haapsalu mediv juures näiteks koos 7 kaitseliitlastega navigatsiooni kursuse hindede „väga hea“.⁸⁷ 1939. aasta mais sooritasid Tartu „Uiterangiora“ noorkotkad KL sisevete mvk juures erialased katsed. Rühmakotkas Kalle Riikoja kinnitati selle tulemusel signaali- ja rooli ala spetsialistiks ning Rein Aul, Rein Lang, Valdur Esko ja Heino Pehlta signaali ala spetsialistideks.⁸⁸

Lisaks kursustele kaasati noorkotkaid ka MeKL õppustele. 1938. aasta sügisel võttis Tartu „Uiterangiora“ rühm osa kahest KL Tartu Maleva sisevete mvk õppustest, mis kestsid kokku neli ööpäeva ja lisaks KL Peipsi divisjoni kahepäevasest õppusest. Õppustel osales kokku üle 85 % rühma koosseisust. KL Sisevete mvk õppustel tegutsesid noorkotkad signalistidena sidepostides ja laevadel. Peipsi divisjoni õppustel osaleti navigatsiooni ülesannetes ja isegi dessantides. Noorkotkad said ülesannetega hästi hakkama ja pälvisid õppuste juhtidelt kiitust.⁸⁹ Pingelisel 1939. aasta septembri teisel poolel võtsid neli Läänemaa „Urmase“ rühma liiget osa MeV ja MeKL sügisestest mereõppustest Hari kurgus, tegutsedes signalistidena,

⁸⁴ NK Saaremaa maleva vanema kk nr 65. Noorte Kotkaste Saaremaa Maleva tegevuskava. 1939. – Saaremaa Maleva Teataja 17, lk 7.

⁸⁵ Tähelepanu-väärivamaid üritusi eeloleval suvel. Juunikuu. Lääne malev. 1940. – Kotkas 6, lk 137.

⁸⁶ Noorte Kotkaste 1940. a. suviseid üritusi. Üleriigilise ulatusega üritused. 1940. – Kotkas 4, lk 91 : NK Tallinna maleva pealiku korraldusi ja teadaandeid. 1940. – Tallinna Maleva Teataja 14, lk 110.

⁸⁷ KL Lääne Maleva pealiku kk nr 30 1940. – Lääne maleva teataja 11/12, lk 104.

⁸⁸ KL Tartu maleva pealiku kk nr 16. 1940. – Tartu Maleva Teataja 6, lk 56.

⁸⁹ Noorkotklus. Merinoorkotkad hoogsal tööl. 1938. – Postimees 329, lk 7: Noorte merirühma hoogne tegevus. 1938. – Postimees 307, lk 9.

sealhulgas Haapsalu mediv kaatril „HMD1“. Õppusel osales ka MeV torpeedokaater (toonases kõnepruugis torpeedopaat) „Sulev“.⁹⁰

Noorkotkaste MeV väljaõppes osalemise kohta puudub info, kuid siiski on teada, et MeV laevad osalesid merinoorkotkaste üritustel, või siis noorkotkaste maleva üritusel, kus viibisid ka merinoorkotkad. 15. – 19. juunil 1939. aastal Pirita lähedal Kose-Lükati toimunud NK Harju maleva laagris osales näiteks MeV abilaev „Kompass“.⁹¹ Sama aasta juuli keskel Prangli saarel toimunud Tallinna Sadama mvk laagris osales MeV mootorpaat „Nr 10“.⁹² Ühte 1930-ndate teisel poolel suvel toimunud Tartu maleva laagrisse, kus osalesid ka sisevete noorkotkad, sõideti aga Peipsi Laevastiku Divisjoni reserv-suurtükilaevaga „Vanemuine“.⁹³

Merinoorkotkaste oma ujuvvahenditest

Ujuvvahendite roll on merenduslikus väljaõppes ja tegevuses väga oluline ja seetõttu on mõistlik välja tuua vastavad tuvastatud andmed. Kuigi tõenäoliselt kasutati merirühmades väljaõppeks sageli MeKL paate ja kaatreid, on märgiline, et vähemalt mitmel rühmal oli ka oma enda ujuvvahendeid. Näiteks Tallinna Kalevi mvk „Merirühma“ kasutuses oli mootor- ja purjepaat.⁹⁴ Pärnu „Viikingi“ rühmal oli kavas ise ehitada 1937. aasta kevadel purjepaat.⁹⁵ Saaremaa „Viikingi“ merirühmal oli jaht „Viire“, mis seisis Saaremaa Merispordi Seltsi sillast. 1939. aasta kevadel oli see esimene jaht, mis sillast merele väljus.⁹⁶ Läänemaa „Urmase“ merirühmal oli merekaitsealaste poolt kasutada antud samanimeline 6-brutoregistertonnine purjekas.⁹⁷ Mustvee rühma merisalgal oli samuti KL poolt kingitud väike purjepaat (julla), millega õpiti Peipsil purjetamist.⁹⁸ Tartu „Uiterangiora“ rühmal oli 1938. aastal 3 paati.⁹⁹ Voka merirühmal oli 1939. aasta kevadeks oma paat ning suvel oli kavas osta teine paat.¹⁰⁰ Seega võib öelda, et merinoorkotkastel oli vähemalt 10 oma veesõidukit. Kahjuks pole teada enamuse paatide nimesid.

⁹⁰ Noor, Karl-Heino. 2004. Saatuseaastal 1939 Haapsalus. – Kultuur ja Elu. <http://kultuur.elu.ee/ke477_noor.htm> (11.02.2021).

⁹¹ NK Harju malevavanema kk nr. 1939. – Harju Maleva Teataja 8, lk 20 : Noorte Kotkaste Harju malev. EFA.150.A.463.22.

⁹² Fotod perekonnaalbumist. EAA.2073.1.117, foto 145.

⁹³ Noorte Kotkaste Tartu malev. EFA.162.A.402, fotod 81, 82, 83.

⁹⁴ Kalevi malevkond 5-aastane. 1936. – Kotkas 2, lk 40.

⁹⁵ Kilde Pärnu maleva tegevusest. 1937. – Kotkas 2, lk 31.

⁹⁶ Kuressaare „viikingid“ avasid hooaja. 1939. – Uus Eesti 138, lk 10 : Noorte Kotkaste Saaremaa malev. EFA.159.A.400, foto 80.

⁹⁷ Noor, Heino. 2004. Saatuseaastal 1939 Haapsalus. – Kultuur ja Elu. <http://kultuur.elu.ee/ke477_noor.htm> (20.02.2021).

⁹⁸ Salupere, Arved. 2006. Kas see on noorkotkaste organisatsiooni puudus, et me ei valmista ette kommunismiehitajaid? – Kultuur ja Elu. <http://kultuur.elu.ee/ke485_salupere.htm> (11.02.2021).

⁹⁹ Noorte merirühma hoogne tegewus. 1938. – Postimees 307, lk 9.

¹⁰⁰ Merinoorkotkaste tegevusest. 1939. – Virumaa Teataja 29, lk 6.

Merendusliku väljaõppe ja tegevuse vahekokkuvõte

Leitud ja kogutud info alusel on võimalik saada merialüksuste väljaõppest üsna arvestatav ülevaade. Hoolimata info teatavast ebaühtlusest on üldpilt ja sammud piisavalt eristatavad ja on võimalik teha esmaseid järeldusi.

Organisatsiooni tegevuses oli teatav mereline puude plaanitud juba loomisel, kuna juba 1930. aastal kehtestatud põhimääruses oli mainitud merendusala ja erikatsete hulgas oli ka mereoskuste grupp (lisa 1). Esimestel tegevusaastatel meretegevust siiski praktiliselt ei toimunud ja nende erikatsete roll polnud märkimisväärne. Pigem piirdui malevates üksikute kalamehe erikatsega, kus otseselt mereoskuslikke nõudeid oli vaid üks. Kui pärast MeKL käivitumist hakkasid tekkima esimesed NK merirühmad, peagi sai selgeks, et ühest meremehe erikatsest (või selle nõuetest) ei piisa. Juba pool aastat pärast esimese merirühma asutamist koostati Saaremaal uued täiendavad madruse erikatsed, mis said ka peastaabi heakskiidu. Tegemist näis pigem ajutise laiendatud lahendusega, kuna madruse katsed olid kombineeritud senise meremehe katsega.

Järgmise etapini jõuti väljaõppe arendamisel 1937. aastal, kui hakati üle minema esimestele spetsiaalsetele merinoorkotka katsetele, mis olid praktiliselt meri-järgukatsed (lisa 2). Lõpliku kinnituse said uued merinoorkotka katsed koos töökavadega 1938. aastal (lisa 3). Samas jääb mulje, et ehkki uued katsed olid sisult pädevad, süsteemsed ja põhjalikud ning lisatud oli asjalik põhjalik juhised õppetöö plaanimiseks, olid need siiski enamusele noortele liiga rasked. See väljendub asjaolus, et kuigi merinoorkotkaste ridadesse kuulus 1930-ndate lõpuks mitusada noort, on nende katsete sooritamise fikseeritud vaid u 37 – 54 korral ja lõviosas meripesakotka katse näol. Raskusele vihjati tegelikult isegi juba 1938. aasta sügisel ajakirjas Kotkas.¹⁰¹ Samal ajal sooritati aga Tartus veel näiteks teadmata sisuga eraldi merisignalisti katset ja õpiti mootoriala. Kui signaali ala oli ka merinoorkotka katsetes, siis mootorite temaatikat polnudki. Samas oli noorkotkaste käsutuses ka mootorpaate. Võib järeldada, et kuigi merenduslike katsete arendamisel oli tehtud ära tõsine töö, polnud 1940. aastaks tulemus siiski veel kuigi hea, piisavalt eakohaselt rakenduslik ega järgimine malevati ühtlane.

Kuigi praktilistest õppetegevustest on andmed kohatised, saab seda üldjoontes pidada efektiivseks. Suurima mererühmade arvuga Saaremaa malevas koostati 1938. aastal näiteks ka vastav töökava (lisa 4). Kindlasti üritati malevates järgida ka koos katsetega 1938. aastal välja antud töökava, kuigi katseid endid sooritati minimaalselt. Märkata on mereürituste sagemist 1938. – 1940. aastail, mis kindlasti tugevdas oluliselt merenduslikku kogemust.

¹⁰¹ Tiik, Eduard. Tõid merirühmades. 1938. - Kotkas 11, lk 226.

Lisaks omadele kasutati võimalusel ka kohalike KL mereüksuste veesõidukeid nagu näiteks Tartus kaatrit (mootorpaati) „Kotkas“. Merinoorkotkaste erialast pädevust kinnitas ühtlasi nende edukas kaasamine KL mereüksuste olulisematele õppustele samal perioodil ja kursuste või katsete tulemuslik sooritamine koos kaitseliitlastega. Vähesem näis otsene koostöö MeV-ga, ehkki seda oli siiski märgata Tallinnas ja Tartus, kus ka paiknesid alaliselt MeV allüksused. Tõenäoliselt oleks koostöö nii MeKL kui MeV-ga järgnevail aastail tegevuse aktiveerumise jätkumisel pigem tihenunud ja kaasatud oleks vast rohkem ka neid merirühmi, mis mingil põhjusel sellest seni eemale võisid jääda.

Väljaõppe arengu saavutuseks võib pidada spetsiaalset panustamist merinoorkotkastest juhtide-pealike koolituse arendamisse ja vastavasse koostösse 1939. – 1940. aastal. Plaanitud oli esimene üleriigiline nooremate juhtide õppelaager 150 osalisega, mis jäi aga seoses okupatsiooni algusega ära. See oleks andnud olulise panuse kogu senise tegevuse ja nõuete täitmise ühtlustamisele.

Merendusliku õppetegevuse süsteemset arengut toetasid vähemalt 2 kaitstud noortemagistri väitekirja ja lisaks mõned muudki avaldatud kirjutised ja materjalid.

Merinoorkotkaste merendusliku väljaõppe sisulist poolt hinnates on tunda erialast süsteemset lähenemist ja arengut. Väljaõppe sisu keskendus suures osas pigem sõude- ja purjepaadiga seonduvale temaatikale ja tasemele, millele lisandusid aga keerukad navigatsiooni- ja meresõidu üldised keerukad elemendid. Mereside temaatika kaasamine oli aluseks heale koostööle MeKL-ga. Järjest põhjalikumaks tehtud katsetes ei pööratud aga näiteks mingit tähelepanu tehnika valdkonnale, kuigi 1930-ndatel muutusid mootorpaadid järjest levinumaks ja neid kasutasid juba ka merinoorkotkad.

Tulenevalt eeltoodust võib öelda, et kuigi merinoorkotkaste õppetegevuses esines veel kuni okupatsiooniperioodi alguseni teatud vajakajäämisi, seda just katsete sooritamise (või katsenõuete mõistlikkuse) ja koostöö osas, oli areng olnud aastate jooksul üldiselt sihipärane, järjekindel ja järjest süsteemsem. Seega võib merinoorkotkaste rühmade tegevuse eesmärgipärasust pidada vähemalt heaks, kuid ühtlustatust võib lugeda veel pigem rahuldavaks. Vigade parandamise ja merinoorkotkluse kiire arenguloo katkestas 1940. aastal navigatsioonihooaja algul alanud Nõukogude okupatsioon.

MERINOORKOTKASTE TRADITSIOONIDEST

Merinoorkotkaste lipud ja vimplid

Lipp on olnud läbi aegade oluline sümbol. Nagu ka teistel noorkotkaste rühmadel, nii oli oma lippe ka merirühmadel. Noorkotkaste rühma lipu mõõtmed olid määratud (maksimaalselt) 80 x 125 cm, varda pikkusega 220 cm ja mvk lipul vastavalt 105 x 165 ja 240 cm. Lipu parempoolisel küljel pidi olema kotkamärk koos määratud info-tekstiga, kuna vasak külge kujundati ise rühma embleemi-märgi ja hüüdlausega.¹⁰²

Kinnitatud lipukavandite hulgas on merirühmadest Harju „Murdlaine“ rühma¹⁰³, Viru Voka rühma¹⁰⁴ ja Saaremaa „Viikingi“,¹⁰⁵ „Põhjapoegade“¹⁰⁶ ning „Vikerlaste“¹⁰⁷ rühmade lipud. Vasaku külje kujundusest võiks välja tuua „Viikingi“ rühma stiliseeritud viikingilaeva- ja „Põhjapoegade“ rühma ankru-päästerõnga kujundeid.

Lisaks rühmalippudele kinnitati 1935. aasta sügisel ka spetsiaalne merirühmade vimpli kujundus (lisa 6). Vimpel oli hõlpsalt heisatav rühma poolt kasutatavale (ka mitte rühma enda) ujuvvahtendile, aga ka kantav tavalises lipuvardas, kui rühmal oma lippu polnud. Vastavaid kinnitatud lipukavandeid on teada vaid üks – Tartu sisevete rühmal (kavandi autor noortejuht ja kirjanik Riho Lahi).¹⁰⁸ Näib, et vastavat vimplit kasutati ka vardas rühmalipu asemel.¹⁰⁹

Merinoorkotkaste vormiriietus

Merevormiriietus on olnud tavaliselt väga oluline osa merendusorganisatsioonide (eriti just militaar- või noorsootöö kallakuga) identiteedist ja traditsioonidest. Kui NK organisatsioonis arvestati kohe asutamisel ka merirühmadega, oli arusaadavalt mõistlik hakata mõtlema ka vastavale vormiriietusele.

Esimene merirühma vormi kirjeldus ilmus 1933. aasta aprilliks.¹¹⁰ Tegemist näis olevat pigem provisoorse ja pisut kummalise lahendusega, kus tavalise noorkotka pluusi külge pidi kinnitama madrusekrae ja madruse tüüpi kätised. Püksid pidid olema pikad tumesinised ja laia säärega. Selleks ajaks ajal oli algatatud üks merirühm, kuid olemas olev fotomaterjal ei näita, et sellist vormi oleks merirühmades ka näiteks hiljem kasutatud. Küll leidis see aga kasutamist noorkotkaste orkestri poolt.¹¹¹

¹⁰² Rühma lipp. 1931. – Noorte kotkaste peastaabi teated 2, lk 7.

¹⁰³ Noorte Kotkaste Peastaap. Noorkotkaste lipukavandid (Kinnitatud). ERA.2167.1.6 leht 27.

¹⁰⁴ Samas leht 17.

¹⁰⁵ Samas leht 100.

¹⁰⁶ Samas leht 94-95.

¹⁰⁷ Samas leht 112-113.

¹⁰⁸ Samas leht 163.

¹⁰⁹ Noorte Kotkaste Tartu malev. EFA.162.A.402.104.

¹¹⁰ Noorte kotkaste merirühmade vorm. 1933. – Noorte kotkaste peastaabi teated 5, lk 2.

¹¹¹ Noorte Kotkaste Võru malev. EFA.164.A.408.12.

1935. aastal märtsis kinnitati uus KL vormriietuse kirjeldus, kus oli sees ka hiljuti algatatud MeKL merekaitseliitase vormi kirjeldus.¹¹² Selle juurde kuulus merekaitseliitlaste noorte vorm, mis sarnanes tegumoelt MeV madrusevormile ja oli hea materjal merinoorkotkastele kohasema vormi välja arendamisel. Juba kaks kuud hiljem, 23. mail, kinnitati merinoorkotkaste oma vorm (lisa 7), mis sarnaneski merekaitseliitlaste noorte vormile ja millele isegi osutati kirjelduses. Vorm jäi kasutusele kuni 1940. aastani. Mõnikord esines vormi kohapealsel (seejuures oma vahenditest) valmistamisel teatud variatsioone kvaliteedis või lõikes. Näiteks Lääne maleva „Vahuri“ merirühmas seoti mütsilint mitte vasakule, aga paremale küljele.¹¹³

Nii Heino Noor, kui Henno Sepp (kunagised merinoorkotkad) toonitasid autorile antud intervjuudes, et traditsiooniline merevorm oli merinoorkotkastele oluline sümbol, mis muuhulgas mõjus positiivselt suhtlemisel tüdrukutega ja tekitas teatud kadedust tavalistes noorkotkastes.

Merirühmade nimedest

Traditsioonide alla võib arvestada ka merirühmade nimesid. Rühmi nimetati sageli tegevuskoha järgi, kuid oli ka 14 erinevat. Kahel korral kasutati: „Viiking“ (Pärnu ja Saaremaa malevad), „Tormilind“ (Viru ja Saaremaa malevad), „Kajak“ (Lääne ja Viru malevad) ja „Meripojad“ (Saaremaa ja Viru malevad). Ühel korral kasutati „Vikerlased“ (Saaremaa malev), „Põhjätäht“ (Saaremaa malev), „Murdlain“ (Harju malev), „Urm“ (Lääne malev), „Vahur“ (Lääne malev), „Põhjanaan“ (Saaremaa malev) ja „Uiterangiora“ (Tartu malev). Tallinna Sadama mvk rühmade nimed olid „Kalev“, „Lembit“ ja „Lennuk“.

Tähelepanuväärsemaid rühmanimesid oli kindlasti „Uiterangiora“ (koos lühendiga TSENK) Tartus. Pole teada, mis asjaoludel nimeni jõuti, kuid allikas on 7. sajandi Polüneesia arvatav maadeavastaja Ui-te-Rangiora (Hui Te Rangiora).¹¹⁴ Samas isegi rühma lühend TSENK (Tartu sisevete Emajõe noorkotkad) pälvis 1935. aastal Pirital üleriiklikus noorkotkaste laagris (kus rühma liikmed osalesid) tähelepanu.¹¹⁵

Haapsalu „Urm“ rühma nime valikul oli saadud inspiratsiooni Karl August Hindrey ajaloolisest romaanist „Urm ja Merike“ (ilmus 1935-1936).¹¹⁶ Samanimeline oli ka

¹¹² Kaitseliidu vorm. – Kinnitatud 29. märtsil 1935, B. Merekaitseliitlase vorm, lk 15 – 17.

¹¹³ Neidre. Elmo. 1939. Vahuri merirühm. HM F 1648.22 Ff. HM 8606.

¹¹⁴ Nga-Iwi-O-Aotea. 1967. National Library of New Zealand.

<<http://teaohou.natlib.govt.nz/journals/teaohou/issue/Mao59TeA/c18.html>> (12.03.2021).

¹¹⁵ Laagri entsüklopeedia. 1935. – Laagri Reede. Noorkotkaste I üldlaagri häälekandja, lk 3.

¹¹⁶ Noor, Karl-Heino, noorkotkas-veteran, autori intervjuu, salvestis, 17.08.2014.

Haapsalu merekaitseliitlaste poolt rühma käsutusse antud purjekas, kuna ühe Haapsalu kodutütarde rühma nimi oli „Merike“.

Varia

Traditsioonide alla saab liigitada veel järgnevat infot toonastest tegemistest.

1938. aasta võidupüha tähistamiseks käskis NK Harju maleva vanem muuhulgas merinoorkotkastele: „*Merede au ja kuulsust saavutanud Harju meeste laevastikkude ja Vabadussõja laevastiku tegevuse mälestamiseks ja auks käsin süüdata valvelõkkes eelpoolnimetatud korras mereäärsetel neemedel minu poolt suuliselt korraldatud kohtadel järgmistel rühmadel: Paldiski merirühm, Prangli merirühm, Kaberneeme merirühm ja Leesi merirühm.*“¹¹⁷

Haapsalu Urmase merirühmas oli plaan hakata ka uusi merinoorkotkaid ristima või rühma liikmeks lööma, kaasates Neptuni, kuid teostuseni ei jõutud.¹¹⁸

Noorkotkastest salgapealikele mõeldud lisa-ajakirjas „Noor Kotkas“ ilmus 1939. aasta suvel merinoorkotkaste teemaline luuletus „Merinoorkotka elu lõbus“.¹¹⁹

Traditsioonide vahekokkuvõte

Traditsioonide uurimise ja talletamise üks väljundeid on nende võimalik jätkamine. Merinoorkotkaste okupatsioonieelsetest spetsiifilistest traditsioonidest pole kahjuks palju infot ja võimalik, et need ei jõudnudki mõne tegevusaastaga hästi välja kujuneda, kuid üht-teist on võimalik olemasoleva põhjal siiski vajadusel ja võimalusel jätkata.

Võimalik on rakendada toonast merirühma merevimpli kuju ja kujundust, samuti kasutamispõhimõtteid. Mõne rühma lipu kujunduse mereteemalisi elemente on võimalik ära kasutada tänapäeva allüksustele embleemide arendamisel.

Piduliku merevormirietuse traditsiooni jätkamine on kindlasti märgiline ja võimalik. Selleks on täna juba vastavaid samme tegelikult astunud. Uurimisel kogutud andmete alusel on võimalik taasiseseisvumisajal hiljuti juba välja arendatud vormirietuse kirjelduse¹²⁰ paikapidavust aga üle kinnitada või vajadusel täiendada.

Rühmade nimesid on võimalik tänapäeval uuesti kasutusele võtta, kuid samuti on mõningaid (pigem neid, mis pole tänapäeval üldiselt sageli kasutusel) võimalik ära kasutada näiteks

¹¹⁷ Noorte Kotkaste Harju malevavanema kk nr 88 1938. – Harjulane nr 5 lk 20

¹¹⁸ Noor, Karl-Heino, noorkotkas-veteran, autori intervjuu, salvestis, 17.08.2014.

¹¹⁹ Adelman, R. Merikotka elu lõbus. 1939. – Noor Kotkas 7/8, lk 58.

¹²⁰ Kaitseliidu keskkogu otsus nr K-0.1-1/19/19/19797PR. 05.10.2019, p 6.

noorkotkaste veesõidukite nimetamisel, kuna toonaset merirühmade oma veesõidukite nimesid praktiliselt pole teada. Nimeliselt on teada vaid purjekad „Urmas“ ja „Viire“.

Tulede süütamine neemedel, nagu seda kästi Harju malevas 1938. aastal, on kindlasti huvitav, kuid võib jääda tänapäeval jaanilõkete melu varju. Samuti on Eestis juba käibel populaarne muinastulede süütamise traditsioon hilissuvel. Teema vääriks siiski mõningast arutelu.

Merinoorkotka teemalist luuletust on võimalik esitada tänapäeval pidulikel üritustel.

Üldistavalt võib öelda, et kuigi väga põhjanevate spetsiaalsete merinoorkotkalike traditsioonide ja tavade välja kujundamiseni enne okupatsiooniperioodi otseselt ei jõutud, siis toonasest ajastust on säilinud mitmeid olulisi või märgilisi detaile, mis väärisksid tänapäeval uut elu ja rakendust.

KOKKUVÕTE

KL juures 1930. aastal asutatud NK organisatsioon omas okupatsioonieelses Eestis oma pea 20 000 liikmega märkimisväärset mõju alaealistele noortele, noorsootööle ja kogu ühiskonnale laiemalt. Noortele edasi antavaid isamaalisi- ja kodanikukasvatuslikke väärtusi põimiti mitmete kasulike oskuste õpetamisega. Seejuures algatati organisatsioonis lisaks üldisele tegevusele mõned spetsiaalsed erialad, mille kaudu kaasati vastava erihuviga noori arendavale koostegevusele. Väljapaistvaks erialaks oli merendus, millega tegelejad nimetati merinoorkotkasteks. Uurimistöö eesmärk on selgitada välja merinoorkotkaste tegevuse põhijooned ja ulatus kuni 1940. aastani. Saadud info põhjal on võimalik teha üldisi järeldusi merinoorkotkaste toonase tegevuse eesmärgipärasuse ja organisatsioonis tänapäevalgi mõningase arvestamise või rakendamise võimaluste osas.

Merirühmade asutamise võimalus oli kirjas juba NK asutamisel kinnitatud põhimäärustes. Olemas oli ka erikatsete mereoskuste grupp. Eeskujul võeti ilmselt merinoorseppadest ja meriskautidest. Teadaolevalt jõuti esimeste noorkotkaste merirühmade asutamiseni 1933. aastal: 1. veebruaril Pärnus ja 18. mail Virumaal Eismal. 1933. aastal kinnitati ka merirühma esialgne vorm. Kuna samal aastal toimus ka MeKL avalik propageerimine ja üleriiklik ellu kutsumine, võib väita, et kaks organisatsiooniharu alustasid samaaegselt. Merirühmade laiem asutamine ja tegevus algas tegelikult 1935. aastast. Samal aastal kinnitati merinoorkotkastele (MeKL vormi eeskujul) asjakohane merevorm ja ka oma merevimpel. Lisaks uute rühmade asutamisele nimetati järgnevatel aastail mitmeid seni rannikul tegutsenud rühmi ümber merirühmadeks. 1937. aastal alustati spetsiaalsete merinoorkotka järgukastete arendamist, mis kinnitati lõplikult 1938. aastal. Jätkus merirühmade nooremate juhtide väljaõppe arendus ja plaanimine. 1939. aastal kaitsti kaks merinoorkotkaste teemalist noortemagistri väitekirja. Näib, et vajaka jäi siiski veel rühmade vahelisest koostööst ja katsete ühtlustamisest. Lisaks katsetele on merenduslikuks väljaõppeks oluline ka praktiline meresõidukogemus, milleks oli merinoorkotkaste kasutuses mitmeid veesõidukeid. Sageli tegutseti koostöös kohaliku MeKL-ga. 1930-ndate lõpul osalesid merinoorkotkad juba edukalt MeKL suurematel õppustel ja üksikud sooritasid isegi katseid-eksameid koos merekaitseliitlastega.

1940. aastaks tegutses organisatsioonis kokku umbes 40 merirühma ja merisalka ning lisaks paar vanemate noorkotkaste merendusringi. Tallinnas moodustasid merirühmad eraldi mvk. Hinnanguliselt võis merinoorkotkaid olla 1940. aastaks kokku umbes 600 (u 3 % kõigist noorkotkastest), aga võib-olla rohkemgi. Merirühmade aktiivsus võis olla erinev, kuid see võis olla samamoodi tavalistel NK rühmadel. Siiski oli mõningaid merirühmi, mille aktiivsus

ja saavutused paistsid silma isegi üleriiklikul tasemel. Näiteks „Uiternagiora“ Tartus ja „Wiiking“ Kuressaares.

Merinoorkotkaste tegevus ja väljaõpe oli korraldatud ja läbi mõeldud ning areng oli märgatav ja süsteemne. Teatud vajakajäämisi või segadust esines merekatsetega, kuid on näha, et selles osas oli plaanitud ühtlustavaid meetmeid. Tõenäoliselt oleks konaruste tasandamiseni jõutud 1940. ja järgnevail aastail.

Traditsioonide-kommete osas ei õnnestunud palju spetsiifilist tuvastada, kuid üldiselt on ka tänapäeval jätkamisväärset. On võimalik kasutada näiteks toonast merevormiriietuse kujundust, merevimplit ja mõningaid lippude ornamente-embleeme. Samuti on võimalik kasutada toonaste merirühmade nimesid. Kahjuks ei õnnestunud tuvastada eriti merinoorkotkaste ujuvvahendite nimesid, kuid ka selles osas oleks täna võimalik rakendada traditsioonidele viitavaid lahendusi.

NK organisatsiooni ja meritegevuste ülesehitustöö katkestas 1940. aasta suvel alanud nõukogude okupatsioon. Noortejuhtide ja merinoorkotkaste viimaste aastate panus ja pingutus meretegevuste üsna põhjalikku väljaarendamisse luhtusid. Paljudest poistest jäid ka meremehed saamata. Tõsisem löök oli praktiliselt järkjärguline vaikiv alistumine-hääbumine aga seni tugevas isamaalises vaimus kasvatatud noorkotkaste identiteedile ja maailmapildile.

Käesolev uurimus ei pretendeeri lõplikule tõele, kuna mitmed allikmaterjalid on paljuski lünklikud või hävinud ja autoril on võimalik tugineda asjaolude hindamisel pigem kasutatud allikate alusel kujunenud seisukohtadele. Sellegi poolest on uurimise tulemusel võimalik väita, et merinoorkotkaste tegevus oli kuni okupatsioonini laiaulatuslik ja asjakohane ning edasine areng perspektiivikas.

Käesolev uurimus on keskendunud merinoorkotkastele ega käsitle põhjalikumalt NK üldist tegevust aastail 1930 – 1940. Toona napilt Eesti suurim noorteorganisatsioon oli laia haardega, omades noorsootöös ja ühiskonnas olulist rolli. Ajalooline ülevaade mõne NK maleva või kogu NK tegevusest vastaval perioodil võiks olla edasise uurimise temaks. Ühtlasi vääriks täiendavat uurimist MeKL (mida antud töös samuti eriti ei puudutata), kui KL märkimisväärse üleriikliku erialase olulise haru tegevus.

ALLIKAD JA KIRJANDUS

Arhiivimaterjalid

ERA fond 2161 – Noorte Kotkaste Harju malev.

ERA fond 2166 – Noorte Kotkaste Pärnu malev.

ERA fond 2167 – Noorte Kotkaste Peastaap.

EAA fond 2073 – Fotod perekonnaalbumist (Eugen Medvedev).

EFA fond 150 – Noorte Kotkaste Harju malev.

EFA fond 162 – Noorte Kotkaste Tartu malev.

EFA fond 162 – Noorte Kotkaste Võru malev.

HM F fond 1648, HM 8606 – Noorsoo-organisatsioonid.

Avaldatud uurimused

Niinemaa, Marju. 2013. Noorsootöö organiseerimine Eesti Vabariigis 1936 – 1940.

Magistritöö. Juhendaja: Pajur, Ago. Tartu: Tartu Ülikool.

Kirjandus

Taru, Marti; Pilve, Eli; Kaasik, Peeter. 2015. Noorsootöö Eestis 19. sajandi keskpaigast kuni 21. sajandi esimese kümnendi lõpuni. Tallinn: Eesti Noorsootöö Keskus.

Jürjo, Merike (peatoim.) 2013. Mehena meeste ridadesse! Tallinn: Kaitseliit.

Intervjuud

Noor, Heino. Noorkotkas-veteran. Autori helisalvestis 18.08.2014.

Sepp, Henno. Noorkotkas-veteran. Autori helisalvestis 30.03.2021.

Ajakirjandus

KL, NK teatajad ja teised ametlikud infomaterjalid

Harjulane: 1935, 1937, 1938, 1940.

Lääne Maleva Teataja: 1937, 1938, 1939, 1940.

Pärnumaa Maleva Teataja: 1936.

Saaremaa Maleva Teataja: 1936, 1937, 1938, 1939, 1940.

Tallinna Maleva Teataja: 1935, 1937, 1938, 1939, 1940.

Tartu Maleva Teataja: 1937, 1938, 1939, 1940.

Tartumaa Maleva teataja: 1938.

K. L. Viru Malevlane: 1937, 1938, 1939, 1940.

Noorte kotkaste peastaabi teated: 1931, 1932, 1933.

Noored Kotkad. Tegevusaruanne: 1933 – 1934, 1938 – 1939.

Ajakirjad

Kotkas: 1936, 1937, 1938, 1939, 1940.

Noor Kotkas: 1939.

Eesti Skaut: 1932.

Noor Sepp: 1921.

Kaitse Kodu: 1933.

Ajalehed

Hiiu Teataja: 1938.

Laagri Reede: 1935.

Lääne Elu: 1937, 1938.

Maa Hääl: 1940.

Meie Maa: 1937, 1938, 1939, 1940, 2021.

Muhulane: 1993, 2005.

Postimees: 1938, 1940.

Pärnu Päevaleht: 1933.

Tartumaa Teataja: 1937.

Uudisleht: 1939, 1940.

Uus Eesti: 1935, 1938, 1939.

Uus Eesti Pärnu Uudised: 1936.

Viru Hääl: 1933.

Virumaa Teataja: 1933, 1939.

Internetileheküljed

EENet. Õppematerjalid. Eesti 1930. aastate II poole noorsoo-organisatsioonid.

<http://opetaja.edu.ee/euroopa_ja_baltimaad/html/B5/B5_1.html> (04.02.2021)

Neeme Kool. Neeme Kooli ajalugu. <<https://www.neemekool.ee/koolist/ajalugu/>>
(25.12.2020).

Noor, Heino. 2004. Saatusaastal 1939 Haapsalus. – Kultuur ja Elu. <http://kultuur.elu.ee/ke477_noor.htm> (20.02.2021).

Salupere, Arved. 2002. Kas see on noorkotkaste organisatsiooni puudus, et me ei valmista ette kommunismiehitajaid? – Kultuur ja Elu. <http://kultuur.elu.ee/ke485_salupere.htm>
(11.02.2021).

Nga-Iwi-O-Aotea. 1967. National Library of New Zealand.

<<http://teahou.natlib.govt.nz/journals/teahou/issue/Mao59TeA/c18.html>> (12.03.2021).

Õigusaktid

Noorte kotkaste põhimäärused. 27.05.1930.

Kaitseliidu vorm. 29.03.1935

Kaitseliidu keskkogu otsus nr K-0.1-1/19/19/19797PR. 05.10.2019.

LISAD

Lisa 1. Noorte Kotkaste merenduslikud erikatsed

Noorte Kotkaste organisatsioonis kinnitatud meremehe ja kalamehe erikatsed (27. mai 1930).¹²¹

VII grupp: oskused merel.

41) M e r e m e e s: katse sooritaja peab oskama juhtida purjepaati-, jahti või laeva, peab oskama määrata sõiduki kurssi merekaartide, kompassi ja taeva-, maa- ning meremärkide järele, peilata, kindlaks teha sõiduki umbkaudne kiirus, tundma udusignaale ja igasuguste tulede tähendust merel. Peab tundma rahvusvahelisi teeandmise määrusi ja suutma eraldada Läänemere kallastel asuvate riikide kauba- ja sõjalaevade lippe. Ta peab oskama pidada logiraamatut ja tundma tähtsamate signaallippude tähendust. Peab oskama parandada purje, püstitada hädamasti, sõlmida merel tarvitavaid sõlme. Ta peab oskama sõuda ja suutma ujuda riietes (vähemasti särk, püks ja sokid) vähemasti 50 m. Peab esitama kirjelduse vähemasti 100-miilisest merematkast.

42) K a l a m e e s: /.../ Peab oskama juhtida purjepaati, sõuda ja ujuda riietes (vähemasti särk, püks ja sokid) vähemasti 50 m. /.../¹²²

Saaremaa malevas kinnitatud madruse erikatsed (15. august 1936)¹²³

7 grupp – oskused merel.

2 järgu madrus : katse sooritaja peab tundma üldjoontes meresõidu ajalugu, oskama juhtida purjepaati ja tundma tema ehitust, osi ja taklast. Peab tundma meremärke ja kompassi, oskama sõlmida tähtsamaid merel kasutatavaid sõlmi. Peab oskama sõuda ja suutma ujuda riietes (vähemasti särk, püksid ja sokid) 50 mtr., ilma vähemasti 300 mtr.

1 järgu madrus : peab teadma ja oskama kõike seda, mis 2 järgu madrus ja põhimäärusis noorkotka erikatse nr. 41 nõuded; pealeselle peab oskama signaliseerida semaforis mitte vähem kui 36 tähte minutis ja vastu võtta vähemalt 24 tähte minutis. Peab tundma täielikult morse tähestikku.

M ä r k u s : 1 ja 2 järgu madruse erikatseid võib sooritada osade laupa, kusjuures katse peab sooritatama ühe aasta jooksul.

¹²¹ VII grupp: oskused merel. 1930. – „Noorte kotkaste“ põhimäärused. Kinnitatud Kaitseliidu Vanematekogu poolt 27. mail 1930. aastal, lk 91.

¹²² Ülejäänud osas sisaldas katse kalandusega (liigid, püük, valmistamine jms) seotud teadmisi ja oskusi.

¹²³ Noorte Kostkaste Saaremaa maleva vanema kk nr 35. 1936. – Saaremaa Maleva Teataja nr 21/22, lk 4.

Lisa 2. Merinoorkotkaste järgukatsed 1937. aastal

Merinoorkotkaste katsekavad¹²⁴

Meripesakotka katsel nõutakse:

1. Oskab ujuda vähemalt 75 mtr.
2. Oskab sõuda ühe ja kahe aeruga.
3. Tunneb sõudekomandot.
4. Tunneb roolide liigid. Osade nimetused.
5. Tunneb rooli käsitamist.
6. Oskab sõudepaadiga ümberkäia.
7. Tunneb laewa sõidu ja ankrutuled.
8. Oskab eraldada sõjalaewa — kaubalaewast.
9. Tunneb Eesti riiklikud ametlipud ja wimplid.
10. Tunneb terwitamise wiisid merel.
11. Oskab siduda 6 sõlme.

Merikotkajoja katsel nõutakse peale signalisti ja kalamehe erikatsete sooritamist:

1. Oskab ujuda vähemalt 150 mtr.
2. Oskab uppuja päästmist ja esimese abi andmist uppujale.
3. Oskab päästeabinõude käsitamist.
4. Oma ümbruse ranniku põhjalik tundmine kuni 5 meremiili ulatuses.
5. Tunneb purjepaadi. ja purjelaewa taklast.
6. Oskab juhtida purjepaati.
7. Tunneb hädasignaale ja rahwuswahelisi signaal-plagude tähendusi.
8. Tunneb signaliseerimise wiise päewal ja öösel. Oskab semafori ja morset. Oskab anda ja wastuwõtta semafori vähemalt 40 tähte min. ja morsel 25 tähte min.
9. Tunneb kõik morsemärgid. Toodrid, boid, liinituled. Tulelaewad, majakad. Kõwatuule märgid päewal ja öösel.

¹²⁴ Merinoorkotkaste katsekavad. 1937. – Pärnumaa Maleva Teataja 10, lk 189.

10. Tunneb purjelaewa taklasi töid.
11. Tunneb kompassi.
12. Oskab siduda 10 sõlme.
13. Tunneb eesti mereajalugu.

Merinoorkotka katsel nõutakse peale meremehe, ujuja, tõlgi ja täheteadlase erikatsete sooritamist:

1. Kompassid. Ehitus, osade nimetused. Korrashoid.
2. Oskab lugeda merekaarti.
3. Variatsioon. Dewiatsioon.
4. Teadma laewade kokkupõrke ärahoiu reeglid.
5. Teadma logide liigid, osade nimetused ja töötamise wiisid.
6. Loodid. Osade nimetused ja töötamise wiisid.
7. Teadma mereside, kaitseliidu ja päästejaamade asukohad kaldal.
8. Tundma kõigi mereriikide lipud kauba- ja sõjalaewade jaoks.
9. Tuule kiiruse väljaarwestamist, anemomeetriga.
10. Merelainetuse mõõtmist, pallides, tabeli järgi.
11. Semafori ja morset anda — wastuwõtta, semafori vähemalt 60 tähte min. ja morset vähemalt 30 tähte min.
12. Ettewalmistanud ühe meripesakotka, merikotkapoja katsele.

Lisa 3. Noorte Kotkaste merirühmade töökava ja järgukatsed 1938. aastal

NOORTE KOTKASTE

PEASTAAP

27. mail 1938. a.

Nr. 42/N.

Tallinn.

Ringkiri.¹²⁵

Kõigile noorte kotkaste malevate pealikele.

Alljärgnevalt saadan Teile käsitamiseks merirühmade noorte kotkaste merirühmade näitliku töökava ja merirühmade noorte kotkaste järgukatsete nõude, millised Noorte Kotkaste Peastaabi koosolekul 19. 05. 38.

kinnitatud alljärgnevalt:

I. Noorte Kotkaste merirühmade näitlik töökava.

Merinoorkotklus on mõeldud noorte kotkaste erialalise tegevusena. Sellega tuleb arvestada töökava koostamisel, võttes merirühma töökavva tavalise noorte kotkaste töö ja liites sellele erialalise meritegevuse.. Nagu rühmade töökavade koostamisel kunagi, tuleb arvestada liikmeskonna huvidega, kohapealsete vajadustega, koosseisu edasiviimisega järgukatsetes ja kohapealsete väärt-üritustega kaasaminekuga.

Samuti kui noortel kotkastel, esineb ka merirühma töökavas jaotus kahte ossa: 1) praktiline oskuste õppimine ja 2) teoreetiline oskuste õppimine. Esimene osa algaks 1. maist ja kestab kuni 1. okt. Teine osa 1. okt, kuni 1. maini. Vastavalt sellele seisukohale tuleb merirühmade töökava koostamisel arvestada järgmise näitliku jaotusega, iga kuu jaoks:

M a i.

— Suvehooaja pidulik avakoondus, koos paadi vettelaskmisega. Piduõhtu.

— Sõupaadi üksikosade tundmaõppimine praktiliselt.

— Roolide tundmaõppimine. Roolide tähtsus, rooli osad, koostöö ja roolide liigid — praktiliselt.

— Lippude tundmaõppimine. Lippude kandmine merel — praktiliselt.

¹²⁵ Ringkiri. Kõigile noorte kotkaste malevate pealikele. 1938. – Kotkas 6, lk 122 ja Kotkas 7/8 lk 142-144.

- Tervituse viisid merel — praktiliselt. Sõudeharjutused, ühe ja kahe aeruga sõudmine, sõudekomando.
- Siluettide raamatu käsitamine praktiliselt.
- Sõupaadiga merele mineku ja randumise harjutused tuulise ilmaga.
- Pühapäevased õppe-väljasõidud kas lähedasele saarele või rannikule. Väljasõidu päeval võiks läbi võtta praktilisi telgi ja onni püstitamisi, rivi alal joondumine, pöörded, marssimine lauluga. Samuti tuleks väljasõidu päevadel harrastada kergejõustikku, mängu ja lauluharjutusi.
- Osavõtt merenduse- ja kodukaunistamise päevadest.
- Vormide muretsemine ja korraldamine.

Juuni.

- Sõudeharjutused vilunud juhi juhtimisel.
- Sõupaadi varustus ja paadi korrashoid.
- Roolid, lipud, tervitusviisid merel uuesti läbi võtta — praktiliselt.
- Ujumine.
- Sport, kergejõustik, veepalli, pesapalli, rahvapalli harjutusmängud.
- Rivi alal läbi võtta pöörded, valvel ja vabalt seisud. Tervitused. Esinemine.
- Võidupüha pidustusist osavõtt.
- Ööpäevane laager.
- Ranna korrastamine. Kalasadamasse viiva sõidutee puhastamine ja süvendamine ja märkidega tähistamine.

J u l i.

- Ujumise ja päästeabinõude käsitamise kursused: — Ujumis-, veepalli, pesapalli, rahvapalli ja salkadevaheliste sõudevõistluste korraldamine.
- Rühma laager 3—5 päevase kestvusega või maleva/malevkonna laagritest osavõtmine.
- Lõkke-õhtu korraldamine, võimalusel rahalise sissetuleku hankimiseks ja ühtlasi merinoorkotkluse tutvustamiseks.
- Matkad merel ja maal, rühmadevahelise sõpruse süvendamiseks ja oma ümbruse tundmaõppimiseks.

A u g u s t.

— Suuremad vee- ja spordimängud. Rühmadevahelised sõudevõistlused, samuti ujumise, veepalli, pesapalli ja rahvaipalli võistlused rühmadevaheliselt. Riietega ujumise võistlus. Näitlik uppuja päästmine ja esmasabiandmine uppujale.

— Matkad merel ja maal. Teiste rühmituste külastamine.

— Katsetele ja erikatsetele ettevalmistamine.

II. Merirühmade noorte kotkaste järgukatsete nõuded.

Et merinoorkotklus haarab endasse väga palju elulähedasi eriõppealasid, tuleb loomulikult pidada, et vastavates keskustes noored kotkad juba maastmadalast neid merioskusi õpiksid põhjalikult tundma. Selleks tuleb need alad võtta merirühmadesse koonduvate poiste katsenõuetesse lisaks tavalisile noore kotka katsenõuetele. Sellega kujuneb merirühmadesse koondunud noorte kotkaste järgukatse raskemaks oma eriala (s. t. merioskuste) võrra. Mis puutub aga noore kotka merikatsete sooritanusse, siis on nõutav, et ennem peab sooritama vastava noore kotka katse, siis võib alles pääseda sellele järgukatsesele vastava merikatse sooritamisele. Järgukatsete sooritamine pole ainsam tööülesanne rühmadele, eriti aga merirühmades peab arvestama rohkem kui teistes üksustes poisi vanusega ja sellega kaasaskäiva kehalise arenemisega. Noorte kotkaste merikatsete sooritamist tuleb normaalseks pidada järgmiselt:

- 1) meripesakotkad — 13. a. — 15. eluaastani,
- 2) merikotkapojad — 15. a. — 18. eluaastani ja
- 3) merinoorkotkad — üle 18 a. vanad.

Meripesakotka katse.

- I. Kõik oskused ja teadmised, mida nõutakse pesakotkalt, kui võrd alljärgnevad nõuded ei nõua neid omaette ulatuses.
- II. Üldteadmiste alal.
 1. Lühike meresõidu ajalugu: a) sõudelaevade ajastu, b) purjelaevade ajastu, c) aurulaevade ajastu.
 2. Ülevaade eestlaste meresõidu ajaloost: a) muistsete esivanemate ajal, b) iseseisvuse päevil.
 3. Sõjalaevastik Vabadussõjas ja praegu. Kaubalaevastik praegu.
 4. Merevabaduse tähtsus kodumaale: a) majandusliselt, b) poliitiliselt.
 5. Merekaitseliidu töökorraldus.
 6. Merinoorkotkluse eesmärk ja ülesanne.

III. Merepraktika alal.

1. Ujuvabinõude liigitused: a) sõjalaevade alal, b) kaubalaevade alal.
2. Sõupaat: a) sõupaadi üksikud osad ja nimetused, b) varustus, c) korrashoid, d) sõudmine ühe ja kahe aeruga, e) sõude-komando, i) mereleminek ja randumine tuultega.
3. Roolid: a) rooli tähtsus ujuvabinõul, b) roolide liigid, c) osad ja osade nimetused.
4. Spleisimine: a) otsa spleis, b) jätku spleis.
5. Lipud: a) kõik Eesti riiklikud ametilipud ja vimplid, b) noorte kotkaste lipud ja vimplid, c) lippude ja vimplite kandmine.
6. Tervitamise viisid merel.
7. Siluettide raamatu käsitlemine.

IV. Tervishoiu alal.

1. Ujumine: a) ujumise tähtsusest üldse, b) kasulik ja kahjulik ujumine, c) vähemasti 150 m ujuda, d) riietes 50 meetrit ujuda.
2. Uppuja päästmine ja esmaabi andmine uppujale.
3. Päästeabinõude käsitlemine: a) päästerõngas, b) päästevöö, c) korkmadrats, d) rakett-päästeriistade tarvitamine.

Merikotkapeoja katse.

I. Kõik oskused ja teadmised, mida nõutakse kotkapeojalt, kuivõrd neid pole sooritatud meripesakotka katses ja pole nõutud alljärgnevalt:

II. Navigatsiooni alal.

1. Algmõisted: a) maakera kuju, b) geograafilised koordinaadid, e) nähtav silmapiir, d) meremiil ja kaabel.
2. Meremärgid: a) tuletornid, b) tulelaevad ja boid, c) liinituled, d) toodrid.
3. Paadikompass: a) paadikompassi ehitus, b) üksikud osad ja nimetused, c) kompassi asukoht paadis, d) kompassi hooldamine, e) peilingaator ja liigid, f) osad ja nende nimetused.

III. Rahvusvahelised reeglid laevade kokkupõrgete vältimiseks merel.

1. Laevade tuled: a) aurulaev käigus ja ankrus, b) purjelaev käigus ja ankrus, c) paatide tuled, d) juhtimisvõimetu laev päeval ja öösi.
2. Udusignaalid: a) aurulaev käigus, b) aurulaev ankrus, c) purjelaev käigus, d) pukseeriv laev, f) faarvateril kinniolev laev.
3. Teeandmise kord merel: a) purjelaevadele, b) auru- ja purjelaevadele.
4. Hädasignaalid: a) päeval, b) öösi.

IV. Merepraktika.

1. Purjepaat: a) purjepaadi varustus, b) purjepaadi korrashoid, c) purjepaadi taklas, d) purjepaadi taklasi tööd, e) purjepaadi juhtimisoskus, merele sõit, randumine.
2. Sõlmed: a) trossi otsa kinnitus, b) rehvsõlm, c) lenksõlm, d) soodisõlm, e) hakksõlm, i) malspiiksõlm, g) paalisõlm, i) pardunisõlm, j) stopperisõlm.
3. Spleisid: a) lühike spleis, b) pikk spleis ja c) vaieri spleis.
4. Ankrud ja ankruketid: a) ankrute liigid ja osade nimetused, b) ankruketidest üldiselt.
5. Plokid ja talid: a) ploki üksikosade nimetused ja otstarve, b) talide üksikosade nimetused ja otstarve.

V. Sidealal.

1. Side tähtsusest: a) rannikul, b) merel.
2. Side vahendid: a) morse kood, b) semafori kood, c) helgiheitjad ja nendega töötamine, d) telefon ja selle kasutamine, e) telegraaf.
3. Anda ja vastu võtta morses vähemalt 20 tähte minutis.
4. Anda ja vastu võtta semaforis vähemalt 40 tähte minutis.
5. Kõva tuule- ja tormimärgid: a) päeval, b) öösi.
6. Oma ümbruse ranniku ja rannavete, faarvaterite ja sadamate sissesõiduteede põhjalik tundmine.
7. Päästejaamade, mereside ja kaitseliidu kaldaasutuste asukohad.

VI. Kalanduse alal.

1. Ülevaade meie ranna, sisevete ja jõgedes elutsevates kalaliikidest ja eluviisidest.
2. Võrgud ja õnged: a) võrgu ja õnge liigid, b) püük võrgu ja õngega, c) võrgu ja õnge hooldamine ja korrashoid.
3. Kalade alalhoid: a) kalade puhastamine, b) kalade soolamine, c) kalade suitsetamine, d) kalade kuivatamine ja e) muud konserveerimise võimalused.

VII. Üldteadmiste alal.

1. Signaalraamatu käsitlemine.
2. Merekaitseliitlase käsiraamatu käsitlemine.
3. Ettevalmistatud ühe algaja meripesakotka katsele.

Merinoorkotka katse.

- I. Kõik oskused ja teadmised, mida nõutakse noorkotkalt, kuivõrd need eelmistes katsetes ja alljärgnevate nõuetega suuremas ulatuses pole sooritatavad.
- II. Navigatsiooni alal.
 1. Merekaardid: a) merekaart ja selle kasutamine, b) merekaardi korrashoid.

2. Kursid: a) õige kurss, b) kompassi kurss, c) magnet-kurss.
 3. Kursside parandused: a) õigelt kursilt kompassi kursile, b) kompassi kursilt õigele kursile.
 4. Peilungid ja nende parandamine.
 5. Triiv: a) selle suurus ja tähtsus, b) triivi parandus kursside juures.
 6. Logi ja kiiruse mõõtmine: a) käsilogi, b) käsilogi osade nimetused, c) töötamisoskus.
 7. Lood ja sügavuse mõõtmine: a) loodide liigid, b) käsilood ja tema osade nimetused, c) töötamine käsiloodiga.
 8. Paadi asukoha kindlakstegemine: a) üldteadmised, b) asukoha kindlaks tegemise viisid.
- III. Ilmateaduse alal.
1. Üldine teadmine: a) kogumi ehitusest, tähtedest, nende liikumisest, 6 tähekoogu, b) tõusu, mõõna, päikese- ja kuuvarjutuste tekkimise põhjustest ja c) ülevaade meteoroidest, komeetidest ja planeetidest.
 2. Õhusoojus ja selle mõõtmine.
 3. Õhurõhk ja selle mõõtmine.
 4. Tuuled ja selle mõõtmine.
 5. Meteoroloogilised tabelid ja lühendused, nende käsitamise oskus.
- IV. Merepraktika.
1. Peab sooritanud olema vähemasti 100-miililise merematka ja selle kohta esitama kirjelduse.
- V. Ujumine.
1. Ujuda: a) 500 meetrit rinnuli, b) 100 m selili, c) 100 m riietes ja d) sukeldumine ja vähemate asjade põhjast ülestoomine.
- VI. Üldteadmiste alal.
1. Lootsiraamatu käsitamine.
 2. "Tuletornid ja meremärgid" raamatu käsitamine.
 3. Võõrkeel: a) ühte võõrkeelt tõlkida eesti keelde, b) kirjutada lühemat kirja võõrkeeles, c) tõlkima eesti keelest võõrkeelde mõnd lühemat kohta raamatust või ajalehest.
 4. Ettevalmistanud ühe meripesakotka merikotkapoja katsele.

J. Tedersoo,
Peastaabi Ülem.

Lisa 4. Saaremaa mereüksuste väljaõppe plaan 1938. aastal

Saaremaa Maleva mereüksuste õppekava noortele (merirühmades)¹²⁶

J a a n u a r i s :

Ülewaade Kaitseliidu mereüksuste arenemisest. Lühike ülewaade Eesti meresõja ajaloolt. Eesti sõjalaewastik muistsel iseseiswuse ajal. Üldjuhendeid Merekaitseliitlase käsiraamatu kui õpperaamatu käsitamiseks. Kindla distsipliini wajadus organiseeritud ühiskonnas. Distsipliin sõjawäelises organisatsioonis, merewäes ja laewadel, üldmõisted ujumisabinõudest.

Terwishoid üldiselt ja eriti merel. Omaabi põrutuste, wenituste, nikastuste puhul. Omaabi põletishaawade, luumurrete ja haawamiste puhul. Werejooksu sulgemine.

Merekaartidest üldse ja merekaartide lugemine. Semafori ja morse tundmaõppimine.

W e e b r u a r i s :

Mereüksuste organisatsioon ja selle eesmärk. Merekaitse ja selle organiseerimine. Merekaitse üldises riigikaitstes ja lelle tähtsus. Merewabaduse tähtsus meie kodumaale poliitiliselt ja majanduslikult. Üldmõisteid meremäärustikkudest kui laewateenistust reguleeriwast eeskirjast.

Distsipliin kaitseliidus ja mereüksustes.

Kaitseliidus tarwitusel olewad ujuwabinõud ja nende liigitused. Ujumisest üldiselt. Ujumisest pärast sööki ja higise nahaga. Maakera kuju. Geograafilised koordinaadid. Nähtaw silmapiir. Meremiil ja kaabel.

Logid ja laewa kiiruse mõõtmine.

Signaliseerimise harjutused.

M ä r t s i s :

Eesti sõjalaewastik Vabadussõjas. Eesti sõjalaewastik tänapäewal. Ülewaade naaberriikide sõjalaewastikkudest. Tänapäewa sõjalaewade tüübid ja nende tundmaõppimine.

Laewade kokkupõrgete ärahoidmise reeglid.

Distsipliini wastu eksimine ja selle tagajärjed. Kaitseliidu kodukord. Üldmõisteid: trossid, waierid, taklasi töödest, sõlmed, spleisid, talid ja ankrud.

¹²⁶ Elmik, Arno 1938. Saaremaa Maleva mereüksuste õppekava noortele (merirühmades). – Saaremaa Maleva Teataja 3/4, lk 7.

Esimene abi uppunuile. Juhtnöörid uppunu päästmiseks ja elluäratamiseks.

Kompass. Üldmõisteid kompassist. Paadi kompassi ehitus ja selle kasutamine. Kompassi asukoht ja hoidmine mootorpaadil. Mootori mõju kompassile.

Side tähtsusest üldse. Signaliseerimise harjutused.

A p r i l l i s :

Paadid ja mõisted sõudmisest. Mõisteid purjetamisest. Kokkupõrgete vältimine. Mereüksuste ja sõjalaewastikkude lipud. Üldmõisteid meremärkidest. Loed ja meresügawuse mõõtmine. Sidewahendeid ja nende kasutamine. Praktilised signaliseerimise harjutused morses ja semaforis.

M a i s :

Lippude kandmise kord kaitseliidu mereüksuste ujuwabinõudel. Terwitamised ujuwabinõudel. Üldmõisteid laewa asukoha kindlakstegemisest merel.

Merewaatlusteenistus ja side ujuwabinõudega. Teadete edasiandmine sidepostist ujuwabinõudele ja staapidesse.

Sõudmise harjutused merel. Signaliseerimine morses ja semaforis.

J u u n i s :

Sõudeharjutused paadiga. Sõudmise käsklused. Signaaltuled. Signaliseerimise harjutused morses ja semaforis.

A. E l m i k¹²⁷, kotkajuht,
malewa instruktor.

¹²⁷ Arno Elmik (1919) – arst, lahkus 1944 Eestist, hiljem Kanadas, korp! Fraternitas Estica auvilistlane 2003.

Lisa 5. Harju maleva meriüksuste juhtide õppekava 1939. aastal.

Harju malevas kasutusele võetud esialgne meriüksuste juhtide väljaõppe kava.¹²⁸

Merinoorkotkaste juhtide väljaõpe teostub erialagrupidena, nimelt *n a v i g a t s i o o n i -* (lootsi-) ja *s i d e - a l a*-grupidena. Gruppide töö on korraldatud nii, et talvekuudel võetakse läbi teoreetiline osa ja suvel praktiline osa. Mõlemale osale on juurde pandud kalandusala ja tervishoid ühes päästeabinõude käsitlemisoskuse alaga.

Vaatleme kursuste kava lähemalt:

A) Teoreetiline osa:

1) *N a v i g a t s i o o n i -* (*l o o t s i -*) *a l a* g r u p p: Vaatepiir, meremõõdud, meremärgid, kompassid, nende käsitlemine ja hooldamine. Rahvusvahelised reeglid merel kokkupõrgete vältimiseks, laevade tuled, udu-, häda- ja tormisignaalid. Teeandmise kord merel. Sõu- ja purjepaat, nende üksikosade nimetused ja tundmaõppimine. Meie vetes elutsevad kalaliigid ja nende eluviisid. Võrgud, õnged ja muud meie rannikuil ja sisevetes kasutatavad kalapüügiriistad, nende hooldamine ja korrashoid. Püügiriistade valmistamine. Päästeabinõud, nende hooldamine ja valmistamine 25 t.

2) *S i d e a l a -* g r u p p: Sidevahendid, nende hooldamine ja korrashoid. Morse ja semafori harjutustunnid, laevade tuled, udu-, häda- ja tormisignaalid. Päästejaamade töö ja nende asukohad. Signaaliraamat, siluettide raamat. Oma koduümbruse ranniku, rannavete ja sadamatesse sissesõiduteede põhjalik tundmine. Meie vetes elutsevad kalahigid ja nende eluviisid. Võrgud, õnged ja muud meie rannikuil ja sisevetes kasutatavad kalapüügiriistad, nende hooldamine ja korrashoid. Püügiriistade valmistamine. Päästeabinõud, nende hooldamine ja valmistamine 25 t.

B) *P r a k t i l i n e* o s a (õppelaager) jaguneb kahte töögruppi:

1) Navigatsiooni-ala grupp ja

2) Sideala-grupp.

Mõlemale grupile on peale oma eriala ette nähtud tervishoid ühes päästeabinõude käsitlemise tegelikkude harjutustega ja kalandusala.

1) *N a v i g a t s i o o n i a l a -* g r u p p:

a) purjepaadi käsitlemisoskus koos sõiduharjutustega 10 t.

¹²⁸ Tiik, Eduard. Juhtide väljaõppest merirühmades. 1940. Kotkas 4, lk 85.

b) meremehekutseala tööd	4 t.
c) kalandusala (tegelik püük)	4 t.
d) tervishoid (ujumistunnid, päästeabinõud)	6 t.
e) tavandid	<u>2 t.</u>

Kokku 26 t.

2) S i d e a l a – g r u p p:

a) sidevahendid, nende käsitlemine ja hooldamine	2 t.
b) semafori ja morse harjutused	10 t.
c) signaalraamatu käsitlemine	2 t.
d) kalandusala (tegelik püük)	4 t.
e) tervishoid (ujumistunnid, päästeabinõud)	6 t.
f) tavandid	<u>2 t.</u>

Kokku 26 t.

M ä r k u s: Siin esitatud kava 26 tunni ulatuses on käsitletud ainult õppetunde, kuna laagri ehitamine, lammutamine, aeg äratussignaalist kuni õppetöö alguseni, lõunavaheajad ja õhtu peale õppetöö lõppu on arvestamata. Kokku võttes peaks õppelaagri kestus olema 6—7 päeva.

Lisa 6. Noorkotkaste merirühma wimpel ja selle kasutamise kord 1935. aastast

Kinnitan ja panen maksma noorkotkaste merirühmade wimpli ja selle tarwitamise korra:¹²⁹

1) Wimpel on trapetsikujuline, mille pikkus on 125 sm, laius 59 sm laiemas otsas ja 25 sm kitsamas otsas, wiimases kolmnurkne 62,5 sm Pikkune sisselõige; paremal küljel noorkotka märk, wasakul rühma embleemid ja (lühendatud) nimi. Wimpel kuulub kinnitamisele üksuste lippudele ettenähtud korras.

2) Merirühma ujuwabinõul olles wõib wimplit ujuwabinõu masti tõmmata, kui ujuwabinõu omanik selleks nõusoleku annud ja kui ujuwabinõul riigilipp ettenähtud korras välja asetatud. Keelatud on wimplit tõmmata ahtri lipuwardasse, masti kahwliisse wõi groottoppi. Wimpel tõstetakse:

a) sõidul olles — päikese tõusust loojenemiseni.

b) ankrus ja kai ääres seistes — hommiku kella 8-st kuni päikese loojenemiseni.

3) Laagrites wõiwad merirühmad wimpli tõmmata (all-) laagri laagrilipuwardasse ühel ajal rahwuslipuga, samuti allalastes. Kui (all-) laagris on mitu merirühma, siis wõib tõmmata lipuwardasse kõik merirühmade wimplid.

4) Kui merirühmal puudub oma rühma lipp, siis wõib rühma esinemistel kasutada wimplit. Sel juhul kantakse wimplit rühma lippudele ettenähtud wardal.

Alus: N. K. Peastaabi protokoll nr. 22 p. 7, 7. nov. 1935. a.

¹²⁹ Noorte Kotkaste Pärnu Malev. Käskkirjad. ERA.2166.1.1, leht 60-61 : NK Lääne Maleva vanema kk nr 19. 1936. – Lääne maleva teataja 3, lk 45.

Lisa 7. Merinoorkotkaste vorm 1935. aastast

Väljavõte Noorte Kotkaste peavanema 23. mai 1935. aasta käskkirjast nr 67:¹³⁰

§ 14. Muudan Noorte Kotkaste merirühmade wormi (awaldatud ksk.Nr.40 § 6) ja panen maksma uue merinoorkotkaste wormi järgmiselt:

Müts. Mustast riidest merekaitseleitlase noore wormi lõikes. Alumise ääre ümbr must lint, millel rühma nimetus keset linti kollaste tähtedega peale trükitud. Mütsi lint jookseb ümber alumise ääre paremale poole sisse. Lindi sideme ehk roseti kohal asub noorkotka märk. Peale musta mütsi kantakse soojade kuudel wastawalt kaitseleitidu suwemütsi kandmise ajale valge pealaega suwimütsi. Walge suwimütsi pealne on marlist, ilma woodrita, mille peale käib walge kate.

Pluus. Mustast riidest merekaitseleitidu noorte wormi lõikes. Teine, pealmine krae on sinine ja pealseotaw. Sinise krae peale on õmmeldud 1 kollane pael 1 sm. lai, mis krae äärest on 1 sm. kaugusel. Soojadel kuudel wõib kanda walget linast wõi pleegitud riidest pluusi. Pluusi lõige sama, mis mustal, peale käiwa sinise kraega.

Kuub. Wanemal ja merirühmades töötawail noorte magistritel on lubatud kanda merekaitseleitidu lõikes kuube mustast kalewist. Kuube kantakse merenoorkotka wõi ka walgel särgil mahakeeratud krae ja musta kaelasidemega. Kuue märgid on wastawad noorkotkaste märkidele.

Kaelarätt. Harilik.

Püksid. Mustad, sirge lõikega püksid pikad. Kummagil pool küljel kaks pikuti taskut. Püksid on küljepealt lahtikäiwad. Wöö kinnitamiseks wärwlil wiis aasa. Peale musta wärwi pükste katnakse soojadel kuudel walgeid linaseid pleegitud wõi „kuradinahast“ pükse. Walgete pükste lõige on sama, mis mustadel.

Saapad. Mustad.

Kindad. Pidulikel esinemisel kantakse walgeid kindaid.

Ametitunnused. Ametid eraldatakse analoogselt harilikule noorkotka wormile. Wilenööri kantakse samadel alustel nagu harilikul noorkotka wormil, kuid sõlmitud ümber kaelarätiku nagu merewäes.

Muus osas merinoorkotka worm harilikust wormist ei erine.

¹³⁰ Pärnu Malev. Käskkirjad. ERA.2166.1.1 leht 46.

Endise merinoorkotka wormi kandmist luban kuni selle ärakandmiseni, hilisemalt kuni 31. maini 1936.

Alus: Peastaabi protokoll Nr. 21 p.3.

Lisa 8. Merinoorkotkaste allüksused ja aktiivsus

Tabel 1. Harju maleva meriallüksused

Jrk	Allüksuse nimetus	Reg. nr	Asutamise aeg (sulgudes merirühmana jätkamine)	Kuuluvus	Maks. koosseisu. arv	Uurimise käigu tuvastatud olulisem info tegevusest, aktiivsusest ja juhtimisest (Tulba teksti lühendid: vk - vanakotkas, rk - kotkas, rka – kotka abi lpr - lippur, sgn - signalist, slp - salgapealik)	Märkused, muu info
1.	Prangli merirühm	660 ¹³¹	22.11.35 ¹³²	Rävala mvk	? (6)	Asutati Prangli kooli juures. Rühma võeti esialgu vastu 6 poissi ja esimeseks juhiks määrati vallasekretär H. Jürman, kes täitis saarel ka hingekarjase ülesandeid. ¹³³ Merirühma KL poolseks tugi-üksuseks oli Prangli üksikrühm (hiljem üksik mererühm), mille rühmapealiku kohusetäitja ¹³⁴ ja hilisem rühmapealik ¹³⁵ oli Tartu õpetajate seminaris algkooliõpetajaks õppinud reservlipnik ¹³⁶ Ilmar Praks, kes sai peagi ühtlasi noorkotkaste rühma vk-s. Rk oli Ilmar Lahte. ¹³⁷	
2.	Paldiski „Murdlane“ rühm	80 ¹³⁸	01.12.30 ¹³⁹ (37?)	Keila mvk	?	Moodustati NK Keila mvk koosseisus. ¹⁴⁰ Tõenäoliselt oli algselt tegemist tavalise rühmaga, mis suunitleti hiljem merirühmaks. Alates 19. aprillist 1937 sai Paldiski merirühma nimeks ametlikult „Murdlane“ rühm. ¹⁴¹ Vk oli 1938. aastal August Kirsell, rk kohusetäitjaks Erich Kleesmend ja rka Ferdinand Tanser ¹⁴² . 1930-ndate lõpul tegutses rühmas laskuring, kuhu kuulus 11 noorkotkast. ¹⁴³	

¹³¹ Noorte Kotkaste Harju malevavanema kk nr 70 1937. – Harjulane nr 3 lk 21.

¹³² Samas.

¹³³ Pranglisse noorkotkaste merirühm – Uus Eesti 71, lk 3.

¹³⁴ Harju maleva pealiku kk nr 53 1937. – Harjulane nr 11 lk 4.

¹³⁵ Prangli üks. merirühmale. 1940. – Harjulane nr 3 lk 9.

¹³⁶ Koosseisu nimekirjad. Noorte Kotkaste Harju malev. – ERA.2161.1.18 leht 26.

¹³⁷ Samas leht 36p.

¹³⁸ Noorte Kotkaste Harju malevavanema kk nr 70. 1937. – Harjulane nr 3 lk 21

¹³⁹ Samas.

¹⁴⁰ Samas.

¹⁴¹ Noorte Kotkaste Harju malevavanema kk nr 7. 1937. – Harjulane nr 4 lk 16

¹⁴² Koosseisu nimekirjad. Noorte Kotkaste Harju malev. – ERA.2161.1.18 leht 38

¹⁴³ Samas leht 102

3.	Leesi merirühm	654 ¹⁴⁴	12.11.35 ¹⁴⁵	Kuusalu mvk	?	1937. a seisuga oli olemas ka Kolga-Leesi rühm, mis oli asutatud 12. novembril 1935. aastal numbriga 654 ¹⁴⁶ ja mis võib olla sama rühm või eelkäija. Vk oli Kolga-Leesi algkooli juhataja Läänemaalt pärit Helmer Avasalu. ^{147 148} Arvatavalt tegutses rühm koostöös KL Leesi üksiku mererühmaga.	
4.	Kaberneeme merirühm	747 ¹⁴⁹	10.12.35 ¹⁵⁰	Kuusalu mvk	?	Moodustati NK Kuusalu mvk koosseisus ¹⁵¹ . 1930-ndate lõpul tegutses rühmas laskuring, kuhu kuulus 8 noorkotkast. ¹⁵²	
5.	Neeme merirühm	?	12.03.38 ¹⁵³	Kuusalu mvk	9	Moodustati Neeme algkooli juures ¹⁵⁴ . Neeme rühma vk kinnitati 23. märtsist Neeme algkooli juhataja Hein Vergo ja rk kohusetäitjaks Einer Oluper ¹⁵⁵ . Varasemalt olid Neeme algkooli noorkotkad kuulunud esmalt Jõelähtme, seejärel Jägala rühma juurde. 1938. aastal oli rühmas 9 noorkotkast. 1939. aastal sooritati rühmas 6 pesakotka katset ja hangiti vormiriietust. 3 noort, osalesid ristipäeval 18. mail Kuusalu mvk noorte peol. 15. – 19. juunil 1939. aastal osaleti NK Harju maleva üldlaagris Kose-Lükatil. ¹⁵⁶	
6.	Jägala merirühm	777 ¹⁵⁷	06.01.36 ¹⁵⁸	Kuusalu mvk	?	Moodustati Kuusalu mvk koosseisus. ¹⁵⁹	
7.	Randvere merirühm	614. ¹⁶⁰	23.06.35 ¹⁶¹	Rävala mvk?	8	Kuulus KL Harju maleva Viimsi kompanii juurde. ¹⁶² Vk oli Edgar Jürisson, rk Lenhard Luik. Poisse liikmeid oli 1937. a märtsi seisuga 8. Randveres tegutses KL Viimsi kompanii juures ka haukapere, kuid seos merendusega pole teada. Teenistuse huvides viidi rühm alates 2. veebruarist 1937 üle NK Tallinna maleva koosseisu. ¹⁶³	Alates 02.02.37 Tallinna malevas.

¹⁴⁴ Noorte Kotkaste Harju malevavanema kk nr 70 1937. – Harjulane nr 3 lk 21

¹⁴⁵ Samas.

¹⁴⁶ Samas.

¹⁴⁷ Koosseisu nimekirjad. Noorte Kotkaste Harju malev. – ERA.2161.1.18 leht 55

¹⁴⁸ Helmer Avasalu (1908-2000) – toona üsna tuntud usutegelane, muusik ja kunstnik, suri Rootsis paguluses.

¹⁴⁹ Noorte Kotkaste Harju malevavanema kk nr 70. 1937. – Harjulane nr 3 lk 21

¹⁵⁰ Samas.

¹⁵¹ Samas.

¹⁵² Koosseisu nimekirjad. Noorte Kotkaste Harju malev. – ERA.2161.1.18 leht 102

¹⁵³ Noorte Kotkaste Harju malevavanema kk nr 85. 1938. – Harjulane nr 3 lk 17

¹⁵⁴ Noorte Kotkaste Harju malevavanema kk nr 85. 1938. – Harjulane nr 3 lk 17

¹⁵⁵ Noorte Kotkaste Kuusalu malevkonnavanema kk nr 2. 1938. – Harjulane nr 3 lk 18

¹⁵⁶ Neeme Kooli ajalugu. <<https://www.neemekool.ee/koolist/ajalugu/>> (25.12.2020).

¹⁵⁷ Noorte Kotkaste Harju malevavanema kk nr 70 1937. – Harjulane 3, lk 21.

¹⁵⁸ Samas.

¹⁵⁹ Samas.

¹⁶⁰ NK Tallinna maleva vanema kk nr 44. 1937. – Tallinna Maleva Teataja 8, lk 52.

¹⁶¹ Samas.

¹⁶² Samas.

¹⁶³ Kaitseliidu Harju maleva pealiku kk nr 16 1937. – Harjulane 3, lk 7.

8.	Muraste merirühm	?	?	?	7	Kuulus KL Harju maleva Suurupi (Suuropi) üksik-merirühma juurde. Vk oli Eduard Palka. Poisse liikmeid oli 1937. a märtsi seisuga 7. Teenistuse huvides viidi rühm alates 2. veebruarist 1937 üle NK Tallinna maleva koosseisu. ¹⁶⁴ Selleks ajaks polnud rühm registreeritud NK peastaabi nimekirjas. ¹⁶⁵ 15. aprillil asutati NK Tallinna maleva NK Suurupi divisjoni (suurtükivägi-merekindlused) juures küll Muraste rühm registreerimisnumbriga 796, kuid pole andmed, et see oleks olnud merirühm. ¹⁶⁶	Alates 02.02.37 Tallinna malevas.
9.	Loksa merirühm	?	?	Kuusalu mvk	?	Rühmast on teada, et selle meeskond võitis 1940. a märtsis NK Kuusalu mvk 10 km suusatamisvõistuse ¹⁶⁷ . Arvatavalt tegutses rühm koostöös KL Loksa mediv-ga.	

Tabel 2. Lääne maleva meriallüksused

Jrk	Allüksuse nimetus	Reg. nr	Asutamise aeg (sulgudes merirühmana jätkamine)	Kuuluvus	Maks. koosseisu. arv	Uurimise käigu tuvastatud olulisem info tegevusest, aktiivsusest ja juhtimisest (Tulba teksti lühendid: vk - vanakotkas, rk - kotkas, rka – kotka abi lpr - lippur, sgn - signalist, slp - salgapealik)	Märkused, muu info
1.	Merirühm „Urmas“	849 ¹⁶⁸	19.04.37 ¹⁶⁹	Haapsalu mvk	20	Oli silmapaistev merirühm. Rühma ellu kutsumiseks Haapsalu mediv juures anti NK maleva instruktor L. Särmile luba 9. aprillil 1937. ¹⁷⁰ Maleva esimesse merirühma oli esialgu kavas võtta kuni 20 poissi alates 13 eluaastast. ¹⁷¹ 19. aprillil 1937 lubati rühmal alustada tegevust ja vk-ks kinnitati mediv spordipealik Meinhard Kiil. Rk-ks sai mediv pealiku ettepanekul alates 30. maist 1937 Johannes Parvits ¹⁷² . Rühma kaelaräti värviks kinnitati must. ¹⁷³ 1937. aasta 26. septembril osalesid 12 rühma noorkotkast KL Lääne maleva 20. aastapäeva pidulikul tähistamisel. ¹⁷⁴ 1938. aasta 7. veebruaril võitsid rühma liikmed Paliveres toimunud NK maleva suusavõistlused kahes vanemate poiste vanuseklassis (15 – 17 a, 17 – 19 a). Seejuures tuli mõlemas vanuseklassis esikolmikusse kaks rühma liiget. ¹⁷⁵ 1938. aasta 22. aprillil	

¹⁶⁴ Kaitseliidu Harju maleva pealiku kk nr 16 1937. – Harjulane 3, lk 7.

¹⁶⁵ NK Tallinna maleva vanema kk nr 44. 1937. – Tallinna Maleva Teataja 8, lk 52.

¹⁶⁶ NK Tallinna maleva vanema kk nr 91. 1939. – Tallinna Maleva Teataja 1, lk 10.

¹⁶⁷ NK Kuusalu malevkonna vanema kk nr 3 1940. – Harjulane 4, lk 14.

¹⁶⁸ NK Lääne Maleva vanema kk nr 3 1938. – Lääne maleva teataja 5/6, lk 64.

¹⁶⁹

¹⁷⁰ NK Lääne Maleva vanema kk nr 5 1937. – Lääne maleva teataja 9/10, lk 119.

¹⁷¹ Noorkotkaste merirühm Haapsallu. 1937. – Lääne Elu 29, lk 1.

¹⁷² NK Lääne Maleva vanema kk nr 7 1937. – Lääne maleva teataja 16/17, lk 166.

¹⁷³ Samas.

¹⁷⁴ NK Lääne Maleva vanema kk nr 9 1937. – Lääne maleva teataja 21/22, lk 205.

¹⁷⁵ NK Lääne Maleva vanema kk nr 2 1938. – Lääne maleva teataja 3/4, lk 46.

						<p>korraldati esimese tegevusaastapäeva puhul arvuka osavõtuga noorte teeõhtu.¹⁷⁶ 1938. aasta mais pälvis rk Johannes Parvits NK organisatsiooni 8. aastapäeva puhul autasuna kotkajuhi märgi. Kuus rühma noorkotkast osalesid 1938. aasta juunis Tallinnas Võidupüha paraadil.¹⁷⁷ Kolm rühma liiget – Nikolai Vahtmaa, Endel Särm ja Konstantin Nelik (töenäoliselt sel ajal slp-d või -kandidaadid) lõpetasid 1938. aastal Haapsalus salgapealike kooli.¹⁷⁸ 1938. a septembrist vahetusid rühmas vk ja rk. Uueks vk-ks sai õpetaja Aleksander Berggren ja rk-ks (seoses Johannes Parvitsa elukoha muutusega) endine Haapsalu Tööstuskooli rühma rk (NK organisatsiooni 8. aastapäeva puhul eeskujuliku noorkotka märgiga tunnustatud ja noortemagister) Ilmar Soondra.¹⁷⁹ Rühma lpr oli Endel Särm ja sgn Heino Noor¹⁸⁰. Rühmas olid määratud paatkondade pealikud: Konstantin Nelik ja Ervin Milvek.¹⁸¹ Rühmas tegutses väike jazz-orkester.¹⁸² Tihedaks koostööpartneriks oli Kodutütarde Haaspalu jaoskonna rühm „Merike“.¹⁸³ 1939. aastal tunnustati Vabariigi 21. aastapäeva puhul rk Ilmar Soondrat kotkajuhi märgiga.¹⁸⁴ Alates detsembrist 1939 määrati rk-ks senine lpr Endel Särm ja rka-ks senine sgn Heino Noor.¹⁸⁵</p> <p>Talvesõja ajal edastasid Endel Särm ja Heino Noor KL maleva raadiojaama kaudu Hankosse salaja infot Nõukogude pommitajate väljalendudest Soome.¹⁸⁶ Jaanuaris 1940 esitas rühm Märjamaal noorteõhtul aga nõukogudevastase etenduse, pälvides politsei tähelepanu.¹⁸⁷ Võimalik, et muuhulgas sellest oli tingitud ka NK Peastaabi manitsev ringkiri.¹⁸⁸</p>
2.	Merirühm „Kajak“	706 ¹⁸⁹	?	Lihula mvk	?	<p>Tegutses esmalt Virtsu tavalise rühmana.¹⁹¹ Alates 1. märtsist 1938 nimetati merirühmaks „Kajak“ ja kaelaräti värviks kinnitati must.¹⁹² Vk oli Olev Koitla.¹⁹³ Rk oli kuni aprillini 1939</p>

¹⁷⁶ Teeõhtu noorkotkaste peres. 1938. – Lääne Elu 47, lk 8.

¹⁷⁷ NK Lääne Maleva vanema kk nr 13 1938. – Lääne maleva teataja 17/18, lk 168.

¹⁷⁸ Samas, lk 169.

¹⁷⁹ NK Lääne Maleva vanema kk nr 15 1938. – Lääne maleva teataja 21/22, lk 204.

¹⁸⁰ Heino Noor (1922 – 2018) oli Eesti arstiteadlane ja toksikoloogia rajaja, Haapsalu aukodanik.

¹⁸¹ NK Lääne Maleva pealiku kk nr 18 (99) 1939. – Lääne maleva teataja 1/2, lk 15.

¹⁸² Merirühma „Urmast“ tegevusest. 1939. – Kotkas 3, lk 61.

¹⁸³ Merirühma „Urmast“ tegevusest. 1939. – Kotkas 3, lk 61.

¹⁸⁴ NK Lääne Maleva pealiku kk nr 3 (101) 1939. – Lääne maleva teataja 5/6, lk 54.

¹⁸⁵ NK Lääne Maleva vanema kk nr 15 (112) 1940. – Lääne maleva teataja 1/2, lk 27.

¹⁸⁶ Noor, Heino. 2004. Saatuseaastal 1939 Haapsalus. – Kultuur ja Elu. <http://kultuur.elu.ee/ke477_noor.htm> (20.02.2021).

¹⁸⁷ Samas.

¹⁸⁸ Noorte Kotkaste Peastaabi ringkiri 1940. – Kotkas 1, lk 18.

¹⁸⁹ NK Lääne Maleva vanema kk nr 3 1938. – Lääne maleva teataja 5/6, lk 64.

¹⁹¹ Samas.

¹⁹² Samas.

¹⁹³ NK Lääne Maleva vanema kk nr 5 1938. – Lääne maleva teataja 7/8, lk 79.

			(01.03.38 ¹⁹⁰)			Rudolf Laas, seejärel Aleksander Sepa, ¹⁹⁴ kes oli ühtlasi olnud eelnevalt rühma lpr. ¹⁹⁵ Kuus rühma noorkotkast osalesid 1938. aasta juunis Tallinnas Võidupüha paraadil. ¹⁹⁶ Kaks rühma liiget – Johannes Sepa ja Richard Schröder (töenäoliselt sel ajal slp-d või -kandidaadid) lõpetasid 1939. aastal Lihula mvk salgajuhtide kursuse. ¹⁹⁷ NK 9. tegevusse asumise aastapäeva puhul tunnustati vk Olev Koitlat rühmaga hea töö ja üldiste tegevuste korraldamises kaasa aitamise eest Aitaja märgiga. ¹⁹⁸	
3.	Merirühm „Vahur“	871 ¹⁹⁹	01.07.38 ²⁰⁰	Haapsalu mvk	11	Kuulus NK Haapsalu mvk koosseisu algselt Passlepa merirühmana. ²⁰¹ Tegutses ametlikult merirühmana (kaelaräti värviga rukkilillesinine) „Vahur“ alates 1. juulist 1938. ²⁰² 11 rühma noorkotkast osalesid juba 1938. aasta juunis Tallinnas Võidupüha paraadil. ²⁰³ Vk oli kuni aprillini 1939 KL kompanii pealik Elmar Maran, seejärel konstaabel Martin Tarem. ²⁰⁴ Rk oli seltskonnategelane ja kaitseliitlane Johannes Vaigur ja rka Vello Merisaar. ²⁰⁵ Alates 1939. aasta sügisest tegutses rühmas laskuring Johannes Vaiguri juhtimisel. ²⁰⁶	
4.	Vormsi merirühm	913. ²⁰⁷	23.11.38 ²⁰⁸	Haapsalu mvk ²⁰⁹	?	Vk-ks kinnitati koolijuhataja Heldur Venesaar. ²¹⁰ Vk oli alates 1. maist 1939 MeKL Vormsi üksik-mererühma pealik Hugo Mickelin. ²¹¹ Rühma koosseisu kuulus ka noorhaukaid. ²¹²	

¹⁹⁰ NK Lääne Maleva vanema kk nr 3 1938. – Lääne maleva teataja 5/6, lk 64.

¹⁹⁴ NK Lääne Maleva vanema kk nr 6 (104) 1939. – Lääne maleva teataja 9/10, lk 97-98.

¹⁹⁵ NK Lääne Maleva pealiku kk nr 18 (99) 1939. – Lääne maleva teataja 1/2, lk 15.

¹⁹⁶ NK Lääne Maleva vanema kk nr 13 1938. – Lääne maleva teataja 17/18, lk 168.

¹⁹⁷ NK Lääne Maleva vanema kk nr 8 (106) 1939. – Lääne maleva teataja 17/18, lk 164.

¹⁹⁸ NK Lääne Maleva vanema kk nr 14 (111) 1940. – Lääne maleva teataja 1/2, lk 26.

¹⁹⁹ NK Lääne Maleva vanema kk nr 8 1938. – Lääne maleva teataja 9/10, lk 110.

²⁰⁰ NK Lääne Maleva vanema kk nr 15 1938. – Lääne maleva teataja 21/22, lk 204.

²⁰¹ NK Lääne Maleva vanema kk nr 8 1938. – Lääne maleva teataja 9/10, lk 110.

²⁰² NK Lääne Maleva vanema kk nr 15 1938. – Lääne maleva teataja 21/22, lk 204.

²⁰³ NK Lääne Maleva vanema kk nr 13 1938. – Lääne maleva teataja 17/18, lk 168.

²⁰⁴ NK Lääne Maleva vanema kk nr 6 (104) 1939. – Lääne maleva teataja 9/10, lk 97-98.

²⁰⁵ Uusi üksusi noorkotkaste Lääne malevas. 1938. – Hiiu Teataja 12 (408), lk 3.

²⁰⁶ NK Lääne Maleva vanema kk nr 11 (108) 1939. – Lääne maleva teataja 19/20, lk 182.

²⁰⁷ NK Lääne Maleva vanema kk nr 6 (104) 1939. – Lääne maleva teataja 9/10, lk 98.

²⁰⁸ NK Lääne Maleva vanema kk nr 17 1938. – Lääne maleva teataja 23/24, lk 232.

²⁰⁹ NK Lääne Maleva vanema kk nr 6 (104) 1939. – Lääne maleva teataja 9/10, lk 98.

²¹⁰ NK Lääne Maleva vanema kk nr 17 1938. – Lääne maleva teataja 23/24, lk 232.

²¹¹ NK Lääne Maleva vanema kk nr 6 (104) 1939. – Lääne maleva teataja 9/10, lk 98.

²¹² NK Lääne Maleva vanema kk nr 10 (107) 1939. – Lääne maleva teataja 19/20, lk 180.

Tabel 3. Pärnu maleva meriallüksused

Jrk	Allüksuse nimetus	Reg. nr	Asutamise aeg (sulgudes merirühmana jätkamine)	Kuuluvus	Maks. koosseisu. arv	Uurimise käigu tuvastatud olulisem info tegevusest, aktiivsusest ja juhtimisest (Tulba teksti lühendid: vk - vanakotkas, rk - kotkas, rka – kotka abi lpr - lippur, sgn - signalist, slp - salgapealik)	Märkused, muu info
1.	„Viikingi“ merirühm	2 ²¹³	01.02.33 ²¹⁴	-	40	Rühma algeks oli Lembitu rühma juures tegutsenud IV salk, mis eraldus iseseisvaks rühmaks. Rühm sai endale tähelepanuväärse registreerimisnumbri ja tegutses esmalt II rühma nime all. Liikmed olid algselt peamiselt gümnaasiumiõpilased. ²¹⁵ Vk-ks sai pärast mõningaid übermängimisi Jakob Sutt ja rk-ks oli Viktor Lillak. ²¹⁶ Rühma juures asutati 15. novembrist 1935 haukapere ²¹⁷ numbriga 708 H. ²¹⁸ 1936. aasta mais malevas olümpianädala avamise puhul korraldatud võistlusel saavutas rühm 1. koha. ²¹⁹ 1936. aasta mais oli rühmas 40 noorkotkast. ²²⁰ Alates 1936. aasta septembrist kinnitati seoses eelmise rk Pärnust lahkumisega uueks rk-ks Hans Kask ja rka-ks Aleksander Õunapuu. ²²¹ Alates 1936. aasta novembrist asutati rühma juures „Viikingi Veteraanide Ring“ ²²² numbriga 803. 5. – 9. augustini 1937. toimus rühma laager Reius, kus osales 14 noorkotkast 2 vahetuses. ²²³ Laagris osales ka maleva instruktor. Alates 1. detsembrist 1937 määrati senine maleva instruktor kotkajuht Arvo Voore uueks rk-ks ja rka-ks Endel Könnig. ²²⁴ Alates 1. märtsist 1938 kinnitati rühma uueks vk-ks linna I Gümnaasiumi õpetaja Rudolf Kabin ja rk-ks Robert Estam. ²²⁵ Rühm korraldas avalikke sügispidusid, mille piletitest koguti raha ujuvvahendite soetamiseks. ²²⁶	Esimene teada olev merirühm.

²¹³ Noorte Kotkaste Pärnu Malev. Käskkirjad. ERA.2166.1.1, leht 60.

²¹⁴ Samas.

²¹⁵ Asutamisel Noorte Kotkaste merirühm. 1933. – Pärnu Päevaleht 22, lk 1.

²¹⁶ Noorte Kotkaste Pärnu Malev. Käskkirjad. ERA.2166.1.1, leht 57.

²¹⁷ Samas, leht 58.

²¹⁸ Noorte Kotkaste Pärnu Malev. Käskkirjad. ERA.2166.1.1, leht 60.

²¹⁹ Samas, leht 69.

²²⁰ Samas, leht 69.

²²¹ Samas, leht 74.

²²² Samas, leht 84.

²²³ Samas, leht 99.

²²⁴ Samas, leht 108.

²²⁵ Samas, leht 119.

²²⁶ Viikingid teewad peo. 1938. – Uus Eesti 257, lk 2.

Tabel 4. Pärnumaa maleva meriallüksused

Jrk	Allüksuse nimetus	Reg. nr	Asutamise aeg (sulgudes merirühmana jätkamine)	Kuuluvus	Maks. koosseisu. arv	Uurimise käigu tuvastatud olulisem info tegevusest, aktiivsusest ja juhtimisest (Tulba teksti lühendid: vk - vanakotkas, rk - kotkas, rka – kotka abi lpr - lippur, sgn - signalist, slp - salgapealik)	Märkused, muu info
1.	Kihnu merirühm	756 ²²⁷	21.11.35 ²²⁸	Audru mvk	?	Asutati Kihnu saarel. Registreeriti 1936. aasta mais ehk pool aastat pärast tegevuse alustamist. Vk-ks kinnitati koolijuhataja Theodor Saar. ²²⁹ ²³⁰ Rühma tegevust toetas KL Kihnu mererühm. ²³¹	
2.	Sindi merirühm	?	?	?	?	Rühm osales 1936. aastal Pärnu malevas olümpianädala puhul korraldatud võistlusel külalisena väljaspool arvestust. ²³²	Imselt ei tegutsenud

Tabel 5. Saaremaa maleva meriallüksused

Jrk	Allüksuse nimetus	Reg. nr	Asutamise aeg (sulgudes merirühmana jätkamine)	Kuuluvus	Maks. koosseisu. arv	Uurimise käigu tuvastatud olulisem info tegevusest, aktiivsusest ja juhtimisest (Tulba teksti lühendid: vk - vanakotkas, rk - kotkas, rka – kotka abi lpr - lippur, sgn - signalist, slp - salgapealik)	Märkused, muu info
1.	„Viikingi“ merirühm	778. ²³³	02.02.36 ²³⁴	Kuressaare mvk	?	Rühma asutamise mõte tekkis Kuressaares 1935. aasta sügisel. Hoolimata kohalike kahtlustest otsustati asutada Saaremaal esimene merirühm. ²³⁵ Vk-ks valiti vandeadvokaat ja Saaremaa Merispordi Seltsi komandör Peeter Varest. Mitmed rühma liikmed astusid ühtlasi seltsi juuniorideks. ²³⁶ Rk oli 1938. aasta kevadel Härm Valgre, lpr Kalev Nau ja sgn Jaan Grünthal. Slp on teada Roland Jürjestaust ja Karl Wachstein. ²³⁷ Tegemist oli silmapaistva ja	

²²⁷ NK Pärnumaa Maleva vanema kk nr 3/76 1936. – Pärnumaa maleva teataja 8, lk 155-156.

²²⁸ Samas.

²²⁹ Samas.

²³⁰ Theodor Saar (1906-1984) oli Kihnu kooliõpetaja, koduloolane ja ühiskonnategelane. Peetakse üheks tuntuimaks kihnlaseks.

²³¹ Pärnumaa maleva tegevusest. 1936. – Kotkas 1, lk 19.

²³² Noorte Kotkaste Pärnu Malev. Käskkirjad. ERA.2166.1.1, leht 69.

²³³ NK Saaremaa maleva vanema kk nr 38. 1937. – Saaremaa Maleva Teataja 3/4, lk 7.

²³⁴ NK Saaremaa maleva vanema kk nr 32. 1936. – Saaremaa Maleva Teataja 14/15, lk 6.

²³⁵ Saare noored – kargeiks meesteks. Tagasiwaade merikotkaste aastasele tegevusele. 1937. – Meie Maa 18, lk 3.

²³⁶ NK Saaremaa maleva vanema kk nr 32. 1936. – Saaremaa Maleva Teataja 14/15, lk 6.

²³⁷ NK Saaremaa maleva vanema kk nr 52. 1938. – Saaremaa Maleva Teataja 17/18, lk 6.

						<p>aktiivse rühmaga. 1937. aasta sügisel toimunud üleriiklikul „Alati Valmis!“ võistlusel saavutas rühm 5. koha, pälvides riigivanema rändauhinna koopia. Maleva siseselt saavutati esikoht, võites individuaalarvestuses kõik võistlusalad. Parimaks osutus individuaalarvestuses rühma liige Kalev Nau (ühtlasi kuulus esikümnes enamus kohti rühmale), kuna näiteks sõlmede sidumise võitis malevas rühma liige Jaan Grünthal ja morse tundmise rühma liige Roland Jürjestaust.²³⁸ 20. veebruaril 1938 kinnitati rühma Vk abiks Saaremaa gümnaasiumi õppejõud Eduard Järvalt.²³⁹ NK organisatsiooni 8. aastapäeva puhul autasustati hoolsusmürgiga Kalev Naud, Jaan Grünthali, Karl Wachsteini ja Orest Rüppi.²⁴⁰ 1938. aasta esimesel poolel toimunud NK maleva eeskujuliku rühma ja noorkotka võistlusel saavutas rühm esikoha. Maleva eeskujulikuimaks noorkotkaks oli rühma liige Mart Truu. Rühm sai auhinnaks rivitrummi ja loa kanda samal aastal „N. K. Saaremaa Maleva eeskujuliku rühma“ nime.²⁴¹ 19. – 22. augustini 1938. aastal toimunud üleriiklikel noorte laskemeistrivõistlustel tuli rühma liige Orest Rüpp 253 silmaga 5. kohale (võitjal, samuti Saaremaa malevast, oli 260 silma).²⁴² 18. mail 1939 osales rühma 4-liikmeline võistkond eesotsas Kalev Nauga Upa-Muraste piirkonnas toimunud KL Kuressaare mvk patrullvõistlusel, saavutades 2. koha.²⁴³ 1939. aasta oktoobris võitis rühm Kuressaare linnarühmadele korraldatud võrk-, korv- ja jalgpalli võistlustel kõik võistlusalad.²⁴⁴</p>
2.	Salme merirühm	785 ²⁴⁵	16.04.36 ²⁴⁶	Sörve mvk ²⁴⁷	16 ²⁴⁸	<p>Vk-ks kinnitati Salme algkooli juhataja Oskar Aavik.²⁴⁹ Töenäoliselt tegutses rühm KL Salme mediv juures. NK Saaremaa maleva 1939. aasta Mändjala laagris toimunud võistlustel saavutasid rühma liikmed Boris Järvesalu laskevõistlusel I koha, Tidrik Lind laskevõistlusel II koha ning Armin Järv tuletgemise võistlusel ja kergejõustiku kolmevõistlusel II koha (kõik oma vanuseklassis).²⁵⁰ 1940. aastal oli rk H. Jli, rka H. Tepp, lpr H. Läets ja sgn August Saar. Rühmas oli ka vanemate poiste ring.²⁵¹</p>

²³⁸ „Alati valmis“ võistluse tagajärjed 1937. a. 1938. – Saaremaa Maleva Teataja 1/2, lk 11.

²³⁹ NK Saaremaa maleva vanema kk nr 48. 1938. – Saaremaa Maleva Teataja 5/6, lk 6.

²⁴⁰ NK Saaremaa maleva vanema kk nr 52. 1938. – Saaremaa Maleva Teataja 17/18, lk 6.

²⁴¹ Samas, lk 7.

²⁴² Mikk, M. Noored on meie tulevik. 1938. – Saaremaa Maleva Teataja 18/19, lk 5.

²⁴³ KL Kuressaare malevkonna pääliku kk nr 5. 1939. – Saaremaa Maleva Teataja 11, lk 4: Kaitseliidu patrullvõistlused Kuressaares. 1939. – Uus Eesti 113, lk 9

²⁴⁴ Kuressaare noorkotkad võistlesid pallimängus. 1939. – Uus Eesti 268, lk 2.

²⁴⁵ NK Saaremaa maleva vanema kk nr 38. 1937. – Saaremaa Maleva Teataja 3/4, lk 7.

²⁴⁶ Samas.

²⁴⁷ Samas.

²⁴⁸ Noorkotkaste rühmad pidasid aastapäevi. 1940. – Meie Maa 55, lk 3.

²⁴⁹ NK Saaremaa maleva vanema kk nr 32. 1936. – Saaremaa Maleva Teataja 14/15, lk 6.

²⁵⁰ NK Saaremaa maleva vanema kk nr 66. 1940. – Saaremaa Maleva Teataja 3/4, lk 9-10.

²⁵¹ Noorkotkaste rühmad pidasid aastapäevi. 1940. – Meie Maa 55, lk 3.

3.	Karala merirühm	558. ²⁵²	15.11.36 ²⁵³	Kihelkonna mvk	?	Mvk-s seni tegutsenud Karala haukapere nimetati ümber merirühmaks. ²⁵⁴ Vk-na jätkas senine vanahaugas Sergo Ruumet. ²⁵⁵ 1938. aastal NK malevas toimunud kirjandite võistlusel pälvis rühma liige Ludwig Teller oma (keskmises) klassis 3. auhinna. ²⁵⁶
4.	Võhma merirühm	245 ²⁵⁷	? (26.01.37 ²⁵⁸)	Kihelkonna mvk	?	Rühm tegutses algselt tavalise rühmana ja nimetati alates 26. jaanuarist 1937 merirühmaks. Rühma vk-na jätkas Aleksander Penu. ²⁵⁹
5.	Simiste „Vikerlaste“ merirühm	562. ²⁶⁰	?	Muhu mvk ²⁶¹	19	Vk oli kuni septembrini 1938 koolijuhataja Jüri Kipper. Alates 1. oktoobrist 1938 kinnitati seoses eelmise vk elukoha vahetusega uueks vk-ks Simiste algkooli juhataja Mauno Vana, ²⁶² kes oli olnud varem rk. ²⁶³ Rka oli Arnold Ükke, lpr Anton Rihvik, sgn Kahju Heinluht ja üks slp Mihail Toom. ²⁶⁴ NK malevas 1937. aasta sügisel toimunud „Alati Valmis!“ võistlusel tuli rühm teisele kohale. ²⁶⁵ 1938. aasta esimesel poolel toimunud NK maleva eeskujuliku rühma ja noorkotka võistlusel saavutas rühm teise koha ja sai auhinnaks signaalsarve. Rühma parimaks oli Kalju Heinluht, kes tuli maleva noorkotkaste arvestuses 3. kohale. ²⁶⁶ Rühma juures tegutses 14-liikmeline orkester ²⁶⁷ ja noorkotkad mängisid ka KL Muhu üksikkompanii orkestris. 1939. aastal oli rühmas 19 liiget. ²⁶⁸
6.	Tehniline merirühm „Põhjatäht“	132 ²⁶⁹	? (38)	Kuressaare mvk	40	Tegutses algselt Tehnilise rühmana ja koosnes Kuressaare tööstuskooli vanematest õpilastest. ²⁷⁰ 1938. aasta alguses nimetati rühma esialgu Tehniliseks merirühmaks ja alates 15. märtsist 1938 anti rühmale merirühmana ametlikult nimeks „Põhjatäht“. ²⁷¹ Vk oli Peeter

²⁵² NK Saaremaa maleva vanema kk nr 38. 1937. – Saaremaa Maleva Teataja 3/4, lk 7.

²⁵³ Samas.

²⁵⁴ Samas.

²⁵⁵ NK Saaremaa maleva vanema kk nr 37. 1936. – Saaremaa Maleva Teataja 27/28, lk 10.

²⁵⁶ NK Saaremaa maleva vanema kk nr 52. 1938. – Saaremaa Maleva Teataja 17/18, lk 7.

²⁵⁷ NK Saaremaa maleva vanema kk nr 38. 1937. – Saaremaa Maleva Teataja 3/4, lk 7.

²⁵⁸ Samas.

²⁵⁹ Samas.

²⁶⁰ Samas.

²⁶¹ Samas.

²⁶² NK Saaremaa maleva vanema kk nr 59. 1939. – Saaremaa Maleva Teataja 1/2, lk 12.

²⁶³ Muhu noorkotkad pühitsesid aastapäeva. 1938. – Meie Maa 32, lk 2.

²⁶⁴ NK Saaremaa maleva vanema kk nr 52. 1938. – Saaremaa Maleva Teataja 17/18, lk 6.

²⁶⁵ „Alati valmis“ võistluse tagajärjed 1937. a. 1938. – Saaremaa Maleva Teataja 1/2, lk 11.

²⁶⁶ NK Saaremaa maleva vanema kk nr 52. 1938. – Saaremaa Maleva Teataja 17/18, lk 7.

²⁶⁷ Muhu noorkotkad pühitsesid aastapäeva. 1938. – Meie Maa 32, lk 2.

²⁶⁸ Vana, Mauno. 1993. Sõnas ja pildis Simisti koolist. – Muhulane 6, lk 3.

²⁶⁹ NK Saaremaa maleva vanema kk nr 47. 1938. – Saaremaa Maleva Teataja 3/4, lk 7.

²⁷⁰ N. K. Põhjatähe merirühm – suurimaid Eestis. 1940. – Meie Maa 86, lk 3.

²⁷¹ NK Saaremaa maleva vanema kk nr 49. 1938. – Saaremaa Maleva Teataja 8/9/10, lk 8.

						Aarla. ²⁷² Rk kinnitati algul küll Hugo Niit, ²⁷³ aga ametikohta täitis tegelikult Henno Sepp. ²⁷⁴ Slp-d olid Eugen Transtok, Ants Aeg, Bruno Okk ja Karl Vachsten. Lippurit ja signalisti ei määratud. ²⁷⁵ Rühmas oli 40 noorkotkast. ²⁷⁶ 1938. aastal NK malevas toimunud kirjandite võistlusel pälvis rühma liige Ilmar Reinson vanemas klassis 1. auhinna. ²⁷⁷ NK 9. aastapäeval, 27. mail 1939 autasustati rühma vk Peeter Aarlat Aitaja märgiga. ²⁷⁸ 1939. aasta novembris korraldas rühm Kuressaares organisatsioonilise kuuluvusega noortele gaasikaitse kursused. ²⁷⁹ Rühm korraldas 9. märtsil 1940. aastal Kuressaare linna algkoolis tasulise peo, kus esitati näidendeid ja korraldati einelaud ning tantsuõhtu. ²⁸⁰ Koondustel osales pea 100% koosseisust. ²⁸¹ Rühmas tegutses 5-6 liikmeline orkester ja hoolsalt tegeleti laskespordiga. ²⁸²	
7.	Kihelkonna merirühm „Põhjapojad“	131. ²⁸³	31 (05.38)	Kihelkonna mvk ²⁸⁴	40 ²⁸⁵	Asutati 1931. aastal tavalise rühmana. 1938. aasta mais oli rühmas 40 noorkotkast ja noorhaugast ning rühm võttis endale uueks nimeks „Põhjapojad“. ²⁸⁶ Vk oli 1940. aastal koolijuhataja J. Laul, rk P. Virmastu ja rka J. Jõelet. Rühmas oli siis 28 noorkotkast. ²⁸⁷	
8.	Muhu-Hellamaa	280 ²⁸⁸	32 (12.03.38)	Muhu mvk	30 ²⁸⁹	Tegutses algselt tavalise rühmana 1932. aastast NK Muhu mvk-s ²⁹⁰ ja nimetati 12. märtsil 1938 merirühmaks „Põhjanaan“. ²⁹¹ Rühma vk oli Vassili Teiss. ²⁹² 1940. aastal oli rk B. Jaus, rka, M. Ükke, lpr A. Maltis ja sgn Eduard Vahter. ²⁹³	

²⁷² NK Saaremaa maleva vanema kk nr 64. 1939. – Saaremaa Maleva Teataja 12/13, lk 15.

²⁷³ NK Saaremaa maleva vanema kk nr 58. 1938. – Saaremaa Maleva Teataja 22, lk 4.

²⁷⁴ N. K. Põhjatähe merirühm – suurimaid Eestis. 1940. – Meie Maa 86, lk 3 : Sepp, Henno, noorkotkas-veteran, autori intervjuu, salvestis, 30.03.2021.

²⁷⁵ Sepp, Henno, noorkotkas-veteran, autori intervjuu, salvestis, 30.03.2021.

²⁷⁶ Vendel, Fred. Ülehomme alustab tegus saarlane Henno Sepp spurti oma sajandale sünnipäevale. Meie Maa 8.03.2021.

<<https://www.meiema.ee/index.php?content=artiklid&sub=51&artid=94938>> (18.03.2021).

²⁷⁷ NK Saaremaa maleva vanema kk nr 52. 1938. – Saaremaa Maleva Teataja 17/18, lk 6.

²⁷⁸ NK Saaremaa maleva vanema kk nr 64. 1939. – Saaremaa Maleva Teataja 12/13, lk 15.

²⁷⁹ Gaasikaitse kursused noortele Kuressaares. 1939. – Uus Eesti 295, lk 7.

²⁸⁰ Noorkotkad korraldavad peo. 1940. – Meie Maa 86, lk 3.

²⁸¹ N. K. Põhjatähe merirühm – suurimaid Eestis. 1940. – Meie Maa 86, lk 3.

²⁸² Sepp, Henno, noorkotkas-veteran, autori intervjuu, salvestis, 30.03.2021.

²⁸³ NK Saaremaa maleva vanema kk nr 47. 1938. – Saaremaa Maleva Teataja 3/4, lk 7.

²⁸⁴ Samas.

²⁸⁵ Saaremaa. Kihelkonna noorkotkad muutsid nime. 1938. – Uus Eesti 135, lk 10.

²⁸⁶ Samas.

²⁸⁷ Noorkotkaste rühmad pidasid aastapäevi. 1940. – Meie Maa 55, lk 3.

²⁸⁸ NK Saaremaa maleva vanema kk nr 47. 1938. – Saaremaa Maleva Teataja 3/4, lk 7.

²⁸⁹ Noorkotkaste rühmad pidasid aastapäevi. 1940. – Meie Maa 55, lk 3.

²⁹⁰ NK Saaremaa maleva vanema kk nr 47. 1938. – Saaremaa Maleva Teataja 3/4, lk 7.

²⁹¹ NK Saaremaa maleva vanema kk nr 49. 1938. – Saaremaa Maleva Teataja 8/9/10, lk 8.

²⁹² NK Saaremaa maleva vanema kk nr 52. 1938. – Saaremaa Maleva Teataja 17/18, lk 7.

²⁹³ Noorkotkaste rühmad pidasid aastapäevi. 1940. – Meie Maa 55, lk 3.

	merirühm „Põhjanaan“						
9.	Tamse merirühm „Tormilind“	262 ²⁹⁴	(28.03.38 ²⁹⁵)	Muhu mvk ²⁹⁶	?	Tegutses algselt tavalise rühmana ja nimetati alates 28. märtsist 1938 ümber merirühmaks „Tormilind“. ²⁹⁷ Vk oli kehalise kasvatusõpetaja Madis Kolk. ²⁹⁸ 1938. aastal NK malevas toimunud kirjandite võistlusel pälvis rühma liige Esper Kõvamees keskmises klassis 3. auhinna. ²⁹⁹	
10.	Mändjala merirühm	?	28.12.38 ³⁰⁰	Kuressaare mvk	?	Vanakotkaks kinnitati Mändjala algkooli juhataja Boris Kivi. ³⁰¹ Rühma koosseisus oli ka noorhauka ealisi. ³⁰²	
11.	Liiva „Põhjakotka“ rühma merisalk „Meripojad“.	-	28.03.38 ³⁰³	Muhu mvk	?	Asutati NK Muhu mvk „Põhjakotka“ rühma juures 28. märtsil 1938. ³⁰⁴ Liiva rühma registreerimisnumber oli 297 ³⁰⁵ ja „Põhjakotka“ nime sai rühm samaaegselt merisalka asutamisega. Rk oli Hillar Veskimeister, rk abi Evgras Lahke. ³⁰⁶	
12.	Tiirmetsa merirühm	?	31.10.39 ³⁰⁷	Sõrve mvk	?	Vk oli Tatterselja metsavaht Eduard Kreem. ³⁰⁸ Rühma kuulusid Salme valla vanemad poisid. Rk oli Järv, lpr A. Aak, sgn E. Meri. Õppeala juhiks sai Robert Kreem. ³⁰⁹	
13.	Taaliku merirühm	-	04.40 ³¹⁰	Põide mvk	40 ³¹¹	Rühma juures oli haukapere ja vanemate poiste ring. Kokku oli rühmas ja peres umbes 40 poissi. Vk oli O. Truumure. ³¹² Tõenäoliselt oli tegemist viimase Eestis enne okupatsiooni tegevust alustanud merirühmaga, mille registreerimise kinnitamiseni vast enam ei jõutud.	Viimane asutatud merirühm

²⁹⁴ NK Saaremaa maleva vanema kk nr 47. 1938. – Saaremaa Maleva Teataja 3/4, lk 7.

²⁹⁵ NK Saaremaa maleva vanema kk nr 49. 1938. – Saaremaa Maleva Teataja 8/9/10, lk 8.

²⁹⁶ NK Saaremaa maleva vanema kk nr 47. 1938. – Saaremaa Maleva Teataja 3/4, lk 7.

²⁹⁷ NK Saaremaa maleva vanema kk nr 49. 1938. – Saaremaa Maleva Teataja 8/9/10, lk 8.

²⁹⁸ Tuulmägi, Endel. 2005. Noored Kotkad Muhumaa algkoolides. – Muhulane 5, lk 7.

²⁹⁹ NK Saaremaa maleva vanema kk nr 52. 1938. – Saaremaa Maleva Teataja 17/18, lk 7.

³⁰⁰ NK Saaremaa maleva vanema kk nr 59. 1939. – Saaremaa Maleva Teataja 1/2, lk 12.

³⁰¹ Samas.

³⁰² NK Saaremaa maleva vanema kk nr 66. 1940. – Saaremaa Maleva Teataja 3/4, lk 9.

³⁰³ NK Saaremaa maleva vanema kk nr 49. 1938. – Saaremaa Maleva Teataja 8/9/10, lk 8.

³⁰⁴ NK Saaremaa maleva vanema kk nr 49. 1938. – Saaremaa Maleva Teataja 8/9/10, lk 8.

³⁰⁵ NK Saaremaa maleva vanema kk nr 47. 1938. – Saaremaa Maleva Teataja 3/4, lk 7.

³⁰⁶ NK Saaremaa maleva vanema kk nr 52. 1938. – Saaremaa Maleva Teataja 17/18, lk 6.

³⁰⁷ NK Saaremaa maleva vanema kk nr 66. 1940. – Saaremaa Maleva Teataja 3/4, lk 10.

³⁰⁸ Samas.

³⁰⁹ Asutati kaks uut Noorte Kotkaste rühma. 1939. – Meie Maa 168, lk 3.

³¹⁰ Uus noorkotkaste merirühm Taalikul. 1940. – Meie Maa 54, lk 3: Uus noorkotkaste merirühm Taalikul. 1940. – Maa Hääl 44, lk 4.

³¹¹ Samas.

³¹² Samas.

14.	Valjala Meripoiste Ring	?	01.08.39 ³¹³	Valjala mvk	?	Ring, ehk vanemate poiste allüksus loodi NK Valjala mvk-s. Ringi vanemaks oli Uue-Löve algkooli õpetaja Johannes Prooses. ³¹⁴ 10. – 16. juunini 1940. aastal korraldas ring oma liikmeile ja ümbruskonna huvilistele noortele Uue-Lövel Ranna külas kergespordi ja ujumiskursused, mis toimusid maakonna spordiliidu instruktoriga juhtimisel. ³¹⁵	
-----	-------------------------	---	-------------------------	-------------	---	--	--

Tabel 6. Tallinna maleva merialüksused

Jrk	Allüksuse nimetus	Reg. nr	Asutamise aeg (sulgudes merirühmana jätkamine)	Kuuluvus	Maks. koosseisu. arv	Uurimise käigu tuvastatud olulisem info tegevusest, aktiivsusest ja juhtimisest (Tulba teksti lühendid: vk - vanakotkas, rk - kotkas, rka – kotka abi lpr - lippur, sgn - signalist, slp - salgapealik)	Märkused, muu info
1.	Kalevi malevkonna Merirühm	352. ³¹⁶	07.09.35 ³¹⁷	Kalevi mvk ³¹⁸	28	Vk oli MeV-s ajateenistuse läbinud Gunnar Aarma, ³¹⁹ kes pälvis 1937. aastal hea tegevuse eest NK aitaja märgi. ³²⁰ Kui 1936. aasta sügisel oli rühmas veel 10 liiget, ³²¹ siis 1937. aasta sügiseks oli liikmeid juba 28. ³²² 7. aprillil 1938 viidi rühmale läbi plaaniline kontrollkoondus (ka dokumentatsiooni kontroll) maleva kodus. ³²³ Rühm likvideeriti 1940. aasta algul. ³²⁴ Tõenäoliselt läksid rühma aktiivsed liikmed ja merenduslik vara üle 1938. aastal asutatud NK Sadama mvk-da.	Likvideeriti 1940.
2.	Randvere merirühm	614	35	Viimsi divisjon (merekindlused)	18	Rühm (asutatud 1935, registreerimisnumbriga 614) toodi alates 2. jaanuarist 1937 NK Harju malevast NK Tallinna malevasse üle ja määrati tõenäoliselt samal aastal asutatud NK Viimsi divisjoni (suurtükivägi – merekindlused) koosseisu. Alates 27. maist 1937 kinnitati rühma vk-ks Heinrich Kärt. ³²⁵ 1937. aasta sügisel oli rühmas 18 liiget. ³²⁶	Üle toodud Harju malevast.

³¹³ NK Saaremaa maleva vanema kk nr 66. 1940. – Saaremaa Maleva Teataja 3/4, lk 10.

³¹⁴ Samas.

³¹⁵ Uue-Lövel tulevad spordi- ja ujumiskursused. 1940. – Meie Maa 84 lk 3

³¹⁶ NK Tallinna maleva vanema kk nr 42. 1937. – Tallinna Maleva Teataja 7, lk 48.

³¹⁷ Samas.

³¹⁸ Samas.

³¹⁹ Gunnar Aarma (1916 – 2001). Filosoof, esoteeriliste raamatute autor, ajakirjanik, tõlkija ja klaveriõpetaja.

³²⁰ NK Tallinna maleva vanema kk nr 63. 1937. – Tallinna Maleva Teataja 37, lk 276.

³²¹ NK Tallinna maleva vanema kk nr 42. 1937. – Tallinna Maleva Teataja 7, lk 48.

³²² NK Tallinna maleva vanema kk nr 77. 1938. – Tallinna Maleva Teataja 14, lk 115.

³²³ NK Tallinna maleva vanema kk nr 73 1938. – Tallinna Maleva Teataja 9, lk 87.

³²⁴ NK Tallinna maleva vanema kk nr 122 1940. – Tallinna Maleva Teataja 4, lk 30.

³²⁵ NK Tallinna maleva vanema kk nr 52. 1937. – Tallinna Maleva Teataja 19, lk 137.

³²⁶ NK Tallinna maleva vanema kk nr 77. 1938. – Tallinna Maleva Teataja 14, lk 115.

3.	Sadama malevkond	-	16.05.38 ³²⁷	Malev	57	<p>Asutati KL Sadama mvk juurde. Pealikuks kinnitati MeV meresidekomando ülem bootsman Johannes Rudolph Vasko VR II/3.³²⁸ Mvk-st välja pandud rühm osales edukalt juba 1938. aastal toimunud võidupüha paraadil, mille eest pälvis NK mvk pealik KL Sadama mvk pealikult tänusõnu.³²⁹ NK mvk-l oli võimalus kasutada KL Sadama mvk Sadama tn 19 asuvaid ruume.³³⁰ 1938. aasta lõpuks oli mvk-s asutatud, kuid veel registreerimata 3 rühma:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) „Kalevi“ rühm, asutatud 16. mail 1938 – 23 noorkotkast; 2) „Lennuki“ rühm, asutatud 23. mail 1938 – 22 noorkotkast; 3) „Lembitu“ rühm, asutatud 3. juunil 1938 – 12 noorkotkast.³³¹ <p>Mvk rühmade vk-d olid Prantsuse võõrleegioni kogemusega allohvitser Adolf Margaus ja Harry-Edvin Alunurm.³³² Öppepealik oli allohvitser ja varasem Pärnu Lembitu rühma noorkotkas Eugen Medvedev.³³³ Mvk koosseisu kuulus ka noorhauka ealisi.³³⁴ 1939. aasta märtsist maini osalesid mvk salgapealikud maleva salgapealike õppepäevadel.³³⁵ 1939. aasta kevadel toimunud maleva patrullvõistlusel tuli mvk 2. kohale.³³⁶ 41 mvk noorkotkast ja vähemalt 3 noortejuhti osalesid 30. aprillil 1939 Klooga, Paldiski ja Keila ümbruses toimunud maleva välistegevuspäeval.³³⁷ 21. jaanuaril 1940 võtsid 10 mvk nooremat pealikku osa maleva nooremate juhtide õppepäevast.³³⁸ 1. veebruaril 1940 määrati mvk laskepealikuks mereväelasest laskesportlane maat Aleksei Jalak.³³⁹ 18. veebruaril korraldas mvk hoolimata külmadest ilmadest suusaekskursiooni Aegviitu.³⁴¹ 1940. aasta kevadel malevas toimunud salgapealike kursuse teoreetilise osa lõpetasid (tõenäoliselt pealikud) „Kalevi“ rühmast Ilmar Vink ja Georg Hoidre, „Lembitu“ rühmast Ülo Samblik ning „Lennuki“ rühmast Ilmar Pihlamäe.</p>
----	------------------	---	-------------------------	-------	----	--

³²⁷ NK Tallinna maleva vanema kk nr 80. 1938. – Tallinna Maleva Teataja 16, lk 134.

³²⁸ Samas.

³²⁹ Kk Sadama malevkonnale nr 18. 1938. – Tallinna Maleva Teataja 20, lk 164.

³³⁰ Kk Sadama malevkonnale nr 28. 1938. – Tallinna Maleva Teataja 32, lk 229.

³³¹ NK Tallinna maleva vanema kk nr 91. 1939. – Tallinna Maleva Teataja 1, lk 10.

³³² NK Tallinna maleva vanema kk nr 97. 1939. – Tallinna Maleva Teataja 8, lk 56.

³³³ NK Tallinna maleva vanema kk nr 129. 1940. – Tallinna Maleva Teataja 16, lk 122.

³³⁴ NK Tallinna maleva vanema kk nr 108. 1939. – Tallinna Maleva Teataja 24, lk 158.

³³⁵ NK Tallinna maleva vanema kk nr 100. 1939. – Tallinna Maleva Teataja 10, lk 71.

³³⁶ NK Tallinna maleva vanema kk nr 105. 1939. – Tallinna Maleva Teataja 18, lk 126.

³³⁷ NK Tallinna maleva vanema kk nr 105. 1939. – Tallinna Maleva Teataja 19, lk 130.

³³⁸ NK Tallinna maleva vanema kk nr 122. 1940. – Tallinna Maleva Teataja 4, lk 30.

³³⁹ NK Tallinna maleva vanema kk nr 124. 1940. – Tallinna Maleva Teataja 7, lk 53.

³⁴⁰ Aleksei Jalak (1905 – 1994). Laskesportlane, suurmeister ja Eesti rekordi omanik. Koondislane 1936-1939.

³⁴¹ Kotkapoisid Aegviitu suusatama. 1940. – Uudisleht 37, lk 7.

Tabel 7. Tartu maleva meriallüksused

Jrk	Allüksuse nimetus	Reg. nr	Asutamise aeg (sulgudes merirühmana jätkamine)	Kuuluvus	Maks. koosseisu. arv	Uurimise käigu tuvastatud olulisem info tegevusest, aktiivsusest ja juhtimisest (Tulba teksti lühendid: vk - vanakotkas, rk - kotkas, rka – kotka abi lpr - lippur, sgn - signalist, slp - salgapealik)	Märkused, muu info
1.	Tartu Sisevete Emajõe noorkotkaste (TSENK) rühm „Uiterangiora“	?	35 ³⁴²	Ugandi mvk	?	Asutati KL Sisevete divisjoni (hiljem mvk) juurde, tõenäoliselt algul NK üksikrühmana. ³⁴³ Tegemist oli silmapaistva ja aktiivse rühmaga. 19. septembrist 1938 liideti rühm samaaegselt moodustatud uue NK II mvk-ga (hiljem Ugandi mvk ³⁴⁴). ³⁴⁵ Vk oli KL Sisevete mvk pealik sadamakapten Rait Vatsel. Kuni 1938. aasta septembrini oli rk Kalju Pehtla ja rka Kalle Riikoja. ³⁴⁶ Alates 15. septembrist 1938 kinnitati Kalle Riikoja rk-ks ja rka-ks sai Rein Aul. Lpr oli Heino Pehtla ja sgn Ü. Tuulas. Paatide ehk salkade juhid olid 1938. aasta novembris Rein Lang, M. Heimwei ja A. Aavistu. ³⁴⁷ Rühma võistkond võitis 7. mail 1937 toimunud NK maleva signaliseerimisvõistluse ja rk Kalle Riikoja võitis 13. mail maleva vibulaskevõistluse, kuna maleva sõlmede sidumise võistlusel oli jäädud 29. aprillil teiseks. ³⁴⁸ 27. mail 1937 pälvis Heino Pehtla Eeskujuliku noorkotka märgi. ³⁴⁹ 13. – 16. juunini 1937 Väike-Taevaskojas toimunud NK Tartu maleva I õppelaagris (laager pealike ettevalmistamiseks) oli rk Kalle Riikoja laagri staabis toitlustuspealik. ³⁵⁰ 1937. aasta sügisel toimunud NK maleva kergejõustiku võistlustel võitis rühma liige Kaljo Pehtla 1000 m jooksu (aeg 2:59,6). ³⁵¹ 1936/1937. tegevusaastal tuli rühm NK maleva parima üksuse võistlusel 3. kohale, saades autasuks viis krooni (NK varustuse muretsemiseks). ³⁵² 1937. aasta sügisel korraldatud NK üle-organisatsioonilisel rühmade vahelisel „Alati Valmis!“ võistlusel (noorkotkalikud oskused) saavutas rühm 6. koha. Seejuures saavutati sõlmede sidumises esikoht ja individuaalarvestuses tuli rühma liige Ilmar	

³⁴² Ülevaade Noorte Kotkaste Tartu Maleva tegevusest. 1937. – Tartu Maleva Teataja 11/12. Maleva 20. aastapäeva tähistamiseks. lk 241

³⁴³ Eeskujulikke noorkotkaid. 1940. – Kotkas 6 lk 147.

³⁴⁴ NK Tartu maleva vanema kk nr 12. 1938. – Tartu Maleva Teataja 36, lk 603.

³⁴⁵ NK Tartu maleva vanema kk nr 10. 1938. – Tartu Maleva Teataja 35, lk 582.

³⁴⁶ NK Tartu maleva vanema kk nr 11. 1938. – Tartu Maleva Teataja 35, lk 583.

³⁴⁷ Noorte merirühma hoogne tegewus. 1938. – Postimees 307, lk 9.

³⁴⁸ NK Tartu maleva vanema kk nr 7. 1937. – Tartu Maleva Teataja 5, lk 104.

³⁴⁹ Samas, lk 102.

³⁵⁰ NK Tartu maleva vanema kk nr 8. 1937. – Tartu Maleva Teataja 7, lk 136.

³⁵¹ NK Tartu maleva staabi ringkiri nr 27. 1937. – Tartu Maleva Teataja 10, lk 193.

³⁵² NK Tartu maleva vanema kk nr 12. 1937. – Tartu Maleva Teataja 14, lk 301.

						Hango 9. kohale. ³⁵³ Rühmas peeti au sees ka vaimseid tegevusi. Nii saavutas Rein Aul maleva kirjandite võistlusel (pealkiri „Laagri kirjeldus“) keskmises vanuserühmas II auhinna. ³⁵⁴ 1. oktoobrist 1938 alustas rühmas tegevust laskuring, mille pealikuks määrati Kalle Riikoja ja laskejuhatajaks malevlane Karl Lemmiksoo. ³⁵⁵ 1938. aasta sügisel korraldatud NK üleorganisatsioonilisel „Alati Valmis!“ võistlusel saavutas rühm II koha, olles ühtlasi parim morse tundmises. Rühma parimaks noorkotkaks osutus üleriiklikus individuaalarvestuses Uno Laumets, kes tuli III kohale. Lisaks kuulusid rühmale üleriikliku arvestuse esikümnes veel 6. ja 9. koht. Samuti kingiti rühmale seoses korduva silmapaistva tulemusega riigivanema rändauhinna koopia. ³⁵⁶ 20. augustil 1939. aastal KL Peastaabi poolt korraldatud KL noorte laskemeistrivõistlustel saavutas Kalle Riikoja 3. koha, jäädes võitjast maha vaid 3 silmaga. ³⁵⁷ 1938. aasta novembris tunnustati Rait Vatselit NK Aitaja märgiga ja Rein Auli hoolsusmärgiga. ³⁵⁸ 1940. aasta 27. mail pälvis rka Rein Aul Eeskujuliku noorkotka märgi. ³⁵⁹	
--	--	--	--	--	--	--	--

Tabel 8. Tartumaa maleva meriallüksused

Jrk	Allüksuse nimetus	Reg. nr	Asutamise aeg (sulgudes merirühmana jätkamine)	Kuuluvus	Maks. koosseisu. arv	Uurimise käigu tuvastatud olulisem info tegevusest, aktiivsusest ja juhtimisest (Tulba teksti lühendid: vk - vanakotkas, rk - kotkas, rka – kotka abi lpr - lippur, sgn - signalist, slp - salgapealik)	Märkused, muu info
1.	Mustvee rühma merisalk	-	?	Mustvee rühm	?	Mustvee rühm, numbriga 103, tegutses NK Torma mvk-s. Ühtlasi tegutses rühma juures haukapere. ³⁶⁰ Rühma koosseisu loodi tõenäoliselt sisevete KL üksuste ülesehitamise taustal merisalk. Mustvee rühma noorkotkad osalesid 1937. aastal KL Põhja Divisjoni mootorpaadi „Wahur“ Ristsetel, ³⁶¹ mis võis olla ka üks hooandja meretegevuste arendamisel. Salgale oli määratud oma instruktor, kelleks oli alguses E. Allpere. Pärast tema elukoha muutumist määrati alates 19. augustist 1938 slp-instruktoriks A. Sild ja slp abiks P. Laumets. Alates 1. septembrist 1938 kinnistati merikotkaste salk ehk merisalk (Peipsi-sisevete) KL Põhja	

³⁵³ NK Tartu maleva vanema kk nr 4. 1938. – Tartu Maleva Teataja 25, lk 463.

³⁵⁴ NK Tartu maleva vanema kk nr 10. 1938. – Tartu Maleva Teataja 35, lk 583.

³⁵⁵ NK Tartu maleva vanema kk nr 12. 1938. – Tartu Maleva Teataja 36, lk 604.

³⁵⁶ NK Tartu maleva vanema kk nr 8. 1939. – Tartu Maleva Teataja 15, lk 827-828.

³⁵⁷ NK Tartu maleva vanema kk nr 12. 1939. – Tartu Maleva Teataja 24, lk 909.

³⁵⁸ NK Tartu maleva vanema kk nr 13. 1939. – Tartu Maleva Teataja 39, lk 639.

³⁵⁹ Eeskujulikke noorkotkaid. 1940. – Kotkas 6 lk 147.

³⁶⁰ NK Tartumaa Maleva vanema kk nr 3 1937. – Tartumaa Maleva teataja 4/5, lk 80.

³⁶¹ Tartumaa sisevete kaitseliitlaste mootorpaatidel heisati lipud. 1937. – Tartumaa Teataja 80, lk 8: Salupere, Arved. 2002. Kas see on noorkotkaste organisatsiooni puudus, et me ei valmista ette kommunistmehitajaid? – Kultuur ja Elu. <http://kultuur.elu.ee/ke485_salupere.htm> (11.02.2021).

						Divisjoni juurde. 18. juulil 1939 toimus veelkord merisalga instruktori vahetus – uueks instruktoriks sai V. Sorguste. Mustvee rühm näis mitmekesise rühmana. Rühmas tegutses ka orkester ja hulk liikmeid (sealhulgas kindlasti ka vähemalt mõned merisalga liikmed) sooritasid 1939. aasta suvel muusikamehe erikatse. ³⁶²	
--	--	--	--	--	--	---	--

Tabel 9. Viru maleva meriallüksused

Jrk	Allüksuse nimetus	Reg. nr	Asutamise aeg (sulgudes merirühmana jätkamine)	Kuuluvus	Maks. koosseisu. arv	Uurimise käigu tuvastatud olulisem info tegevusest, aktiivsusest ja juhtimisest (Tulba teksti lühendid: vk - vanakotkas, rk - kotkas, rka – kotka abi lpr - lippur, sgn - signalist, slp - salgapealik)	Märkused, muu info
1.	Eisma merirühm	414. ³⁶³	18.05.33 ³⁶⁴	Rakvere I mvk	?	Alustas tegevust NK Rakvere I mvk koosseisus 4. rühmana. ³⁶⁵ Vk-ks määrati Eisma koolijuhataja R. Etverk. ³⁶⁶ Olemasolevail andmeil oli see teine Eestis asutatud noorkotkaste merirühm.	
2.	Aa merirühm	215. ³⁶⁷	?	Lüganuse mvk	?	Tegutses algul tavalise rühmana. ³⁶⁸ Rühmas tegutses 10-liikmeline (1939. aastal) laskuring kotkajuht Voldemar Pihlau juhtimisel ³⁶⁹ . Rühma parim laskur oli 1938. aastal korraldatud maleva korrespondentslaskevõistlusel L. Sibrits. ³⁷⁰ 1937 – 1938. aastal NK Jõhvi salgapealike kooli lõpetasid H. Koppel, E. Moldau ja L. Korsten. ³⁷¹ Aas tegutses ka haukapere „Kalev“ numbriga 732 H ³⁷²	

³⁶² NK Tartumaa Maleva vanema kk nr 10 1939. – Tartumaa Maleva teataja 8, lk 160.

³⁶³ NK Viru maleva vanema kk nr 1. 1937. – K. L. Viru Malevlane 6, lk 5 : NK Viru maleva vanema kk nr 8. 1937. – K. L. Viru Malevlane 22, lk 9.

³⁶⁴ Noorkotkaste IV rühm Eismal. 1933. – Viru Hääl 54, lk 1.

³⁶⁵ NK Viru maleva vanema kk nr 1. 1937. – K. L. Viru Malevlane 6, lk 5 : NK Viru maleva vanema kk nr 8. 1937. – K. L. Viru Malevlane 22, lk 9.

³⁶⁶ Noorkotkaste IV rühm Eismal. 1933. – Viru Hääl 54, lk 1.

³⁶⁷ NK Viru maleva vanema kk nr 1. 1937. – K. L. Viru Malevlane 6, lk 5.

³⁶⁸ NK Viru maleva vanema kk nr 1. 1937. – K. L. Viru Malevlane 6, lk 5.

³⁶⁹ NK Viru maleva vanema kk nr 26. 1939. – K. L. Viru Malevlane 6, lk 7.

³⁷⁰ NK Viru maleva vanema kk nr 24. 1938. – K. L. Viru Malevlane 23, lk 6.

³⁷¹ NK Viru maleva vanema kk nr 26. 1939. – K. L. Viru Malevlane 6, lk 8.

³⁷² NK Viru maleva vanema kk nr 16. 1938. – K. L. Viru Malevlane 10, lk 4.

3.	Aseri merirühm „Kajak“	852 ³⁷³	01.04.37	?	?	Asutati Aseri algkoolis ja vk-ks määrati Villem Nurk. ³⁷⁴ Rühma nimeks sai „Kajak“. ³⁷⁵ Rühmas tegutses 16-liikmeline (1939. aastal) laskuring A. Peneki juhtimisel. ³⁷⁶ 1937 – 1938. aastal lõpetasid NK Rakvere salgapealike kooli L. Major, A. Kuusk ³⁷⁷ ja K. Insler. ³⁷⁸ Aseris tegutses ka haukapere numbriga 903 H. ³⁷⁹
4.	Voka merirühm („Meripojad“)	102. ³⁸⁰	?	?	59	Asutati Voka algkoolis ja tegutses algul tavalise rühmana. ³⁸¹ Vk oli A. Salutamm. ³⁸² Rühm osales (23 liikmega) 1938. aasta sügisel peetud „Alati Valmis!“ võistlusel ja parimaks rühma noorkotkaks osutus L. Tarum. ³⁸³ 1937 – 1938. aastal saadeti rühmast NK Jõhvi salgapealike kooli õppima tervelt 14 noorkotkast, kellest lõpetasid edukalt L. Tarum, E. Aruvald, V. Koitsalu, V. Tennis, A. Mägar, H. Moorus, A. Lõhek, Ü. Sarap ja L. Rannamäe. ³⁸⁴ Rühmas tegutses 17-liikmeline (1939. aastal) laskuring A. Salutamme juhtimisel. ³⁸⁵ Rühma parim laskur oli 1938. aastal korraldatud maleva korrespondentslaskevõistlusel E. Võhma. ³⁸⁶ 15. aprillist 15. maini 1939 toimunud NK maleva korrespondents-laskevõistlusel väiksekaliibrilisest püssist tuli rühma laskuringi 5-liikmeline meeskond malevas 7. kohale, olles ühtlasi merirühmadest parim. ³⁸⁷ 1939. aasta kevadeks oli rk J. Pent, rka A. Puu, lpr L. Tarum ja sgn E. Arovald. Rühmas oli 59 noorkotkast. Rühmale oli ehitatud oma lasketiir ja hangitud telk ning täpsuspüss. Rühma nimetusena kasutati kohapeal ka „Meripojad“ (nime ametliku kinnitamise andmed puuduvad) ³⁸⁸ Alates 15. maist 1940 kinnitati rühma laskejuhatajaks Juhan Meeme VR II/3 ja tema abideks Fredi Reino ning Erik Voore. ³⁸⁹

³⁷³ NK Viru maleva vanema kk nr 7. 1937. – K. L. Viru Malevlane 21, lk 7.

³⁷⁴ NK Viru maleva vanema kk nr 2. 1937. – K. L. Viru Malevlane 8, lk 8.

³⁷⁵ NK Viru maleva vanema kk nr 7. 1937. – K. L. Viru Malevlane 21, lk 7.

³⁷⁶ NK Viru maleva vanema kk nr 26. 1939. – K. L. Viru Malevlane 6, lk 7.

³⁷⁷ Samas, lk 8.

³⁷⁸ NK Viru maleva vanema kk nr 26. 1939. – K. L. Viru Malevlane 7, lk 6.

³⁷⁹ NK Viru maleva vanema kk nr 16. 1938. – K. L. Viru Malevlane 10, lk 4.

³⁸⁰ Samas.

³⁸¹ Samas.

³⁸² Merinoorkotkaste tegevusest. 1939. – Virumaa Teataja 29, lk 6.

³⁸³ NK Viru maleva vanema kk nr 25. 1939. – K. L. Viru Malevlane 3, lk 6.

³⁸⁴ NK Viru maleva vanema kk nr 26. 1939. – K. L. Viru Malevlane 6, lk 8.

³⁸⁵ Samas, lk 7.

³⁸⁶ NK Viru maleva vanema kk nr 24. 1938. – K. L. Viru Malevlane 23, lk 6.

³⁸⁷ NK Viru maleva vanema kk nr 28. 1939. – K. L. Viru Malevlane 18, lk 4.

³⁸⁸ Merinoorkotkaste tegevusest. 1939. – Virumaa Teataja 29, lk 6.

³⁸⁹ KL Viru maleva pealiku kk nr 15. 1940. – K. L. Viru Malevlane 10, lk 3.

5.	Võsu merirühm	224. ³⁹⁰	?	?	?	Rühmas tegutses 8-liikmeline (1938. aasta seisuga) laskuring R. Raudla (arvatavalt rühma vk) juhtimisel. ³⁹¹ 15. aprillist 15. maini 1939 toimunud NK maleva korrespondentslaskevõistlusel väiksekaliibrilisest püssist tuli rühma laskuringi liige H. Juurse individuaalarvestuses 112 silmaga (võitjal 134 silma 150-nest) 15. kohale, olles ühtlasi parimaks merinoorkotkaks ³⁹²
6.	Toila merirühm „Tormilind“	100. ³⁹³	15.03.37 ³⁹⁴ (01.10.37 ³⁹⁵)	Jõhvi mvk	?	Alustas tegevust tavalise rühmana ja vk-ks kinnitati õpetaja Raimund Kalam. ³⁹⁶ 1. oktoobril 1937 kinnitati seoses elukoha muutumisega uueks vk-ks reservlipnik Leonhard Irval ja rühm nimetati ümber merirühmaks „Tormilind“ ³⁹⁷ Kaelarätiku värvi kinnitati taevasinine. ³⁹⁸ Seoses Leonhard Irvali elukoha muutumisega kinnitati 3. oktoobril 1938 järgmiseks vk-ks KL Voka kompanii pealik Paul Mägar. ³⁹⁹ Rühmas tegutses 7-liikmeline (1939 aastal) laskuring vk juhtimisel. ⁴⁰⁰

³⁹⁰ NK Viru maleva vanema kk nr 16. 1938. – K. L. Viru Malevlane 10, lk 4.

³⁹¹ NK Viru maleva vanema kk nr 27. 1939. – K. L. Viru Malevlane 11, lk 4.

³⁹² NK Viru maleva vanema kk nr 28. 1939. – K. L. Viru Malevlane 18, lk 4.

³⁹³ NK Viru maleva vanema kk nr 4. 1940. – K. L. Viru Malevlane 9, lk 5.

³⁹⁴ NK Viru maleva vanema kk nr 5. 1937. – K. L. Viru Malevlane 11, lk 6.

³⁹⁵ NK Viru maleva vanema kk nr 7. 1937. – K. L. Viru Malevlane 21, lk 7.

³⁹⁶ NK Viru maleva vanema kk nr 5. 1937. – K. L. Viru Malevlane 11, lk 6.

³⁹⁷ NK Viru maleva vanema kk nr 7. 1937. – K. L. Viru Malevlane 21, lk 7.

³⁹⁸ NK Viru maleva vanema kk nr 9. 1937. – K. L. Viru Malevlane 23, lk 4.

³⁹⁹ NK Viru maleva vanema kk nr 22. 1938. – K. L. Viru Malevlane 21, lk 4.

⁴⁰⁰ NK Viru maleva vanema kk nr 26. 1939. – K. L. Viru Malevlane 6, lk 7.